

www.e-rara.ch

Musaeum hermeticum reformatum et amplificatum

Novum lumen chemicum e naturae fonte et manuali experientia depromptum - cui
accessit tractatus de sulphure

Sędziwój, Michał

[Frankfurt], [1677]

Stiftung der Werke von C.G.Jung, Zürich

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-7705>

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

NOVUM LUMEN
CHEMICUM,
E NATURÆ FONTE ET
MANUALI EXPERIENTIA
depromptum.

Cui accessit Tractatus

DE SULPHURE.

AUCTORIS *Anagramma,*

DIVI LESCHI GENVS AMO.

PRESTATION
CAUTION
CHIFFRE
FATTA FONTE
MANUAL
DE SUIPHURE
VICTOIR
DIPLOME

PRÆFATIO.

Omnibus *CHEMICÆ* artis Inquisitoribus Genuinis videlicet Hermetis Filiis, Author salutem & benedictionem à Deo præcatur.

CUM mecum perpenderem, Candide LECTOR, multos adulterinos Libros, falsaque, (ut vocant) *Alchemistarum Recepta*, Impostorum fraude & avaritia composita, in quibus ne scintilla quidem veritatis elucet, inter naturalium occultarumque artium indagatores versari; quibus & quàm plurimi decepti sunt, & adhuc decipiuntur: nihil me utilius facturum existimaui, quàm si Talentum à Patre luminum mihi concreditum, cum filiis & heredibus scientiæ commune haberem. Ut & posterì animadverterent non solum prioribus seculis, verùm etiam hoc nostro, singularem illam Dei benedictionem Philosophicam quibusdam hominibus non fuisse denegatam. Nomen meum certis de causis publicare non consultum visum est, dum non mihi laudem quero, sed Philosophiæ amatoribus prodesse studeo. Ideo prodesse vanam gloriæ cupiditatem relinquo illis qui malunt VIDERI quàm ESSE. Quæ hîc in veritatis Philosophicæ indubitatae attestationem scribo, paucis comprehensa, à Manuali experientia mihi ab Altissimo concessa, deprompta sunt: ut ii qui in hac laudatissima scientia, prima & realia posuerunt fundamenta,

Z z z 2

hac

hac cohortatione, pulcherrimarum rerum exercitationem non
 deserant: & sic à scelerata Fumi vendulorum turba, cui dulce
 est decipere, tuti sint. Non sunt somnia, ut ignarum vulgus lo-
 quitur, nec inania otiosorum hominum commenta, ut stulti &
 insipientes, qui artem vident. Veritas est ipsissima Philosophica;
 quam, ut veritatis amator, in veritatis Chemicæ, immeritò
 proclamata, subsidium & confirmationem, occultare aut silen-
 tio involuere, non debui nec potui. Quamvis hisce malignis
 temporibus (ubi virtus & vitium æquiparantur) propter sæ-
 culi indignitatem hominumque ingratitude & infidelita-
 tem (ne quid de Philosophorum maledictionibus loquar) in publi-
 cum prodire, maximopere pertimescat. Possem adducere Che-
 micæ hujus veritatis testes, autores videlicet gravissimos, juxta
 unanimem venerandæ Antiquitatis in tot diversis Nationibus
 consensum: At quæ experimento oculari videntur probatione
 non indigent. Viderunt illam sine veste DIANAM hisce elapsis
 annis (sciens loquor) multi & suprema & infima sortis homi-
 nes. Et licet reperiantur quidam malè feriati, qui aut ex invi-
 dia, aut malitia, aut metu detectionis imposturarum suarum,
 clamitent auro suam animam posse extrahi, & pomposa ac
 vana ostentationis delusione, alieno reddi corpori; non sine tem-
 poris laborum ac sumptuum jactura & detrimento: sciant pro
 certo Hermetis Filij, ejusmodi animarum, ut loquuntur, siue
 ab Auro, siue à Luna (quacunque via vulgari Alchemistica)
 extractionem, meram esse persuasionem quod quidem à mul-
 tis non creditur, sed tandem per experientiam, unicam & so-
 lam veritatis magistram, cum damno verificatur. E Contrà,
 qui

qui (via Philosophica) hoc sine fraude & fūco præstare possit, ut vel minimum metallum, sive cum lucro, sive sine lucro, realiter colore Solis vel Lunæ in omnibus examinibus requisitis permanente, tingat: illum jure affirmare possum habere fores Naturæ apertas, ad ulteriora & altiora arcana investiganda, & cum DEI benedictione acquirenda. Porro præsentēs hos Tractatus, mea experientia conscriptos, scientiæ filiis offero: ut dum omni cogitatione motuque animi in Naturæ oculis operationibus inquirendis versantur, inde rerum veritatem ipsamque Naturam perspiciant & cognoscant: in qua Re sola totius sanctissima Artis Philosophicæ perfectio consistit, modo via Regia, quam Natura in omnibus operationibus præscribit, progrediantur. Ideo hic Candidum lectorem admonitum velim, ut scripta mea non tam ex verborum cortice quàm è Naturæ viribus intelligat; ne postea tempus, laborem, & sumptum frustra expensum deploret. Consideret Sophorum hanc esse scientiam, non imperitorum: Et longè alium esse Philosophorum sensum, quàm ut eum percipiant, vel Thrasones gloriosi, vel literati irrisores, aut contra conscientiam vitiosi (qui dum virtutibus emergere non possunt, sceleribus & honestorum virorum calumniis id moliuntur,) vel imperiti circumforanei, qui suis de alabationibus & rubefactionibus, cum indignissima laudatissima scientiæ Chemicæ diffamatione, universum ferè mundum deceperunt. Dei enim Donum est; siquidem ad eam non nisi solâ Dei intellectum illuminantis gratiâ, per patientem & religiosam humilitatem perveniri possit (aut per ocularem præceptoris demonstrationem:) Quapropter à Deo experti alienos meritò à secretis suis procul abigit.

Quod reliquum est, filios artis unicè rogo ut meum benè de ipsis merendi studium animo grato accipiant: Et cum OCCULTUM fecerint MANIFESTUM, atque Dei nutu, constanti labore in optatum portum Philosophicum appulerint, Philosophico more omnes indignos ab hac arte excludant: amorisque erga proximum egenum in timore Dei (postposita vana ostentatione,) memores, Optimo-ter-Maximo pro speciali hoc munere sine abusu, in tacito Et piè gaudenti sinu, sempiternas gratitudinis laudes decantent.

Simplicitas Veritatis sigillum.

UM à PRÆFATIONE hac spatii aliquid inanis superesset, eique implendo ut vacarem rogabundus instaret Typographus: *Arnaldi* VILLANO-
VANI Testamentum brevius, à me olim sequentibus versiculis exarratum, in mentem mihi venit. Hoc tibi LECTOR hic communicare non indignum visum est: quippe in quo desiderata verborum elegantia ab expressorum in ejus generis scriptis optabiliore integritate suppleatur.

TESTA-

TESTAMENTUM ARNALDI
DE VILLANOVA.

T Raditur his olim mentem signasse supremam
Nostræ gentis honos Arnaldus Villanovanus.
E terra exoritur, viresque acquirit in igne
Perfectas celebris veterum lapis ille Sophorum.
Limpidus tunc horis bis senis nutriat humor,
Donec distentis turgentior undique membris;
Expositusque loco sicco modicèque calenti,
Horarum quoque bis senarum tempore sensim
Expurget sese nimio externòque vapore,
Duratisque etiam solidescat partibus intus.
De lapide expressum meliori virgineum lac
Confestim vitreo clausum servatur in ovo,
Pullifico inque dies mirè variatur ab igne:
Dum varii in fixo cessent candore colores.
Excipit hunc tandem crescentis viribus ignis
Purpureus, completi operis virtutis & index.

NAΘ.

TRACTA-

TRACTATUS PRIMUS

De

NATURA,

*Quidnamea sit, & quales ejus debeant esse
Scrutatores.*

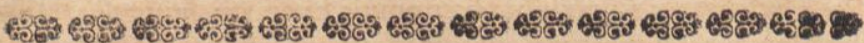

Ulti Sapientes, Doctissimi que Viri ante complura
Sæcula, imò (Hermete teste) ante diluvium,
multa scripserunt de conficiendo lapide Philoso-
phorum; & tot nobis reliquerunt scripta, ut nisi
Natura in dies operaretur credibilia nobis, vix
jam aliquis verum existimaret esse NATURAM:
quia superioribus sæculis non tot inventores re-
rerum fuerunt; Nec etiam antecessores nostri aliud quicquam con-
siderarunt præter Naturam ipsam, & Naturæ possibilitatē. Et quam-
vis illi in simplicitatē Naturæ via manserint, ea tamen invenerunt
quæ nos nunc in tot rebus versantes, vix nostris ingeniis potuissimus
imaginari. Hoc fit quia nobis Natura, & Generatio rerum in orbe,
jam vilis simplexque videtur. Et ideo ingenia nostra, non ad res co-
gnitas, sed ad talia quæ non vel vix fieri possunt, intendimus: quapro-
pter ita etiam nobis succedit facilius excogitare res subtiles, & quas
ipsi Philosophi nescirent imaginari, possumus, quam ad verum Natu-
ræ cursum, & Philosophorum sensum pervenire. Et sic Natura ho-
minum comparata est, ut ea quæ scit negligat, alia semper quærat;
multo magis ingenia humana quibus Natura subdita est. Exempli
gratiâ; vides quemlibet artificem cū jam ad summam artificii sui
perfectionem pervenerit, alia quærit, aut eo abutitur, aut plane desi-
nit. Ita etiam generosa Natura semper agit usque in ipsum Iliadum,

hoc est, Terminum ultimum, postea cessat. Nam indita est Naturæ permissio quædam ab initio, ut per cursum integrum possit ad meliora venire, & requiem habere plenariam, ad quam omni conatu tendit, & gaudet suo fine, non aliter ut Formica senio, cui in senectute Natura creat alas. Ita nimirum & nostra ingenia consueque progressa sunt, præsertim in Arte Philosophica, seu lapidis praxi, ut jam ferè in ipsum Iliadum pervenerimus. Nam Ars Chemiæ ejusmodi subtilitates nunc invenit, ut vix majores possint reperiri; & eatenus differt à veterum Philosophorum Arte, prout Faber Horologiorum à simplici Fabro Ferrario: Et licet ambo tractent Ferrum, nihilominus neuter sciret alterius labores, quamvis ambo sint in sua arte Magistri. Si hoc revivisceret ipse Philosophorum pater Hermes, & subtilis ingenii Geber, cum profundissimo RAYMUNDO LULLIO, non pro Philosophis, sed potius pro discipulis à nostris Chemistis haberentur: Nescirent tot hodie usitatas destillationes, tot circulationes, tot calcinationes, & tot alia innumera-bilia alia Artistarum opera, quæ ex illorum scriptis hujus sæculi homines invenerunt & excogitarunt. Unicum tantum nobis deest, ut id sciamus quod ipsi fecerunt, lapidem videlicet Philosophorum seu Tincturam Physicam. Nos dum illam quærimus alia invenimus: & nisi ita usitata esset procreatio humana, & natura in eo suum jus teneret, jam vix non deviaremus. Sed, ut revertar ad propositum, promisi in hoc primo Tractatu Naturam explicare; ne nos à simplici via vera, vana deflectat imaginatio. NATURAM igitur dico Unam; veram, simplicem, integram in suo esse, quam DEUS ante secula fecit, & spiritum ei inclusit: scito autem Naturæ Terminum esse DEUM, qui & Naturæ principium est; siquidem nullum finitur initium nisi in eo in quo incipit. Dixi unicam esse tantum, per quam Deus omnia facit: non quod Deus sine illa operari nesciret, (si quidem ipse Naturam fecit, & omnipotens est;) sed ita sibi placuit, & fecit. Res omnes ex illa Natura unica proveniunt; nec est in orbe aliquid extra Naturam: Et quamvis aliquando abortus fiant; hoc non est naturæ, sed vel artificis vel loci vitium. Natura hæc divisa est

est in loca quatuor, in quibus hæc omnia operatur quæ apparent & in umbra sunt, siquidem res potius in umbra sunt quam ut verè appareant. Mutatur in mare & fœmina, & Mercurio assimilatur, quia se jungit variis locis; & secundum terræ loca bona vel mala res producit; licet non sint loca mala in Terra, prout nobis videtur. Qualitates autem sunt tantum quatuor, & hæc omnibus insunt rebus, neque concordant; semper una excedit aliam. Natura autem non est visibilis, licet visibiliter agat; nam est spiritus volatilis, qui in corporibus suum agit officium: locum & sedem suam habet in voluntate Divina. Nobis hoc loco ad nil aliud ipsa prodest, nisi ut ejus loca sciamus, quæ sint ipsi conventiora vel propinquiora; hoc est, ut sciamus conjungere rei rem, secundum Naturam ne misceatur lignum homini, aut Bos vel animal metallo; sed quodlibet agat in suum simile: & tunc etiam Natura suum præstabit officium. Locus Naturæ non est alius quam, ut suprà dictum, in velle Dei.

SCRUTATORES Naturæ tales esse debent qualis est ipsa Natura, veraces, simplices, patientes, constantes &c. & quod maximum, pii, Deum timentes, proximo non nocentes. Postea diligenter considerent num propositum suum cum Natura concordet; an sit possibile ab exemplis discant apparentibus, ex quibus videlicet rebus quid fiat, quomodo, & in quali vase Natura operetur. Nam si simpliciter aliquid vis facere, sicut ipsa facit Natura, sequere Naturam: sin verò præstantius quid moliris quam Natura, id animadvertere in quo, & per quid molioratur, & semper in suo id fiat simili. Exempli gratiâ, si cupis metallum (quæ est nostra intentio) ulterius quam Natura fecit, in virtute promovere; Naturam accipere oportet Metallicam, & hoc in mare & fœmina, alias nil efficies: Si enim intendis ex herbis creare Metallum, laborabis in vanum; sicuti ex cane vel bestia lignum non produces.

TRACTATUS SECUNDUS.

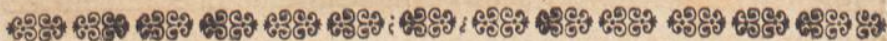
De Operatione Naturæ in nostro proposito
& spermate.

NATURAM jam dixi esse veram, unicam, ubique apparentem, continuam, quæ cognoscitur ex rebus productis, lignis videlicet herbis, &c. Dixi etiam scrutatorem Naturæ esse oportere veracem, simplicem, patientem, constantem, unicam saltem rei, animum applicantem, &c. Nunc de Naturæ actu incipiendum. Sicuti Natura in Dei velle est, & Deus creavit illam, vel imposuit omni imaginationi; ita Natura fecit sibi semen, hoc est, velle suum in Elementis. Illa est quidem una, & tamen res profert diversas; sed nihil operatur sine spermate: quidquid sperma vult operatur Natura, nam est instar Artificis ac iujus instrumentum. Sperma igitur uniuscujusque rei melius & utilius est Artifici quam Natura ipsa: Nam è Natura sine spermate efficies tantum quantum sine igne, auro vel argento Aurifaber, aut sine grano & semine agricola. Habito spermate Natura præsto aderit, sive ad malum, sive ad bonum. Operatur illa in spermate ut DEUS in libero hominis arbitrio: & hoc est magnum miraculum, quod Natura obedit spermati, non coacta, sed propria sponte; sicuti & Deus omnia concedit quæ Homo vult, non coactus, sed ex proprio velle: Ideo homini dedit liberum arbitrium, sive ad malum, sive ad bonum. Sperma igitur est Elixir cujusque rei, vel quinta essentia, seu perfectissima rei decoctio & digestio, vel sulphuris Balsamum, quod idem est quod Humidum radicale in Metallis. Magnus quidem hic de hoc spermate posset institui sermo, sed nos tantum ad propositum in Arte Chemica tendimus. Quatuor elementa generant sperma, voluntate DEI & imaginatione Naturæ: Quemadmodum enim viri sperma habent centrum, seu vas sui seminis in renibus; ita quatuor elementa

motu

motu indefinente (quodlibet secundum suam qualitatem) projiciunt sperma in terræ centrum, ubi digeritur, & per motum emititur foras. Centrum verò terræ est quidam locus vacuus ubi nil quiescere potest : in Excentrum (ut ita loquar) seu centri marginem & circumferentiam quatuor Elementa suas projiciunt qualitates. Sicuti vir suum emittit semen in uterum mulieris ; in quo nil manet de semine, sed postquam debitam matrix accepit portionem, cæterum ejicit foras : similiter accidit in centro terræ ut vis Magnetica partis alicujus loci rem ad se attrahat convenientem sibi ad pariendum aliquid ; cæterum ejicitur foras in lapides & alia excrementa. Nam omnes res ex eo fonte habent originem, nec quicquam in toto mundo nascitur nisi per hunc fontem. Exempli gratia ; Habeatur in aliqua mensa plana vasculum aquæ, quod locetur in mensæ medium, & circumcirca ponantur res variæ, & colores varii, item sal, &c. quodque separatim : effundatur postea aqua in medium ; videbis illam aquam hinc inde diffluere, & dum rivulus unus attinget colorem rubeum rubescet ab illo, si ad salem salis saporem mutuabitur, & sic de cæteris. Aqua enim loca non mutat, sed locorum diversitas mutat aquam. Simili modo è centro terræ semen vel sperma à quatuor elementis in centrum projectum ad varia loca transit, & secundum loci Naturam naturatur res : si pervenit ad locum terræ & aquæ purum fit res pura. Semen & sperma omnium rerum est unicum, & tamen varias res generat, uti è sequenti apparet exemplo. Viri semen est semen nobile, & saltem ad generationem hominis est creatum ; nihilominus si vir abutatur eo, quod est in ejus libero arbitrio, nascitur abortus : Nam si, contra gravissimas Dei inhibitiones, vir iniret vaccam, aut aliam bestiam, facile conciperet bestia viri semen, quia Natura non est nisi una ; & tunc non nasceretur Homo, sed bestia & abortus ; siquidem locum non invenit semen sibi competentem. Tali inhumana & detestanda commixtione virorum cum bestiis variæ bestię producerentur hominibus similes. Ita enim fit, si sperma intrat centrum nascitur quod inde nasci debebat ;

sed cùm jam in locum venit & concepit, non amplius mutat formam : verùm dum adhuc in centro sperma est, æquè facilè ex illo spermate produci potest arbor quàm metallum, tam citò herba quàm lapis, ut unius pretiosior altero, secundùm puritatem loci. Sed quomodo Elementa sperma generent nunc nobis dicendum est, & hoc modo fit. Elementa sunt quatuor, duo sunt gravia & duo sunt levia, duo sicca duo humida, sed unum maximè ficcum & alterum maximè humidum, sunt masculina & fœminina &c. Horum quodlibet per se est promptissimum ad producendum res sibi similes in sphæra sua, & ita voluit Altissimus: Hæc quatuor non quiescunt, sed semper invicem agunt; & quodlibet per se emittit suum subtile, ac in centro conveniunt: In centro verò est Archæus, Naturæ servus, qui ea spermata miscendo ejecit foras. Quomodo autem fiat; * in Epilogo horum duodecim Tractatum copiosius videre est. * p. 51.

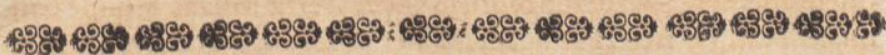

TRACTATUS TERTIUS

De Vera Metallorum materia.

Prima Metallorum materia duplex est, sed una sine altera metallum non creat. Prima & principalis est humidum aëris caliditate mixtum; hanc Philosophi Mercurium nominarunt, qui radiis Solis & Lunæ gubernatur in mari philosophico: Secunda est terræ caliditas sicca, quam vocarunt sulphur. Sed quia omnes veri Philosophi hanc maximè occultaverunt, nos paulò lucidiùs illam explicabimus; pondus præsertim, quo ignorato omnia destruantur. Inde fit ut multi ex re bona producant abortus: sunt enim, qui totum corpus pro materia seu semine vel spermate sumunt, alii frustum & hi omnes à recto declinant tramite. Exempli gratiâ: si quis viri pedem & mulieris acciperet manum, & vellet ex

let ex hac commistione creare hominem, non esset possibile. Est enim in quolibet corpore centrum & locus, vel seminis seu spermatis punctum, & semper 8200. pars, etiam in ipso grano tritici; & hoc aliter esse non potest: Nam non totum granum vel corpus vertitur in semen, sed tantum est in corpore scintilla aliqua necessaria, quæ à suo corpore custoditur ab omni excessivo calore & frigore, &c. Si habes aures & sensus, hîc animadvertes & securus eris, non tantum ab illis qui locum spermatis ignorant, totumque granum in semen reducere nituntur; verum etiam ab his omnibus qui in solutione metallorum versantur vana, & metalla per totum solvere volunt, & postea ex illorum commixtione mutua, novum creent metallum. At hi, si Naturæ processum considerarent, viderent rem se habere longè aliter: Nam nullum metallum est tam purum quod non habeat & suas impuritates, unum tamen altero pauciores vel plures. Sed tu, amice Lector, primum observabis Naturæ punctum, ut supra dictum, & satis habes: sed hanc tibi habeto cautelam, ne in metallis vulgi illud quæras punctum, in quibus non est. Nam hæc metalla præsertim aurum vulgi, mortua sunt; sed nostra sunt viva, spiritum habentia, quæ omnino sumenda sunt: scito enim metallorum vitam esse ignem, dum adhuc in suis mineris sunt, & mortem etiam ignem, fusionis videlicet. Prima verò metallorum materia est humiditas quædam mixta aëre calido; & est in forma aquæ pinguis, adhærentis unicuique rei puræ vel impuræ; in uno loco tamen abundantius quàm in altero, quod fit quia terra est in uno loco magis aperta & porosa, vim attractivam habens, quàm in altero. Provenit aliquando per se in lucem induta veste aliqua, præsertim in locis ubi non habet adhære alicui; cognoscitur ita, quia res omnis ex tribus principiis est composita: In materia verò metallorum unica tantum sine conjunctione, exceptâ veste vel ejus umbrâ; scilicet sulphure, &c.

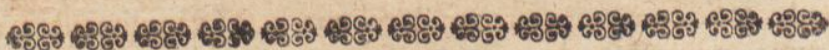
TRACTATUS QUARTUS.

*Quomodo metalla in terræ visceribus
generantur.*

Producantur metalla hoc modo : postquam quatuor Elementa virtutes suas projecerunt in terræ centrum, Archæus distillando sublimat calore motûs perpetui in terræ superficiem : Est enim terra porosa, & ventus stillando per poros terræ resolvitur in aquam, ex qua res nascuntur omnes. Sciat ergo doctrinæ filii sperma metallorum diversum non esse à spermatererum omnium, scilicet vaporem humidum : ideo frustra quærent Artistæ metallorum reductionem in materiam primam, quæ tantum vapor est. Philosophi non talem intellexerunt materiam primam, sed tantum materiam secundam, sicuti Bernardus Trevisanus optimè disputat, quamvis non ita lucidè, quia de quatuor Elementis loquitur nihilominus id dicere voluit, & solummodo cum filiis locutus est. Ego verò ut clariùs Theoricam detegerem, omnes hîc præcavere monere volui, ut tot solutiones, tot circulationes, tot calcinationes ac reiterationes sinerent; nam frustra id quæritur in re dura cum per se mollis ubique sit : Non prima, sed secunda tantum quærat materia, talis nimirum quæ simul ac concepta est, in aliam mutari formam non potest. At si quæras quomodo metallum in talem reducat materiam sequor in eo Philosophorum intentionem : Hoc tantum præ cæteris volo, ut filii artis intelligant sensum scriptorum non syllabas, & ubi Natura definit, in metallicis videlicet coram oculis nostris perfectis corporibus, ibi arti esse incipiendum. Sed ut ad propositum revertar (siquidem hîc non est intentio nostra de solo lapide,) agamus nunc de materia metallorum. Paulò antè dixi Res omnes nasci ex aëre liquido vel vapore, quem

quem Elementa perpetuo motu in viscera terræ stillant : hunc postquam Naturæ Archæus accepit , per poros sublimat , & unicuique loco sua sagacitate tribuit (sicuti in præcedentibus retulimus,) sic locorum varietate res etiam proveniunt & nascuntur variæ. Sunt qui opinentur Saturnum habere aliud semen , aurum quoque aliud , & sic consequenter metalla reliqua : sed vana sunt ista ; unicum tantum est semen , idem in Saturno quod in auro invenitur , idem in Luna quod in Marte ; sed locus terræ diversus fuit , si me rectè intelligis ; quamvis in Luna Natura citiùs quàm in Sole deficiat , & sic de aliis. Quando enim ex terræ centro sublimatur vapor ille , transit per loca vel frigida vel calida : Si igitur transit vapor per loca calida & pura , ubi pinguedo sulphuris parietibus adhæret vapor ille , quem Philosophi Mercurium Philosophorum dixerunt , accomodat se & jungitur illi pinguedini , quam postea secum sublimat ; & tunc fit unctuositas , relicto nomine vaporis accipit nomen pinguedinis ; quæ postea veniens sublimando ad loca alia , quæ jam vapor antecessens purgavit , ubi est terra subtilis , pura : & humida , implet poros ejus & jungitur illi ; & sic fit Sol : si verò pinguedo illa venit ad loca impura , frigida , fit Saturnus : si verò talis terra pura sit & mixta sulphuri , fit Venus , &c. Quò enim magis depuratus locus est , eò pulchriora reddit metalla : nam sciendum est quòd ille vapor continuè egreditur ex centro ad superficiem , eundo purgat loca. Inde fit quòd hodiè reperiantur mineræ in locis ubi ante mille annos nullæ fuerunt ; nam progressu suo semper subtiliat crudum impurum , purum successivè secum trahens : Et hæc est reiteratio , & circulatio Naturæ ; tamdiu sublimatur , res novas producendo , donec locus depuratur optimè ; & quò magis depuratur , eò etiam nobiliores res producit. Hyeme verò , cum aer frigidus terram constringit , congelatur etiam ille unctuosus vapor ; qui postea , redeunte vere , unà cum terra & aqua miscetur ; & fit Magnesia trahens ad se sibi similem Mercurium aeris , quidat vitam omnibus rebus , per radios Solis , Lunæ & stellarum , & sic gramen , flores & similia profert : Natura enim

ne momentum temporis oriatur. Metalla verò sic procreantur, longa destillatione purgatur terra, postea accessu pinguedinis ea generantur: alio modo non proveniunt, sicuti quorundam, Philosophorum scripta finistre interpretantium, vana opinio est.

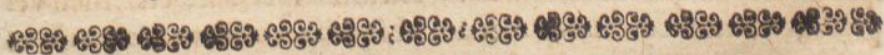
TRACTATUS QUINTUS

De generatione lapidum omnis generis.

Lapidis materia est eadem quæ & aliarum rerum; & secundum locorum puritatem hoc modo nascuntur. Quando quatuor Elementa suum vaporem stillant in terræ centrum, & Archæus Naturæ eundem ejicit & sublimat; hic, dum transit per loca porosque terræ, trahit secum omnem terræ impuritatem usque in superficiem, quem postea congelat aër (nam quod aër creat purus, aer congelat crudus, quia aer in aerem habet ingressum & se jungunt invicem, nam natura Naturâ lætatur:) & sic fiunt petræ & montes lapidei, secundum magnos & parvos poros. Et quo majores terræ pori, eò etiam melius purgatur locus: dum enim per tale respiraculum major caliditas, & aquæ major quantitas transit, eò citius depuratur terra; & sic postea in ejusmodi locis commodius metalla nascuntur. Sicuti & ipsa testatur experientia, ut aurum non alibi nisi in montibus queratur & reperiatur, quod in planitie, nisi rarò, fieri nequit: nam sæpissimè talia loca humida sunt, non vapore, sed aqua Elementalî, quæ ad se trahit vaporem illum, & ita sese amplectuntur ut non facîle separentur; postea Sol coeli digerens illam facit argillam pinguem, qua figili utuntur. In locis verò ubi est arena grossa, & vapor non habet secum pinguedinem vel sulphur, herbas & gramen in pratis creat. Sunt & alii lapides pretiosi, ut Adamas, Rubinus, Smaragdus, & reliquæ gemmæ: generantur omnes hoc modo.

Quan-

Quando vapor Naturæ per se sublimatur, sine accessu pinguedinis sulphuris, & venit ad locum aquæ puræ salis, fiunt Adamantes; & hoc in locis frigidissimis, ad quæ non potest pervenire pinguedo illa, quia pinguedo non permetteret ista. Sciendum enim est quòd spiritus aquæ facillimè sublimatur calore facili; sed oleum seu pinguedo non nisi magno elevatur calore, & in loca calida: etiamsi enim ex centro progrediatur, levi congelatur frigore, & sic subsistit; vapor verò ad loca debita ascendit, & congelatur in aqua pura in lapides granulatim. Quomodo verò in generatis colores fiant; sciendum est illud ratione sulphuris in hunc modum fieri: si sulphuris pinguedo congelatur, motu illo perpetuo postea spiritus aquæ transeundo digerit & purificat illud vi salis, donec colore digesto rubeo vel albo coloretur, qui color tendens ad meliora cum illo spiritu, quia subtiliatus est tot reiteratis distillationibus, elevatur: spiritus postea habet potentiam intrandi res imperfectas, & sic introducit colorem, qui postea jungitur illi aquæ tunc partim congelatæ, & sic implet poros ejus, & fixatur cum ea fixatione inseparabili. Congelatur enim omnis aqua calore si est sine spiritu, congelatur frigore si habet spiritum; sed qui scit congelare aquam calido, & spiritum cum ea jungere, certe rem inveniet millesies pretiosiore auro & omni re. Efficiat igitur ut separetur spiritus ab aqua, ut putrescat, & appareat granum; postea rejectis fæcibus reducat spiritum ex alto in aquam, & faciat conjungere simul: Illa enim conjunctio generabit ramum dissimilem forma parentibus.

TRACTATUS SEXTUS.

De Secunda Materia, & putrefactione rerum.

Diximus de prima materia rerum, & quomodo nascuntur res ex Natura sine semine, hoc est, quomodo Natura ab

Elementis accipit materiam ex qua generat semen : Nunc verò de semine, & rebus generatis ex semine, sermonem instituemus. Omnis res habens semen multiplicatur in eo, sed absque Naturæ auxilio non fit : semen enim nihil aliud est quàm aer congelatus in aliquo corpore, seu vapor humidus ; & nisi hic resolvatur calido etiam vapore, nullius est usus. Sciant ergo investigatores artis quid semen sit, ne quærant rem quæ non est : & sciant illud esse triplex, quod ex quatuor elementis productum est. Primum est MINERALE, de quo hoc loco sermo est ; alterum VEGETABILE ; Tertium ANIMALE. MINERALE semen à Philosophis cognoscitur : VEGETABILE commune ac vulgare est, ut videmus in fructibus : ANIMALE ex imaginatione cognoscitur. Vegetabile nobis ostendit quomodo natura creat illud ex quatuor Elementis. Sciendum enim est quod hyems est putrefactionis causa, siquidem spiritus vitales in arboribus congelat : & quando hi calore Solis (in quo est vis magnetica omnis humiditatis attractiva) resolvuntur ; tunc calor naturæ, per motum excitatus, pellit ad circumferentiam vaporem aquæ subtilem, qui poros arboris aperit, & guttas stillare facit, semper purum ab impuro separando. Præcedit tamen interdum purum impurum ; purum stat & congelatur in flores, impurum abit in folia, grossum & spissum in corticem ; arbores cortex manet fixus, folia cadunt frigore vel calore, quando obstruuntur pori ejus : flores congelantur in tali colore qualis est ipsi calor, & adferunt fructum & semen (veluti pomum in quo sperma est, ex quo nascitur arbor ; sed in illo spermate est semen vel granum intrinsecè, ex quo etiam absque spermate nascitur arbor ; nam multiplicatio fit non in spermate, sed in semine.) Sic oculari-ter videmus Naturam creare ex quatuor elementis semen, ne nos in hoc frustra occuparemur ; nam quod creatum est creatore non indiget. Hoc exempli loco lectorem admonuisse sufficiat ; sed ad propositum Minerale redeo. Semen Minerale vel Metallorum creat Natura in visceribus terræ : propterea non creditur tale semen esse in rerum Natura, quia invisibile est. At non est mirum quod

quod ignari dubitent, siquidem id quod præ oculis est non percipiatur ab illis; multò minùs istud quod invisibiliter absconditum est: sed verissimum est quod superius non est nisi ut istud quod est inferius, & vice versa id quod nascitur suprà, nascitur ex eodem fonte sicuti illud quod infrà in terræ visceribus. Et quam prærogativam vegetabilia præ metallis habent, ut DEUS illis semen inderet, & hæc immeritò excluderet? Nonne ejusdem dignitatis metalla apud DEUM cujus & arbores? Hoc pro certo statuatur, nihil sine semine crescere: ubi enim nullum est semen, res est mortua. Necesse est ergo ut, vel quatuor elementa creent semen metallorum, vel ea producant sine semine: si absque semine producuntur, tunc perfecta fieri non possunt; siquidem res omnes sine semine imperfecta est, ratione compositi: qui hanc indubitata veritati fidem non adhibet, non est dignus ut naturæ secreta scrutetur; nil enim in orbe nascitur quod semine destituatur. Semen metallorum verè & realiter ipsis est inditum: generatio autem ejus ita fit. Quatuor elementa in prima operatione naturæ stillant, per Archæum Naturæ, in terræ centrum vaporem aquæ ponderosum, qui est metallorum semen, & dicitur Mercurius propter ejus fluxibilitatem, & uniuscujusque rei conjunctionem, non propter essentiam, assimilatur sulphuri propter internum calorem; & post congelationem est humidum radicale. Et quamvis corpus metallorum ex Mercurio sit procreatum, quod de Mercurio Philosophorum intelligi debet, tamen hi non sunt audiendi qui putant Mercurium vulgi semen esse metallorum, & ita corpus loco seminis accipiunt: non considerantes quòd & dictus vulgi Mercurius suum in se habeat semen. Errores omnium horum è sequenti patebunt exemplo. Manifestum est quòd homines habeant semen in quo multiplicantur: Hominis corpus Mercurius est; sed semen occultum est in corpore, & ratione corporis quantitas in corpore exigua: qui igitur hominem generare vult, non Mercurius, qui corpus est, sed semen vapor aquæ congelatus accipitur. Sic in regeneratione metallorum sinistrè proceditur à vulgaribus Chemicis: Corpora me-

callica solvunt, five Mercurium, five aurum, five Saturnum, five Lunam, & corroduunt illa aquis fortibus, & aliis rebus heterogeniis ad veram artem non requisitis; postea conjungunt: nescientes quòd ex corpore humano dissecto non generatur homo; quia corruptio corporis, & seminis destructio hoc pacto præcessit. Unaquæque res in mare & foemina multiplicatur, ut in tractatu de duplici materia mentionem feci: Divisio sexus nil creat vel producit, sed debita illius conjunctio profert novam formam: Semina vel spermata ergo, non corpora, sunt accipienda: & ergo marem vivum & foeminaam vivam; hos conjunge simul ut inter se imaginentur sperma ad procreandum suæ Naturæ fructum. Primam etiam materiam nemo mortalium credat se facere posse: Prima materia hominis terra est, & nemo hominum ex illa hominem creare potest, solus Deus hoc scit; at è materia secunda, quæ jam creata est, si in locum debitum posita fuerit, facile Natura operante generabitur id, cujus formæ semen est. Artifex hic nil facit nisi ut sciat subtile à spisso separare, & in vas imponere debitum. Nam hoc considerandum est, prout res incipitur ita finitur: ex uno fiunt duo, ex duobus unum, & non ulterius. Unus est Deus; ex hoc uno Deo filius est genitus: Unus dedit duo, duo unum dederunt Spiritum Sanctum ab utroque procedentem: sic factus est mundus, & sic erit finis ejus. Considera priora quatuor puncta exactissime: habes in illis Patrem, Patrem & filium, ultimò SS. habes quatuor Elementa: habes quatuor luminaria, duo Cœlestia, duo Centralia: Nil amplius est, fuit, & erit, quàm in hac figura patet; si deberem omnia mysteria hinc elicienda consignare, magnum oriretur volumen: Redeo ad propositum, & tibi dico verum, fili mi, non creatur ex uno unum, quia hoc solius Dei est proprium: sufficiat te posse ex duobus creare unum tibi utile. Scias ergo sperma multiplicativum esse materiam secundam, & non primam:

Prima enim materia rerum non videtur, occulta est in natura,
vel in Elementis: secunda verò interdum filius
doctrinæ apparet.

TRACTATUS SEPTIMUS.

De virtute Secunda materia.

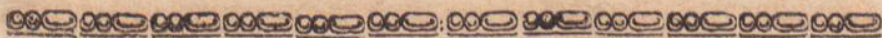
SED ut facilius possis comprehendere qualis sit hæc secunda materia, virtutes ex quibus illam cognosces describam tibi. Ac primum scias quod Natura in tria Regna divisa est: Duo sunt Regna, quorum quodlibet per se stare potest, etsi alia duo non essent: est regnum Minerale, Vegetabile, & Animale. Minerale per se subsistere potest, etsi nullus hominum in mundo esset, nec arbor, vel verba. Vegetabile itidem, etiam si nullum metallum, nec animal esset, per se stare potest: hæc duo sunt ex uno per unum creata. Tertium verò ex dictis duobus vitam habet, sine quibus esse non posset, & est nobilius ac præstantius quam duo prædicta, sicuti etiam postremum est inter illa, & dominatur eis: quia semper in tertio virtus finitur, & in secundo multiplicatur. Viden in vegetabili Regno? Prima materia est Herba vel Arbor, quam tu creare nescis, Natura hoc solummodo facit: In hoc regno secunda materia est semen quod tu vides: in hoc multiplicatur, Herba vel Arbor. In Regno Animali prima materia est Bestia vel Homo, quem tu creare nescis: sed secundam materiam sperma tu nosti, in quo multiplicatur. In Regno minerali metallum ut creare nescis, & si gloriaris vanus es & mendax, Natura hoc fecit: & quamvis haberes primam materiam secundum Philosophos, illud sal centrale, tamen sine auro multiplicare impossibile tibi foret: semen autem metallorum vegetabile filii tantum doctrinæ noverunt. In vegetabilibus semen apparet extra, Renes digestionis ejus est aer calidus. In animalibus semen apparet intus & extrà, renes digestionis ejus sunt renes viri. Aqua in mineralibus semen est in centro cordis eorum & vita: Renes digestionis ejus est ignis. Vegeta.

Vegetabilis seminis receptaculum est terra : Animalis seminis receptaculum est matrix foeminae : Aquae, mineralis seminis, receptaculum est aer. Et ea sunt seminum receptacula, quae sunt congelationes corporum : ea est digestio quae solutio : ea putrefactio quae destructio. Virtus autem cujusque seminis est unicuique rei in suo Regno se conjungere, quia subtile est, & nihil aliud quam aer, qui pinguedine in aqua congelatur : cognoscitur ita, quia non miscet se extra suum Regnum naturaliter alicui rei : non solvitur sed congelatur, quia solutione non indiget, sed congelatione. Necesse est ergo ut pori corporum aperiantur, ut emittatur sperma in cujus centro semen jacet quod aer est : illud quando in matricem venit debitam, congelatur & congelat quod reperit purum, vel impurum puro mixtum. Quamdiu in corpore semen est vivit corpus, quando totum consumitur corpus moritur, omnia autem corpora post emissionem seminis debilitantur. Experientia etiam testatur homines Veneri nimium indulgentes debiliores fieri, ut arbores nimios fructus ferentes fieri postea steriles. Semen igitur, ut jam multoties repetitum est, res est invisibilis, sed sperma est visibile, & ferè est anima vivens, non invenitur in rebus mortuis : Elicitur dupliciter, suaviter & cum violentia. Sed, quia hîc de virtute ejus saltem sermo est, dico quod nil sine semine nascatur, virtute seminis fiunt omnia : & sciant artis filii in arboribus amputatis frustra semen quæri, quod solummodo in viridibus reperitur.

TRACTATUS OCTAVUS.

*Quomodo per artem operatur natura
in Semine.*

OMNE semen per se nullius momenti est, si non ponatur, vel ab arte, vel à Natura in matricem debitam. Et licet semen per se nobilius sit omni creatura, tamen matrix ejus est vita, quæ facit putrescere sperma vel granum, & puri puncti congelationem causatur, insuper calore corporis sui illud nutrit & crescere facit: & hoc fit in omnibus supradictis tribus naturæ regnis, & fit naturaliter, per menses, annos, & tempora. Sagax verò ars illa est, quæ in regno minerali & vegetabili aliquid abbreviare potest, sed non in animali: in minerali solummodo perficit hoc quod natura non potest, propter aerem crudum sua violentia implevit poros corporis cujusque, non in visceribus, sed in superficie terræ, ut antea in præcedentibus capitulis dixi. Sed ut facilius intelligatur hoc, adhuc adjungere volui, quòd Elementa certanter inter se projiciunt in centrum terræ, quasi in fenes, semen suum: centrum verò per motum emittit illud in matricem: matrices verò sunt innumerabiles; quot loca tot matrices, una purior altera, & sic in infinitum ferè. Scias ergo quòd pura matrix purum dabit foetum in suo simili: Exempli gratiâ, in animalibus sunt matrices hominum, vaccarum, equorum, canum, &c. sic in minerali & vegetabili sunt metalla, lapides, salia: nam salia in hisce duobus regnis sunt considerata, & loca eorum, secundum magis vel minus.

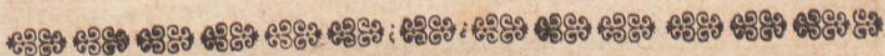

TRACTATUS NONUS,

*De Commixtione Metallorum, vel de eliciendo
semine Metallico.*

DIximus de Natura, de Arte, de corpore, & de spermate ac semine: jam ad praxin descendamus, quomodo videlicet metalla commisceri debeant, & qualis eorum sit inter se correspondentia. Scias ergo mulierem non discrepare à viro, ex eodem semine & in una matrice ambo nascuntur, nihil defuit præter digestionem, & ut matrix purior est in sanguine & sale: sic Luna ex eodem semine cum Sole, & eadem matrice: sed matrix magis habuit de aqua quàm de sanguine digesto, secundùm tempus Lunæ cœlestis. Ut verò eò faciliùs tibi imaginari possis quomodo metalla coëant, ut emittant & recipiant semen, intueri cœlum & planetarum sphæras: vides quòd Saturnus supremus sit, cui succedit Jupiter, huic Mars, postea Sol, quem sequitur Venus, hanc Mercurius, ultimo loco Luna statuitur. Considera jam quòd planetarum virtutes non ascendant, sed descendant: dedit hoc & ipsa experientia quòd ex Venere non fit Mars, sed ex Marte fit Venus, utpotè una sphæra inferior: sic etiam Jupiter facilè transmutatur in Mercurium, quia Jupiter secundus à Firmamento, & Mercurius secundus à terra: Saturnus primus à cœlo, Luna prima à terra: Sol miscet se omnibus, sed nunquam per inferiores melioratur. Non autem te lateat magnam esse correspondentiam inter Saturnum & Lunam, quorum in medio Sol constitutus est: sicuti inter Jovem & Mercurium, in quorum medio Sol etiam consistit: Eodem planè modo inter Martem & Venerem, qui duo Solem etiam habent intermedium. Noverunt Chemicistæ ferrum in cuprum seu Venerem sine Sole mutare: noverunt etiam è Jove facere Mercurium: sunt & aliqui qui è Saturno conficiunt

ciunt Lunam : sed si scirent his mutationibus Solis administrare naturam, certe rem omni thesauro invenirent pretiosiore. Propterea dico non ignorandum esse quæ metalla invicem sint conjungenda, & quorum natura nature correspondeat. Propterea unum datur metallum quod habet potentiam alia cõsumendi, est n. fere ut aquarum, & fere mater: unica tantum res, humidum radicale, Solis videlicet & Lunæ, resistit ei, & melioratur per illud : sed, ut detegam, Chalybs vocatur. Si undecies coit aurum cum eo, emittit suum semen, & debilitatur fere ad mortem usque: cõcipit Chalybs, & generat filium patre clariorem : postea cum semen jam nati imponitur in suam matricem, purgat illam, & facit millesies aptiorem ad pariendum optimos fructus. Est & alius Chalybs qui assimilatur huic, per se à natura creatur, qui scit ex radiis solis (mirabili vi & virtute) elicere illud quod tot homines quæsierunt, & operis nostri principium est.

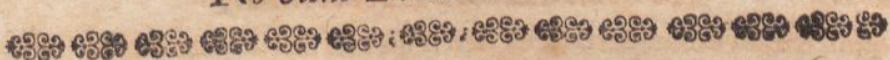
TRACTATUS X.

De Generatione Supernaturali filii Solis.

TRactavimus de rebus quas Natura creat, & quas DEUS creavit; ut scrutatores artis eò facilius possibilitatem naturæ intelligerent. Sed, ne diutius differam : modum ac artem conficiendi lapidis Philosophorum aggredior. Lapis Philosophorum seu tinctura nihil aliud est quàm Aurum in supremum gradum digestum : nam Aurum vulgi est sicuti herba sine semine, quando maturescit producit semen; sic aurum quando maturescit, dat semen seu tincturam. Sed quæret aliquis quare aurum vel aliud metallum non producat semen : ratio redditur talis, quia non potest esse maturum, propter aeris cruditatem non habet sufficientem calorem: & contingit in quibusdam locis ut reperiatur aurum purum

quod natura voluit perficere, sed impedita fuit ab aere crudo. Exempligratiâ, videmus quod Pomorum Arantiorum arbores in Polonia crescant instar aliarum arborum; In Italia & alibi, ubi est illarum solum nativum, dant & ferunt fructus, quia sufficientem habent calorem; in his verò frigidioribus locis minimè, ubi enim maturefcere deberent, desinunt, quia frigore opprimuntur; & sic nunquam à Natura hisce locis habentur earum fructus: sed si aliquando juvetur natura suaviter & cum ingenio, tunc ars jam perficit quod natura non potuisset. Idem planè in metallis accidit: Aurum potest dare fructum & semen, in quo se multiplicat, industriâ sagacis artificis, qui scit naturam promovere; sed si absque natura id velit tentare, errabit. Nam non solum in hac arte, sed & in omni re, nihil possumus quàm Naturam juvare; & hoc non alio medio quàm igne seu calore. Sed cum hoc fieri non possit, siquidem in congelato corpore metallico non appareant spiritus, oportet ut prius solvatur corpus, & pori ejus aperiantur, quò natura operari possit. Qualis autem illa debeat esse solutio, hic lectorem admonitum velim, duplicem esse solutionem, licet multæ sint aliæ solutiones, at inutiles; una tantum est vera naturalis, secunda est violenta sub qua aliæ comprehenduntur omnes. Naturalis ejusmodi est, ut pori corporis aperiantur in aqua nostra, quo digestum emittatur semen, & matrici suæ imponatur: Aqua verò nostra, aqua est cœlestis, non mædificans manus, non vulgi sed ferè pluvialis: Corpus est aurum quod semen dat: Luna nostra est (non argentum vulgi) quæ recipit semen auri. Regitur postea igne nostro continuo, per menses septem, & interdum decem, donec aqua nostra consumatres, & relinquat unum; & hoc in duplo. Postea nutritur lacte terræ, vel pinguedine ejus quæ nascitur in uberibus terræ, & regitur vel conservatur à putrefactione sale Naturæ. Et sic generatur ille infans secundæ generationis.

Nunc à Theorica ad praxin
accedamus.

TRACTATUS XI.

*De Praxi & confectione lapidis seu tincturae
per artem.*

PER tot capita sparsa est oratio de rebus per exempla, ut eo facilius intelligatur praxis, quæ fieri debet naturam imitando in hunc modum.

℞. Terræ nostræ per XI. gradus XI. grana, auri nostri & non vulgaris granum I. Lunæ nostræ non vulgaris granum II. sed hoc admonitus sis, ne accipias aurum & argentum vulgi, nam hæc sunt mortua, accipe nostra quæ sunt viva: postea pone in ignem nostrum, & fiet inde liquor siccus; primum resolvetur terra in aquam quæ Mercurius Philosophorum dicitur, & alia aqua resolvet illa corpora Solis & Lunæ, & consumet ea ut non remaneat nisi pars decima cum una parte, & hoc erit humidum radicale metallicum. Postea ℞. aquam salis nitri de terra nostra, in qua est rivulus & unda viva si ad genuam foderis foveam, accipe igitur ex illa aquam, sed claram accipe, huic impone illud humidum radicale, & impone igni putrefactionis & generationis, non tali ut in prima operatione fecisti: rege omnia magno cum ingenio, donec colores appareant instar caudæ Pavonis, rege digerendo, nec te tædeat, donec cessent colores, & unus per totum appareat color viridis, & sic de cæteris: & quando videbis in fundo cineres bruni coloris, & aquam ferè rubram, aperito vas, madefacito pennam, inunge ferrum aliquod, si tingat habeto in promptu aquam, de qua postea erit sermo, & infunde tantum ejus aquæ quantum aeris intravit crudi, iterum coquito priori igne donec iterum tingat. Hueusque pervenit mea experientia, non plus possum, non plus inveni. Aqua verò illa debet esse menstruum mundi, ex sphaera Lunæ, toties rectificatum quod possit calcinare Solem: Hic tibi volui omnia detegere,

& si sensum meum interdum non syllabam intelliges, cuncta revelavi, præsertim in opere primo & secundo. De igne verò adhuc dicendum restat. Primus ignis seu primæ operationis est ignis unius gradus, continuus; qui materiam circumdat: secundus est ignis naturalis, qui materiam digerit & figit: dico tibi veritatem quod patefeci Ignis regimen, si naturam intelligis: de vase adhuc restat loquendum. Vas Naturæ esse debet, & sufficiunt duo: Primi operis vas rotundum fieri debet: In secundo verò paulò minus vitrum instar phiolæ vel ovi. Sed per omnia scito Naturæ ignem esse unicum, quicquid operatur diversum locorum distantia efficit, Vas item Naturæ unicum, sed nos propter abbreviationem binis utimur: materia una, sed ex duabus substantiis. Si igitur animum intendis ad res creandas, considera primum res creatas: has utpote obversantes oculis tuis si non potes assequi, multò minus res creandas quas producere cupis. Scito enim te nihil creare posse, quod solius Dei proprium est: sed res occultas in umbra latentes facere apparentes, & umbram ab illis tollere, hoc Philosopho intelligenti à Deo per naturam concessum est. Considera obsecro simplicem nubis aquam: Ecquis unquam crederet illam in se continere omnia quæ mundus habet, lapides duros, salia, aerem, terram ignem, cum tamen simplex per se appareat aqua? Quid dicam de terra, quæ in se continet aquam, ignem, salia, aerem, & per se nuda terra videtur? O mirabilem naturam! quæ novit ex aqua in terra fructus producere mirabiles, & ex aere illis suppeditare vitam. Hæc omnia fiunt, & vulgarium hominum oculi ista non vident, sed oculi intellectus & imaginationis percipiunt, visu vero, verissimo: oculi enim sapientum naturam vident aliter quàm oculi communes. Exempli gratiâ, oculi vulgi vident Solem esse calidum, oculi verò Philosophorum è contra vident Solem potius esse frigidum; sed motus ejus calidos: Actus enim & effectus ejus per distantiam locorum deprehenduntur. Ignis naturæ unus & idem cum ipso est: sicuti enim Sol inter sphæras Planetarum centrum est, & ex hoc centro cœli deorsum calorem motu suo spargit, sic in centro terræ Sol terræ est,

est, qui motu suo perpetuo calorem vel radios sursum ad terræ superficiem pellit. Is calor intrinsecus multò efficacior est hoc igne elementalī, sed temperatur terrena aqua, quæ de die in diem poros terræ penetrat illamque refrigerat: sic Solem cœlestem & ejus calorem temperat aer qui de die in diem circumvolat orbem: & nisi hoc esset, calore tali res omnes consumerentur, nec quicquam nasceretur. Sicuti enim ignis ille invisibilis seu calor centralis omnia consumeret si non intercederet aqua, sic Solis calor omnia destrueret sine intermediente aere. Sed quomodo hæc Elementa inter se agant brevibus dicam. In centro terræ est Sol centralis, qui motu suo vel sui firmamenti dat calorem magnum, qui extendit se usque ad terræ superficiem. Ille calor causatur aerem hunc in modum: Aeris matrix aqua est, quæ parit filios suæ naturæ, sed dissimiles, & multò subtiliores, nam ubi aquæ introitus est denegatus aer intrat: quando itaque ille calor centralis, qui perpetuus est, agit, facit distillare aquam & calefieri, & sic illa aqua vi caloris vertitur in aerem, atque hoc pacto erumpit ad superficiem terræ, quia se includi non patitur: ubi postea refrigit resolvitur in aquam. In oppositis locis interim etiam fit ut non solum aer, verum etiam aqua exeat, sicuti apparet dum nigræ nubes violentia in aerem attolluntur: cujus rei tibi sit hoc exemplum domesticum. Facias in olla fervere aquam, videbis igne lento lentos vapores, & ventos: Igne vehementiori apparebunt nebulae crassiores. Eodem planè modo calor operatur centralis, subtilem aquam in aerem elevat, quod spissum est ex sale vel pinguedine distribuit terræ, unde res variæ nascuntur, residuum saxa & petrae fiunt. Posset aliquis objicere, si ita se res haberet, tunc continuò id fieri deberet, cum tamen sæpe nullus sentiat ventus, Respondeo, si non violenter in vas distillatorium infunditur aqua non fit ventus, nam parum aquæ parvum excitat ventum: vides non semper fieri tonitrua, etiamsi pluvia sit & ventus, sed tantum quando vi aeris aqua turbida fertur ad sphaeram ignis, nam ignis non patitur aquam. Habes ante oculos exemplum, dum in calidam fornacem effundis aquam frigidam, unde tonitrua

trua excitantur. Sed quare non uniformiter aqua intret in illa loca & cavitates, ratio est quòd multa sunt ejusmodi vasa & loca, pellit interdum una concavitas, ventis, aquam à se ad aliquot dies & menses, donec iterum fiat aquæ repercussio: ut videmus in mari, cujus fluctus aliquando multa milliaria agitantur, antequam repercussionem, ut regrediantur, offendant, sed ad rem nostram. Dico ignem vel calorem esse causam motus aeris, & vitam omnium rerum: & terra est horum omnium nutrix, vel receptaculum. Sed si non esset aqua quæ refrigerat terram & aerem nostrum, tunc terra exsiccaretur, propter has duas rationes, nimirum ob motus centralis & solis cœlestis calorem: nihilominus contingit hoc in aliquibus locis, quando pori terræ obstruuntur, ut humidum penetrare non possit, tunc per correspondentiam solis cœlestis & centralis (quia vim habent inter se magneticam) accenditur terra à Sole: sicque etiam aliquando cadet gravis orbita mundi. Fac igitur ut operatio talis in terra nostra sit: ut calor centralis aquam possit mutare in aerem, ut in planitiem mundi egrediatur, & residuum, ut dixi, per poros terræ spargat, & tunc in opposito aer vertetur in aquam multò subtiliorem quàm fuit prima: & hoc sic fiet, si seni nostro aurum & argentum deglutire dabis, ut ipse consumat illa, & tandem ille etiam moriturus comburatur, cineres ejus spargantur in aquam, coquito eam donec satis est, & habes medicinam curandilepram. Hoc saltem animadvertite, ne frigidum pro calido, vel calidum pro frigido accipias, naturas naturis misce, si aliquid est quod contrarium naturæ (siquidem una tibi est necessaria) separa illud, ut natura naturæ similis sit, hoc fac igne non manu, & scito si non sequeris naturam vana esse omnia: & hic tibi dixi per sanctum Deum quod pater filio debet: qui habet aures audiat, & qui habet sensus animum advertat.

TRACTATUS XII.

De Lapide, & ejus virtute.

IN præcedentibus sufficienter dictum fuit de productione rerum naturalium, de Elementis, & de materia prima & materia secunda, de corporibus & seminibus, de usu & virtute eorum : Conscripsi etiam praxin conficiendi lapidem Philosophorum: de ejus verò virtute tantum quantum mihi natura concessit , & experientia patefecit, nunc revelabo. Sed, ut prius adhuc summam & brevibus verbis comprehendam omnium horum tractatum argumentum, ut Deum timens lector mentem meam assequatur & sensum meum, ita se res habet. De veritate artis si quis dubitat, legat copiosa Philosophorum antiquissimorum ratione & Experientia verificata scripta, quibus ut fide dignis, in sua arte fides non deroganda est : qui verò illis fidem non adhibet, tunc contra principia negantem non esse disputandum novimus: Surdi enim & muti loqui non possunt. Quam enim prærogativam in hoc mundo res omnes haberent præ metallis? Cur hæc sola per denegationem seminis immerito à summi Creatoris universali multiplicationis benedictione excludemus, quam sacræ literæ affirmant omnibus rebus creatis statim à condito mundo inditam & impertitam fuisse? si verò semen habent , quis tam fatuus est qui non credat in suo semine illa posse multiplicari? In natura sua ars Chemiæ vera est, vera etiam natura, sed raro verus artifex : Una natura, ars una, sed multi artifices. Quod autem natura creat res ex elementis, generat eas per velle Dei ex materia prima, quam solus Deus scit: natura creat res illasque multiplicat ex secunda materia quam Philosophi sciunt. Nil fit in mundo sine velle Dei & naturæ. Elementum enim quodlibet in sua sphaera est, sed unum absque altero esse non potest, unum ex alio vivit, & tamen conjuncta non conveniunt: sed aqua est omnium elementorum dignior, quia mater est omnium rerum : hanc supernatat spiritus ignis. Causante igne a-

Dddd

qua

qua fit materia prima, certatione videlicet ignis cum aqua; & sic generantur venti vel vapores apti ut congelentur cum terra, per aerem crudum qui ab initio separatus fuit ab illa. Et hoc fit sine cessatione, motu perpetuo; quia ignis sive calor non excitatur aliter nisi motu: quod facillè videre est apud fabrum ferrarium ferrum lima comminuentem, quod eatenus motu vehementiori incalescit ac si igne incanduisset. Motus ergo causat calorem, calor movet aquam, aquæ motus causat aerem omnium viventium vitam. Crescunt igitur res hunc in modum, ut supra dixi, ex aqua videlicet: nam ex illius vapore subtiliori, res subtiles, leves proveniunt; ex oleo verò ejusdem, graves & majoris pretii; ex sale autem res prioribus longè pulchriores. Quia autem Natura interdum impeditur ne res puras producere possit; siquidem vapor, pinguedo, sal maculantur, & miscent se terræ locis: propterea docuit nos experientia purum ab impuro separare. Ideo si velis ut natura melioretur in actu solve corpus quod vis, & illud quod naturæ accessit heterogeneum separa, purga, conjunge pura puris, cocta coctis, cruda crudis, secundum naturæ pondus non materiæ. Nam scito quod sal nitri centrale non accipit plus de terra nisi quantum opus habet, sive sit pura sive impura: Aquæ vero pinguedo aliter se habet, nam nunquam habetur pura; ars purgat illam per duplicem calorem, & denuo conjungit illam.

EPILOGUS SEU CONCLUSIO

horum duodecim tractatum.

Conscripsi, amice lector, præcedentes duodecim Tractatus in gratiam filiorum artis, ut antequam manum adhiberent operi, naturæ operationem haberent cognitam, quomodo videlicet illa operando res producat; ne sine clavibus portam ingrederentur, & cribro aquam haurirent; frustra enim laborat ille qui sine cogni-
mâ

tionem naturæ manus ad labores porrigit. In hac sanctâ & verissimâ scientiâ, in nocturnis versatur tenebris cui sol non lucet, in densa umbra est cui de nocte non apparet luna. Habet natura lumen proprium, quod nostris oculis non est pervium, umbra naturæ oculis nostris corpus est: sed si quem lumen naturæ irradiat, illi confestim nebula de oculis tollitur; & sine impedimento potest conspiciere punctum magnetis nostri correspondentis utrique centro radiorum, solis videlicet & terræ: eo usque enim naturæ lumen penetrat & interna patefacit; cuius rei tale tibi sit exemplum. Induatut veste uniformi adolescens duodecim annorum & puella ejusdem ætatis; si juxta se locentur, nemo cognoscet quis masculus, quæ femella sit; oculi enim nostri penetrare non possunt, ideò decipit nos noster visus, & falsa pro veris accipit: sed cum vestibus sublati denudantur, ut ita appareant quales natura eos formavit, facile uterque in suo dignoscitur sexu. Simili planè modo noster intellectus facit umbræ naturæ umbram; Nam corpus nudum in homine est seminis naturæ umbra: sicuti igitur vestimentis tegitur corpus humanum, etiam tegitur corpore natura humana, quam sibi Deus reservavit tegendam & detegendam. Possem hîc prolixè & Philosophicè disserere de hominis dignitate, creatione ejus, & generatione: Sed cum ejusmodi non sint hujus loci; silentio prætereunda sunt; de vita ejus solummodo paucis agam. Creatus homo de terra, ex aere vivit: est enim in aere occultus vitæ cibus, quem nos rorem de nocte, de die aquam vocamus rarefactam, cujus spiritus invisibilis congelatus melior est quam terra universa. O sancta & admirabilis Natura quæ filios doctrinæ errare non permittis, sicuti in vita humana in dies demonstras! Porro in hisce duodecim Tractatibus tot rationes naturales in medium attuli, ut eo faciliùs cupiens & Deum timens lector intelligere possit ea omnia quæ oculis meis, Deo benedicente, vidi, manibus feci propriis sine ulla sophisticationis fraude: sine Lumine enim & cognitione naturæ impossibile est hanc assequi artem, nisi singulari revelatione divina alicui contingat,

vel per secretam amici demonstrationem. Res est vilis & pretiosissima, quam aliquoties descriptam nunc denuo repeto. & aëris partes X. Auri vivi vel lunæ vivæ partem I; hæc omnia impone vasi tuo; coque aërem hunc in primis ut sit aqua, & postea non aqua: si hoc ignoras, & aërem coquere nescis, procul omni dubio errabis; siquidem hæc est veterum Philosophorum materia. Id enim accipere debes quod est, sed non videtur donec artifici placeat; est aqua roris nostri, ex aqua extrahitur sal petræ Philosophorum, quo omnes res crescunt & nutriuntur: Matrix ejus est centrum solis vel lunæ tam cælestis quam terrestis: & ut apertius dicam, Magnes est noster, quem in præcedentibus, chalybem esse dixi: Aer generat magnetem, magnes verò generat vel facit apparere aerem nostrum. Sanctè tibi veritatem hic manifestavi, roga Deum ut cœpta tua secundet: Et sic hoc loco habebis verissimam explicationem Hermetis asseverantis Patrem ejus esse solem, matrem verò lunam, & quòd ventus portaverit illum in ventre suo: nimirum sal Alkali, quod Philosophi Sal Armoniacum & vegetabile nominarunt, occultatum in ventre magnetis. Operatio ejus talis est, ut solvas congelatum aerem, in quo solves auri decimam partem; hoc sigilla & igne nostro labora, donec aer vertatur in pulveres; & apparebunt, habito mundi sale, colores varii. Descripsissem integrum processum in hisce Tractatibus; sed quia ille, unâ cum multiplicatione, in Lullii & aliorum verorum Philosophorum libris sufficienter continetur; propterea satis mihi fuit tantum de materia primâ & secundâ tractare; quod candidè factum est, nec arbitreris ullum mortalium me luculentius illud præstitisse; siquidem id non è multis libris, sed ex mearum manuum labore & propria experientia feci. Si igitur vel non credis veritati, noli meum librum, sed te ipsum accusare; & crede Deum tibi hoc secretum nolle revelare: hunc igitur precibus fatiga, & multoties reiteratis lectionibus hunc libellum evolve, præsertim horum XII. Tractatum Epilogum: considerando semper naturæ possibilitatem, & elementorum actiones, & quodnam sit in illis præcipuum, & præsertim in rarefactione aquæ vel aeris, ita enim creati sunt cœli & totus mundus: hoc tibi

tibi sicut Pater filio significare volui. Nemireris quòd tot Tractatus scripserim, non mea causa factum est, cum libris non egeam, sed ut multos qui in vanis rebus laborant monerem ne frustra sumptus exponerent. Potuissent quidem omnia paucissimis comprehendili-
neis, imò verbis; sed per rationes & exempla volui te ad naturæ cognitionem deducere; ut ante omnia scires quid quærere deberes, an primam vel secundam materiam: Haberes etiam patefactam naturam, ejusque lumen & umbram. Noli moveri quod aliquando contradictoria in meis Tractatibus, more Philosophorum usitato, tibi occurrant; opus habes illis si intelligis, non reperitur rosa sine spinis. Perpende diligenter quod suprà dixi, quomodo videlicet quatuor elementa stillent in centrum terræ humidum radicale, & quomodo sol terrenus centralis motu suo producat & sublimet, illud ad terræ superficiem. Dixi etiam solem cœlestem habere correspondentiam cum sole centrali: nam sol cœlestis & luna peculiarem habent vim & virtutem stillandi per radios suos in terram: calor enim calori, sal salī facile jungitur. Et sicut sol centralis habet suum mare, & aquam crudam perceptibilem; sic sol cœlestis habet etiam suum mare & aquam subtilem & imperceptibilem: In superficie terræ radii radiis junguntur, & producant flores, & omnia. Propterea quando pluvia fit, accipit ex aere illam vim vitæ, & conjungit illam cum sale nitro terræ, (quia sal nitri terræ est instar calcinati Tartari, sua siccitate aerem ad se trahens; qui aer in eo resolvitur in aquam: Talem vim attrahendi habet ille sal nitri terræ, qui etiam aer fuit, & est conjunctus pinguedini terræ) & quo radii solares copiosius tunc feriunt, eò major salis nitri quantitas fit, & per consequens major frumenti copia crescit, & hoc de die in diem fit. Tantum de correspondentia rerum inter se, & efficacia solis & lunæ & stellarum innuere volui ignorantibus; nam scientes non indigent hac instructione. Versatur subjectum nostrum toti mundo ob oculos & non cognoscitur. O cœlum nostrum! O aqua nostra! & Mercurius noster! O sal nitri nostrum in mari mundi versans! O vegetabile nostrum! O sulphur nostrum fixum & volatile! O caput mortuum, seu fæces

ces maris nostri! Aqua manus non madefaciens, sine qua nemo mortalium vivere potest, & sine qua nil nascitur & generatur in toto orbe! Et hæc sunt aviculæ Hermetis epitheta, quæ nunquam quiescit; vilissima est, nemo eâ carere potest: & sic habes rem omni mundo pretiosiores detectam, quam planè dico nil aliud esse quàm aquam nostram ponticam, quæ in sole & luna congelatur, & extrahitur è sole & luna, chalybe nostro, artificio Philosophico, miris modis, per prudentem artis filium. Consilium meum non erat propter rationes in præfatione commemoratas, hunc librum publicare; attamen vicit me de liberalibus & Philosophicis ingeniis promerendi cupiditas; ut iis qui me norunt animum ostenderem bonum; simul illis qui artem callent manifestarem me illis parem esse & socium, eorumque notitiam appetere. Non dubito multos bonæ conscientiæ & voluntatis homines illud donum Dei clanculum possidere; hi meo admoniti exemplo, & meis periculis cautiore & providentiores facti, Harpocratis sibi commendatum habeant silentium: quotiescunque enim me magnatibus detegere volui, semper aut in damnum, aut periculum mihi cessit. Hoc scripto me adeptis filiis Hermeticis patefacio, & ignorantes ac errantes instruo, ac in viam veram reduco. Credant scientiæ hæredes se nunquam habituros meliorem viam cui insistant quam quæ ipsis hîc demonstrata est; omnia enim aperte dixi: Extractionem saltem nostri salis Armoniaci vel Mercurii Philosophici ex aquâ nostrâ pontica, ejusque tantum usum non ita aperte revelavi, quia à magistro naturæ non habui ulteriorem loquendi licentiam; & hoc solus Deus revelare debet, qui novit hominum corda & animos, quem si diligenter oraveris, per reïteratam hujus libri lectionem poterit tibi intellectum tuum aperire. Vas, ut suprâ dictum, unicum est à principio usque ad finem, vel ad summum duo sufficiunt vasa: ignis etiam continuus in utroque opere; quo nomine legant errantes Tractatum x. & xi. Si in terrâ materiâ operatus fueris nil efficies hanc tractant hi qui extra hoc unicum sal nostrum quod Mercurius est, laborant in herbis,

ani-

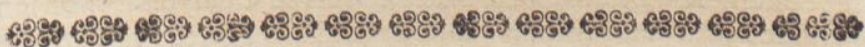
animalibus, lapidibus, & mineris, excepto sole & luna nostra quæ obducta est sphaera Saturni. Et qui optatum desiderat finem, sciat conversionem elementorum, & lævia facere ponderosa, & Spiritus; tunc non laborabit in re extranea: ignis est regimen, quicquid fit igne fit; ut sufficienter in præcedentibus, & hîc conclusionis loco, satis dictum est. Vale lector benevole, & hisce per experientiam meam verificatis laboribus diu, ad nominis Divini gloriam, animæ tuæ salutem, proximique commodum, perfruere.

AD FILIOS VERITATIS.
PRÆFATIO IN ÆNIGMA
Philosophicum.

IAm vobis, filii scientiæ, è scaturigine universalis fontis detexi omnia, ut nil sit amplius residuum. Nam in præcedentibus meis Tractatibus naturam per exempla sufficienter explicui: Theoriam & praxin quantum fas fuit manifestavi. Sed ne quis de Laconismo conqueri possit, quod aliquid omiserim, totam artem ænigmatice adhuc vobis describam, ut videatis quousque Dei ductu pervenerim. Infiniti sunt libri de hac arte tractantes, vix in ullo reperietis veritatem eatenus vobis patefactam: quod hanc ob causam præstare volui, quia cum multis philosophorum scripta se bene intelligere putantibus sermonem contuli; sed deprehendi illos eadem scripta longè subtilius explicare quam natura, quæ simplex est, requirebat: imo omnia mea dicta veridica, ipsis semper alta sapientibus videbantur nimium vilia & incredibilia. Aliquoties accidit ut quibusdam de verbo ad verbum artem insinuarem sed nequam assequi potuerunt, non credentes aquam in mari nostro esse, & tamen Philosophi videri volebant. Cum ergo verba mea ore tenus dicta non potuerint intelligere, non timeo (ut alii Philosophi timuerunt) ut quis tam facile concipere possit, Donum est, Dei dico. Verum quidem est, si in studio Chémico requireretur subtilis ingenii

ingenii perspicacitas, & res ejusmodi esset ut ab oculis vulgi posset conspici; sed is apta vidi illorum ingenia ad indaganda talia: sed vobis dico ut sitis simplices, & non nimium prudentes, donec arcanum inveneritis, quo habito necessario aderit prudentia, tunc vobis non dedit liberos infinitos scribendi facilitas: quod longè facilius erit illi qui in centro est, & rem videt, quam huic qui in circumferentia ambulat, & nil præter auditum habet. Omnium rerum materiam secundam lucidissimè descriptam habetis: sed hanc vobis commendo cautelam, quod si ad arcanum hoc pervenire volueritis, scitote quod in primis Deus orandus, postea proximus amandus sit: denique nolite vobis res adeò subtiles imaginari, de quibus natura nil scit, sed manete, manete inquam in via naturæ simplici; quia in simplicitate rem citius palpare, eandem in subtilitate videre poteritis: nolite in lectione meorum scriptorum semper inhærere syllabis, sed legendo utique considerate naturam, & ejusdem possibilitatem. Antequam vero ad opus vos accingatis, imaginemini diligenter quid quærat, & quis sit intentionis vestræ scopus ac finis: nam multò melius est cerebro & imaginatione prius discere quam manu & sumptibus. Et hoc vobis dico, quod opus est rem quærere aliquam, quæ occulta est, ex qua fit (miro modo) talis humiditas quæ aurum sine violentia seu strepitu solvit, imo ita suaviter & naturaliter sicuti glacies aquæ calidæ beneficio liquefcit: si hoc invenistis, habetis rem ex aqua aurum à natura productum est: & quamvis somnia metalla, & res omnes ex illa ortum habeant, nil tamen ita amicus ei sicut aurum; nam aliis rebus adhæret impuritas, auro autem nulla, propterea instar matris est ipsi. Et sic finaliter concludo; si hisce meis scriptis & admonitionibus cauti esse non vultis, habetote me, bene de vobis mereri cupientem excusatum? feci fideliter quantum licuit, sicuti bonæ conscientiæ virum decet. Si quæritis quis sim, Cosmopolita sum: si me nostis, & boni ac honesti viri esse desideratis, tacebitis: si me non nostis nolite de me inquirere, nulli mortalium enim
quandiu

quandiu vixero plus à me revelabitur quàm hoc publico scripto factum est. Credite mihi si non essem ejusmodi status ac conditionis homo sicut sum, nil mihi solitaria vita foret jucundius, vel cum Diogene sub dolio delitescere: video enim omnia quæ sunt vanitatem esse, fraudem & avaritiam invaluisse ubi omnia venalia sunt, & iniquitatem virtutem superasse: futuræ vitæ meliora præ oculis video, hisce gaudeo. Jam non miror, ut antea feci, cur Philosophi habita tali medicina non curarunt abbreviare dies suos; quia omni Philosopho ita est præ oculis vita sequens sicuti in speculo apparet tibi tua propria facies. Quod si tibi Deus dabit optatum finem, postea credes mihi, nec te revelabis mundo.

PARABOLA

SEU

AENIGMA PHILOSOPHICUM, CORONIDIS & superadditamenti loco adjunctum.

EVENIT aliquando cum per tot annos vitæ meæ navigarem à Polo Arctico ad Polum Antarcticum, ut singulari Dei nutu ejicerer ad littus magni cujusdam maris: & licet maris illius mundi aditus & proprietates optimè cognitæ & perspectas haberem, nihilominus inscius fui an etiam in illisoris generaretur pisciculus ille Echeneis, quem tot magnæ & parvæ conditionis homines hætenus tam sollicitè quæsierunt. Dum autem in littore Melosynas hinc inde nantes cum Nymphis conspicio, fessus etiam à præcedentibus laboribus, & cogitationibus variis gravatus, ab aquarum murmur somno corripior: & dum suaviter obdormisco, occurrit mihi in somnis visio mirabilis. Video è mari nostro venerandæ canitiei Senem Neptunum cum tridente egredientem, qui me post amicam salutationem in Insulam deducit amœnissimam. Hæc Insula pulcherrima versùs Austrum

Ecce

strum

strum sita erat, ac rebus omnibus ad hominis necessitatem, & ad ejusdem delicias spectantibus refertissima: Virgilii Campus Elysius vix cum illa potuisset comparari. Totum insulæ littus undique virentibus myrtis, cupressis ac Roremarino cinctum erat. Prata virentia variegatis floribus tecta, jucundissimo aspectu, suavissimè redolebant. Colles vineis, Oleis, & Cedris miro modo decorati erant. Nemora Arantiorum & Limoniorum arboribus referta. Viæ publicæ laurorum ac Granatorum arboribus, singulari artificio intertextis, utrinque consitæ gratissimam peregrinantibus præbebant umbram. Ut paucis dicam, quicquid in toto mundo est ibi videbatur. Inter ambulandum monstrabantur mihi à dicto Neptuno sub aliqua rupe latentes duæ illius insulæ mineræ, Auri & Chalybis. Non longè illinc deducor ad pratum, in quo peculiaris Hortus variis & spectatu dignissimis arboribus plantatus erat. Inter complures Arbores autem ostendit mihi septem Arbores nominibus insignitas; ac inter has duas præcipuas aliis eminentiores observavi, quarum una ferebat fructum instar Solis lucidissimi & fulgentissimi, & folia ejus erant instar Auri; Altera verò producebat albissimos Liliis candidiores fructus, & folia ejus erant sicut Argentum finum: Vocabantur autem hæ Arbores à Neptuno, una Solaris Arbor, & altera Lunaris. Et quamvis in hac insula omnia ad nutum essent, unicum tamen ipsi deerat: Aqua non habebatur nisi magna cum difficultate. Erant quidem multi qui partim tentabant illuc Aquam Fontis per canales deducere, partim etiam ex variis rebus eliciebant: sed frustraneus erat attentatus labor: quia illic locorum nullo poterat haberi medio; & si habebatur, inutilis tamen fuit & venenosa, nisi è radiis Solis vel Lunæ, quod pauci præstare potuerunt; & qui in hoc perficiendo fortunam habuit propitiam nunquam ultra decem partes potuit attrahere; erat enim ejusmodi Aqua mirabilis: & crede mihi quod oculis meis viderim, & palparim Aquæ illius niveum candorem; & dum illam aquam coteplarer valde miratus sum. Interim fatigatus illa consideratione evanuit coram oculis meis Neptunus, & apparuit mihi vir magnus, cujus fronti nomen Saturni erat inscriptum. Hic
accepto

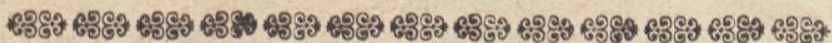
accepto vase hauriebat Aquæ partes decem; & statim de fructu Arboris Solaris accepit & imposuit; & vidi fructum Arboris consumi & resolvi instar glaciei in Aqua calida. Quæsi ex illo; Domine, video rem mirabilem, Aquam esse ferè ex nihilo; video fructus Arboris in illa adeò suavi calore consumi, ad quid ista? At ille mihi gratiosè respondit: Fili mi, verum est quòd res hæc est mirabilis; sed ne mireris, ita enim oportet esse. Nam hæc Aqua est Aqua vitæ, habens potentiam fructus arboris hujus ita meliorare ut postea, non plantatione aut insitione, sed solo suo odore faciat sibi cæteras sex arbores uniformes. Insuper hæc Aqua est huic fructui instar sceminæ; in re nulla possunt arboris hujus fructus putrescere nisi in hac Aqua: Et licet fructus per se sit mirabilis, & res pretiosa; attamen si in hac Aqua putrescit, gignit ex hac putrefactione Salamandram in igne perseverantem, cujus sanguis omni Thesauro pretiosior est, habens facultatem sex arbores, quas hîc vides, fertiles reddere, illarumque fructus melle dulciores proferre. At ego petii, Domine, quomodo fit istud? Dixi tibi Arboris Solaris fructus esse vivos, dulces; at ubi nunc unus saltem ex illo saturatur, quando in hac aqua coquitur; possunt postea mille ex eo saturari. Quæsi porrò, Domine, coquitur igne forti, & quamdiu? At ille, Aqua ista habet intrinsecum ignem, & si juvatur calore continuo, comburit tres partes corporis sui cum hoc corpore fructus, & non remanebit nisi pars minutissima, quæ vix imaginari potest, sed in summa virtute; coquitur sagaci ingenio Magistri septem mensibus primò, postea decem: Sed interea apparent res variæ, & semper in die quinaquagesimo plus vel minus. Adhuc interrogavi: Domine, nonne potest etiam in aliis aquis coqui hic fructus, vel additurne illi aliquid? Respondit: Non est nisi hæc una Aqua, quæ utilis est in hac regione vel insula: nulla etiam alia Aqua potest penetrare poros hujus pomi nisi hæc: & scito Arborem Solarem etiam ex hac Aqua ortam, quæ ex radiis Solis vel Lunæ vi magnetis extracta est: Propterea inter se magnam habent concordiam: sed si aliquid

peregrini ipsi adderetur non posset id præstare quod facit per se. Relinquenda igitur per se, nihilque ei addatur, nisi hoc pomum: Post decoctionem enim est fructus immortalis vitam habens & sanguinem, qui sanguis omnes arbores steriles facit portare fructus ejusdem Naturæ cum pomo. Rogavi ulterius: Domine, Hauriturne Aqua hæc alio modo, vel habeturne ubique? Et ille, In omni loco est, & nemo sine ea vivere potest, hauritur miris modis, sed ista est optima quæ extrahitur vi Chalybis nostri, qui invenitur in ventre ARIETIS. Dixi: Ad quid utilis? Respondit, Ante debitam coctionem est summum venenum; sed post coctionem convenientem summa est medicina, & dat viginti novem grana sanguinis; quodlibet autem granum octingentos sexaginta quatuor suppeditabit tibi fructus Arboris Solaris. Quæsi: Nonne ulterius meliorari potest? Teste scriptura Philosophica, ait, primum ad decem, postea ad centum, deinde ad mille, & decem millia &c. potest exaltari. Instabam; Domine mi, noverruntne multi istam Aquam, & habetne nomen proprium? Ille clamabat palam, dicens: Pauci noverunt, sed omnes viderunt, & vident, & amant; habet nomina, sed multa & varia; at nomen proprium ejus est Aqua maris nostri, Aqua vitæ non madefaciens manus. Petii adhuc: Utuntur ne ea alii ad res alias? Utitur ea, ait, omnis creatura, sed invisibiliter. Nascitur ne in ea aliquid? interrogavi: At ille: Ex ea fiunt res omnes in mundo, & in ea vivunt: sed in ea proprie nihil est, sed est res quæ se miscet omni rei. Quæsi: Estne sine hoc Arboris fructu utilis? Ad hoc dixit: In hoc opere nequaquam; siquidem non nisi in solo hoc Arboris Solaris fructu melioratur. Incepi rogare, Domine quæso nomina mihi illam tam manifesto nomine ut nullum possim amplius habere dubium. At ille sublata voce clamavit, ut me è somno excitaret; ideo non amplius poteram querere, nec ille ulterius mihi respondere voluit, nec ego tibi plura dicere possum. Contentus esto hisce, & crede quod non est possibile lucidius loqui: Nam si hæc non percipis, nunquam aliorum Philosophorum libros assequeris. Post Saturni insperatum ac subitaneum discessum novus me sopor invasit, & denuò mihi forma visibili apparet Neptunus:

nus: Præsentem in Hortis Hesperidum congratulatur felicitatem, monstrando mihi speculum, in quo totam Naturam detectam vidi: Post varios ultro citroque commutatos sermones gratias ipsi pro exhibitis beneficiis ago: quod, suo videlicet ductu, non solum hunc amcenissimum Hortum ingressus fuerim, verum etiam in optatissimum Saturni colloquium venerim. Sed quia propter improvisum Saturni discessum difficultates aliquæ quærendæ & investigandæ adhuc restarent, rogavi enixè ut hac exoptata occasione mihi scrupulum eximeret. His autem verbis illum compello, Domine, legi libros Philosophorum affirmantium generationem omnem fieri per marem & fœminam, & tamen solum fructum arboris Solaris vidi in somniis Saturnum Mercurio nostro imponere; credo etiam tibi ut Domino Maris hujus quod ista benè scias; responde quæstioni meæ, quæso? At ille, Verum est, fili; omnis generatio fit in mare & fœmina; sed, propter distinctionem trium Naturæ regnorum, alio modo nascitur Animal quadrupes, alio modo vermis: Licet enim vermes habeant oculos, visum, auditum, & reliquos sensus, tamen per putrefactionem producuntur, & eorum locus vel terra, in qua putrefiunt fœmina est. Ita in opere Philosophico mater est hujus rei repetita toties illa Aqua tua, & quicquid ex ea nascitur, more vermium per putrefactionem nascitur: Ideo Philosophi Phœnicem & Salamandram creant. Si enim è duorum corporum conceptione fieret esset res morti obnoxia: at quia se tantum revivificat, destructo corpore priori, emicat aliud incorruptibile. Siquidem mors rerum nil aliud est quàm separatio unius ab altero. Et in hac Phœnice ita fit, quod se vita à corpore corruptibili per se separat. Insuper quæsi: Domine mi, suntne diversæ res rerum vel compositio in hoc opere? At ille: Unica res est, cui non miscetur aliquid aliud præterquam Aqua Philosophica tibi in somno aliquoties manifestata, quæ in decuplo esse debet ad unam corporis partem. Et firmiter ac indubitate credas, fili, quæ per somnia in hac insula, pro more regionis, tibi à me & à Saturno fuerunt patetacta nullo modo esse somnia, sed purissimam veritatem, quam experientia unica rerum

Magistra tibi DE I assistentia detegere poterit. Ulterius quærentem sine responso post valedictionem discedens, me à somno excitatum in desideratam Europæ regionem sistit. Et ita tibi etiam, amice Lector, satis hæcenus à me dictum sufficiat. Vale

Soli Trium Laus & Gloria.

D I A L O G U S
MERCURII, ALCHEMISTÆ
ET NATURÆ.

IN illo tempore convenerunt Chemicæ, & consilium fecerunt, quomodo LAPIDEM PHILOSOPHORUM facere atque præparare deberent, & sic per vota quilibet suam opinionem ut diceret constituerunt. Et cōcursus ille fuit sub die in prato quodam, die serena quadam. Et multi cōcorderunt Mercurium esse illius primam materiam, alii Sulphur, alii alia. Sed de Mercurio maxima illorū fuit opinio, præsertim ex dictis Philosophorum, quoniam illi pro vera materia prima habent, & etiam pro prima materia Metallorum: clamant enim Philosophi: NOSTER MERCURIUS &c. Et cum ita inter se certarent laboribus variis, (quilibet enim illorum expectabat cum desiderio & lætitia conclusionem) surrexit interim tempestas maxima cum procellis, nimbis, & vento inaudito, qui illam congregationem dispersit in varias provincias, quemlibet seorsim sine conclusione. Quilibet tamen illorum impressit sibi qualis debebat esse illius disputationis finis. Cœpit igitur quilibet labores suos sicut prius, unus in hac, alter in alia re, quærentes LAPIDEM PHILOSOPHORUM, & hoc fit hucusque sine cessatione. Unus verò illorum memor disputationis, quod necessario in Mercurio quærendus sit

dus sit Lapis Philosophorum, dixit ad se: Etiam si non est facta conclusio: tamen in Mercurio laborabo, faciamque ego conclusionem facto lapide benedicto; erat enim homo, qui semper solebat loqui, sicut solent Alchemistæ. Cœpit igitur legere Libros Philosophorum, & incidit in Librum Alani, qui de Mercurio tractat, & sic factus est ille Alchemista Philosophus, sed sine conclusione. Et accepto Mercurio cœpit laborare; posuit illum in vitrum, & dedit ignem, Mercurius sicut solet, evaporavit. Alchemista miser nesciens naturam, uxorem suam verberavit dicens: nemo huc venire potuit præter te, Tu mihi accepisti Mercurium ex vitro. Uxor flendo se excusat: dicitque tacitè Marito: Facias tu merdam ex his. Accepit Alchemista Mercurium denuò, & iterum imposuit vasi, & ne uxor acciperet custodiebat illud. Sed Mercurius suo modo iterum evaporavit, Alchemista recordatus, quod materiam primam lapidis Philosophorum volatilem esse oporteat, gavisus est valde, si bi omnino persuadens non se jam posse falli, habita hac materia: cœpit jam audacter Mercurium tractare, didicit postea illum sublimare, calcinare miris modis, jam salibus, jam sulphure, jam metallis, jam mineris, jam sanguine, jam crinibus, jam aquis fortib⁹, jam herbis, urina, aceto, sed nihil potuit invenire ad propositum suum: nihil in orbe intactum reliquit, cum quo non tractasset bonum Mercurium. Et cum omnino nihil proficere posset, incidit in hoc dictum, *quod in sterquilinio invenitur*. Cœpit Mercurium cum stercorebus variis tractare, simul & seorsim: & cum ita fatigatus fuisset, & plenus cogitationum, obdormivit. Et in somnis apparuit illi visio: venit ad illum Vir senex qui salutavit illum & dixit: Amice quid tristaris? Respondit, Libenter vellem facere Lapidem Philosophorum. Tunc ille, Amice ex quibus vis facere Lapidem Philosophorum? *Alchemista*. Ex Mercurio Domine. *Senex*. Ex quali autem Mercurio? *Alchem.* Non est nisi unus Mercurius, *Sen.* Verum est unum esse Mercurium, sed variatum variis locis; una pars purior altera. *Alch.* O Domine, Ego illum scio purgare optimè aceto & sale, nitro & vitriolo,

Senex.

Senex. Dico tibi, hæc purgatio non est vera, nec Mercurius sic verus est: alium enim Mercurium habent Viri sapientes, aliamque ejus purgationem, & sic evanuit. Excitatus à somno Alchemista, cogitabat qualis esset illa visio, cogitabat qualis esse deberet ille Mercurius Philosophorum: nihil potuit excogitare aliud quàm hunc suum Mercurium vulgi. Sed tamen desiderabat ut cum illo sene longius loqui potuisset: laboravit tamen assidue, jam & in stercoreibus animantium, & puerorum, postea & in suo proprio stercore laborare cepit. Et quolibet die in locum ubi visionem vidit ibat, ut senem illum iterum alloqui posset: interdum simulabat somnum, clausis oculis jacebat expectando senem. Sed cum venire nollet putabat illum timere, neque credere quod dormiret, jurabat ergo dicens: Mi Domine Senex, noli timere, certe ego dormio; respice oculos si non credis: Et miser ille Alchemista, post tot labores & consumptionem bonorum suorum, jam & in delirium cadebat, semper de illo sene cogitando. Et ex illa fortissima imaginatione apparuit illi phantasma per somnum, in forma illius senis, & dixit illi: Noli desperare amice; Mercurius tuus bonus est, & Materia tua, sed si tibi non vult obedire, conjures illum, ne sit volatilis; Tamen & serpentes solent conjurari, quare & non Mercurius? & sic discedere voluit senex. At Alchemista ab illo petiit dicens: Domine expecta, & præ clamore excitatus est miser, tamen non sine magna consolatione. Accepit postea vas plenum Mercurio, & cepit illum miris modis conjurare, sicut illum docuit somnium. Et recordatus est verborum senis, quod ita dixerit: *Serpentes conjurantur*, & Mercurius pingitur cum serpentibus, cogitavit, certè sic debet conjurari sicut serpens. Et accepto vase cum Mercurio cepit dicere: Ux ux, ost as &c. Et ubi debuit esse nomen serpentis; Mercurii posuit dicens. Et tu Mercurii nequissima bestia, &c. Ad quæ verba Mercurius cepit ridere, & loqui ad Alchemistam dicens: Quid vis quod me turbas mi Domine Alchemista? *Alchem.* Oho, jam me vocas Dominum quando tibi vivum tango, jam tibi inveni frænum, expecta parum, mox meam cantilenam canes, & cepit ad illum strenue loqui, quasi cum ira, Tunc es ille

ille Mercurius Philosophorum? *Mercur.* (quasi timeret respon-
dit:) Ego sum, mi Domine, Mercurius. *Alchem.* Quare ergo mi-
hi obedire noluisti? nec te fixare potui? *Mercur.* O magnifice Do-
mine, rogo parce mihi misero! nescivi enim quod sis tantus Philoso-
phus. *Alchem.* Nonne hoc sentiebas ex meis laboribus, cum ita
philosophice tecum procedebam? *Mercur.* Ita est mi Domine
magnifice, attamen occultare me volui, sed video miser quod me
occultare non possum coram Domino meo magnifico. *Alchem.*
Jam ergo nosti Philosophum? *Mercur.* Maximè mi Domine, vi-
deo dominationem vestram magnificam Philosophum esse excel-
lentissimum. *Alchem.* (Lætus in corde suo dicit,) Certè ego
jam inveni quod quæsi. Iterum ad Mercurium dicit voce terri-
bili: Nunc Eja, ergo esto obediens, aliàs non benè tecum erit.
Mercur. Libenter mi Domine, si tantum possim: nam jam debi-
lis valde sum. *Alchem.* Quid jam te excusas? *Mercur.* Non, mi
Domine, sed languesco. *Alchem.* Quid tibi nocet? *Mercur.* Al-
chemista mihi nocet. *Alchem.* Quid tu adhuc merides? *Mercur.*
O Domine non, de Alchemista loquor, tu autem Philosophus es.
Alchem. O bene, bene, ita est. Sed quid fecit Alchemista? *Merc.*
O mi Domine multa mala fecit mihi, nam commiscuit me miserum
rebus mihi contrariis, unde non possum pervenire ad vires meas, &
sum ferè mortuus: cruciatus enim sum usque ad mortem ferè. *Al-*
chem. O dignus es istis, quia es inobediens. *Mercur.* Nunquam
inobediens fui alicui Philosopho, sed ex natura mihi est ridere stul-
tos. *Alchem.* Et de me quid sentis? *Mercur.* O Domine, tu es
Vir magnus, Philosophorum maximus, tua magnitudine excellis
Hermetem. *Alchem.* Certè ita est, ego sum vir doctus, sed me
nolo laudare ipse, sed & uxor mea dixit mihi quod ego sim valde
doctus Philosophus, illa hoc cognominavit me. *Mercur.* Cre-
do facile: nam tales oportet esse Philosophos, qui præ nimia pru-
dentia & labore insaniant. *Alchem.* Age dicas mihi ergo quid fa-
ciam tecum? quomodo ex te faciam Lapidem Philosophorum?
Mercur. O mi Domine Philosophe ego nescio. Tu es Philoso-
Ffff
phus,

phus, ego servus Philosophorum, quod illi ex me facere volunt faciunt, ego illis in quantum possum obedio. *Alchem.* Tu mihi dicere debes quomodo tecum procedere debeo, & si ex te facere possum Lapidem Philosophicum. *Mercur.* Si scis facies, si verò nescis nihil facies: à me nihil addisces si prius nescis, mi Domine Philosopho. *Alchem.* Tu mecum ita loqueris, sicut cum aliquo simplici homine, fortasse ignoras quod ego apud magnos Principes laboravi, & apud illos Philosophus fui. *Mercur.* Facile credo mi Domine, nam ista optime scio, adhuc sordeo ex hujus laboris mixtura. *Alchem.* Dic ergo mihi. Tu es Mercurius Philosophorum? *Mercur.* Ego sum Mercurius, si autem sum Philosophorum te scire oportet. *Alchem.* Dic mihi solummodo si tu es verus Mercurius, vel si est alius. *Mercur.* Ego sum Mercurius, sed est & alius. Et sic evanuit. Alchemista clamat & loquitur, sed nemo respondet illi. Et cogitans inter se dicit: Verè ego sum vir optimus, mecum locutus est Mercurius, certe me amat: & incepit Mercurium sublimare, destillare, calcinare, turbizare, præcipitare, solvere miris modis & aquis variis, sed ut prius frustra conatus est, inaniter consumpsit sumptus & tempus. Quapropter tandem incipit maledicere Mercurio, & Naturam blasphemare quod creaverit illum. Natura verò cum audivit ista, vocavit Mercurium ad se, & dixit illi: Quid tu fecisti huic? quid mihi maledicit propter te, & blasphematur me? cur non præstas quod debes? Sed Mercurius modestè se excusat. At Natura jubet ut sit obediens filiis doctrinæ quærentibus se: Mercurius promisit se id præstiturum, aitque: Mater Natura, sed stultis quis satisfaciet? Natura subridens discessit: Mercurius verò iratus Alchemistæ, etiam ad suum locum vadit. Post aliquot dies incidit in mentem Alchemistæ quod in laboribus suis aliquid omiserit: iterum ad Mercurium recurrit, & illum cum stercore porcino commiscere constituit. Sed Mercurius iratus quod illum sinistrè coram Natura Matre accusaverat, ad Alchemistam ait: Quid tu stulte ex me habere vis? cur me accusasti? *Alchem.* Tunc es ille quem ego desideravi videre? *Mercur.* Ego sum, sed nemo me

me cæcus videre potest. *Alchem.* Ego non sum cæcus. *Mercur.* Maximè cæcus es, nam teipsum non vides, quomodo ergo me videre debes? *Alchem.* O jam superbus es, ego tecum modeste loquor, & tu ita me contemnis: nescis fortasse quod ego apud multos Principes laboraverim, & apud illos Philosophus fuerim. *Mercur.* Ad Principum aulas stulti concurrunt, illic enim honorantur, & præ cæteris bene habent; fuisti tu etiam apud aulam. *Alchem.* O tu es diabolus, & non bonus Mercurius, si tu ita vis loqui cum Philosophis: nam & prius ita me seduxisti. *Mercur.* Nostine tu Philosophos? *Alchem.* Ego ipse sum Philosophus. *Mercur.* Ecce nobis Philosophus (subridens dicit: & cœpit cum illo ulterius loqui, dicens) mi Philosophhe, dic ergo mihi quid quæris, & quid vis habere? facere quid cupis? *Alchem.* Lapidem Philosophorum. *Mercur.* Ex qua igitur materia vis illum facere? *Alchem.* Ex Mercurio nostro. *Mercur.* O mi Philosophhe, tunc ego discedam, quia non sum vester. *Alchem.* O tu es non nisi Diabolus, & vis me seducere. *Mercur.* Certe mi Philosophhe, tu mihi es Diabolus non ego tibi: nam tu pessime me tractasti more diabolico. *Alchem.* O quid audio. Certè hic est Diabolus: nam ego omnia secundum Philosophorum scripta facio, & scio optimè laborare. *Mercur.* Optimè scis: nam & magis facis quàm scis & legis: Philosophi enim dixerunt naturam naturis miscendam, & extra naturam nihil jubent; tu verò jam me cum omnibus ferè rebus sordidissimis, & stercoribus mices. *Alchem.* Ego nihil facio extra naturam: sed semino semen in terram suam, sicut Philosophi dixerunt. *Mercur.* Seminas me in stercus, & tempore messis ego evanesco, tu verò stercus metere soles. *Alch.* Tamen Philosophi sic scripserunt, quod in sterquilinio materia illorum quæri debeat. *Merc.* Verum est quod illi scripserunt, & tu ad syllabam intelligis, & non eorum sensum & mentem. *Alch.* Nunc video quod tu es Mercurius fortassis; sed non vis obedire mihi. Et cœpit illum iterum conjurare, dicens: ux, ux Sed Mercurius ridens respondit: Nihil proficies, mihi Amice *Alch.* Non frustra de te dicunt quod mirabilis es, & inconstans ac volatilis, *Merc.* Tu me dicis

esse inconstantem, hoc tibi sic solvo. Constantes ego sum constanti artificio. fixus fixo animo: sed tu, & tui similes inconstantes sunt, vagantes ex una re in aliam, ex una materia in alteram. *Alchem.* Dic ergo mihi, si tu es ille Mercurius, de quo Philosophi scripserunt, quem cum sulphure & sale omnium rerum principium dixerunt, an verò alius quærendus; *Mercur.* Certè fructus ab arbore non procul cadit, sed ego meam gloriam non quæro: sum idem qui fui, sed anni mei diversi sunt. Ab initio juvenis fui tam diu quam diu fui solus, sed jam senior sum, sed idem qui fui ante. *Alchem.* Jam mihi places, quod jam senior sis: ego enim semper talem quæsi vi qui sit maturior & fixior, ut eò facilius cum illo convenire possim. *Mercur.* Frustrà me visitas senem, qui me non nosti in juventute. *Alchem.* Nonne ego te novi, qui te semper miris modis tractavi, ut tu ipse dixisti? & adhuc non desinam donec perficiam Lapidem Philosophorum. *Mercur.* O me miserum! quid sim facturus? qui fortasse iterum cum stercoribus miscebor, jam crucior denuo. O me miserum! rogo te ô Domine Philosophè, nolime tantum porcino stercore miscere: nam aliàs jam peribo, fœtore enim hoc cogor meam mutare formam. Et quid vis ut amplius faciam? nonne satis crucior à te? nonne obedio tibi? nonne misceo me rebus quibus tu vis? nonne sum sublimis? nonne præcipitatus? nonne Turbit? nonne Amalgama? nonne masca? quid jam magis à me cupis? meum corpus jam ita flagellatum est, jam sputatum, ut lapis mei possit misereri: ex me habes lac, ex me carnem, ex me sanguinem, ex me butyrum, ex me oleum, ex me aquam, & quod unquam metallorum aut mineralium id præstare possit quod ego solus? & non est misericordia mecum. O me miserum! *Alchem.* O ho non nocet tibi, tu es nequam, licet te quovis modo invertas, tu non mutas te, nisi formam tibi fingis, iterum semper redis in primam speciem tuam. *Mercur.* Ego facio sicut tu vis, si vis ut sim corpus, corpus sum: si vis ut sim pulvis, pulvis sum. Nescio quomodo me magis humiliare debeam quàm cum pulvis & umbra fio. *Alchem.* Dic ergo mihi, quis tu

tu es in centro tuo? & non te plus cruciabo. *Mercur.* Jam cogor tecum ex fundamento loqui. Si vis potes me intelligere: formam meam vides, de hoc tibi non est opus. Sed quod de centro meo interrogas, centrum meum est cor omnium fixissimum, immortale, & penetrans: in illo est requies Domini mei, ego verò ipse sum via & cursor, peregrinus & domesticus, fidelissimus sum omnibus meis fociis, non relinquo comitantes me; cum illis maneo, cum illis pereor. Sum corpus immortale: morior quidem cum occidor, sed ad iudicium coram sagace iudice resurgo. *Alchem.* Ergo tu es Lapis Philosophorum? *Mercur.* Mater mea talis est, ex illa nascitur artificialiter unum aliquid, frater verò meus qui in arce habitat, in velle suo habet quod Philosophus vult. *Alchem.* Esne tu senex? *Mercur.* Mater mea genuit me, sed ego senior sum matre. *Alchem.* Quis Diabolus te potest intelligere, cum mihi ad propositum non respondeas? semper parabolas dicis. Dic mihi si tu es fontina de qua Bernardus Comes Trevisanus scripsit? *Mercur.* Fontina non sum, sed aqua sum, fontina mea circumdedit. *Alchem.* Solviturne aurum in te cum aqua sis? *Mercur.* Quidquid mecum est amo, sicut amicum; & quicquid mecum nascitur, huic nutrimentum do; & quicquid nudum est, alis meis tego. *Alchem.* Video ego, quod tecum non est loqui, ego alia quaero, tu alia dicis: si non vis bene respondere, certè jam tecum eo ad labores. *Mercur.* O Domine rogo te, esto mihi misericors; jam libenter dicam quod scio. *Alchem.* Dic ergo mihi, si tu times ignem? *Mercur.* Ego ipse ignis sum. *Alchem.* Et quare igitur ab igne fugis? *Mercur.* Spiritus meus cum spiritu ignis amant se, & quo potest comitatur unus alterum. *Alchem.* Et quorsum soles ire quando cum igne ascendis? *Mercur.* Scito, omnis peregrinus semper in patriam suam tendit, & quando illuc unde egressus est venit, requiescit, & semper redit sapientior quàm exit. *Alchemist.* Reverterisne iterum aliquando? *Mercur.* Revertor, sed in alia forma. *Alchem.* Non intelligo quid hoc est, neque de igne quidquam. *Mercur.* Si quis ignem

ignem cordis mei novit, vidit ignem (calorem debitum) cibum meum esse : & quo diutius ignem spiritus cordis mei comedit pinquior erit, cujus mors postea vita omnium rerum est quæcunque in hoc regno sunt ubi ego sum. *Alchem.* Esne tu magnus? *Mercur.* Habes me in exemplum, ex mille guttulis unus ero, ex uno multa millia guttarum do : & sicut corpus meum est in oculis tuis, si mecum ludere scis, potes me dividere in tantum in quantum vis, iterum unus ero : quid igitur spiritus (cor meum) intrinsece, qui semper ex minutissima parte multa millia profert? *Alchem.* Et quomodo igitur tecum facere oportet, ut ita sis? *Mercur.* Ignis sum intus, ignis est mihi cibus, vita verò ignis aer est, sine aere ignis extinguitur; ignis prævalet aeri, propterea non quiesco, nec me crudus potest constringere aer : adde aerem aeri ut sint ambo unum & teneant pondus, cum igne calido conjunge, temporibus da ad custodiendum. *Alchem.* Quid postea erit? *Mercur.* Subtrahetur superfluum, residuum combures igne, in aquam pones, coques, postea coctum ægrotis in medicinam dabis. *Alchem.* Nihil mihi dicis ad meas quæstiones. Video ego, quod tu me tantum parabolis vis eludere. Uxor, affer stercus porcinum, ego istum Mercurium novis modis tractabo, donec mihi dicat quomodo Lapis Philosophicus sit faciendus ex illo. Mercurius auditis hisce, incipit lamentari super Alchemista, vaditque ad matrem Naturam : accusat ingratum laborantem. Natura filio Mercurio credit, qui verax est, ira commota ad Alchemistam venit, & illum vocat; heus tu ubi es? *Alchem.* Quis est qui me vocat? *Natura.* Quid tu stulte cum filio meo agis? cur illi facis tantam injuriam? cur illum crucias? qui tibi omne bonum facere vult, si tantum intelligere velles. *Alchem.* Quis Diabolus me increpat, tantum Virum & Philosophum? *Natura.* O stulte, plenum superbia stercus Philosophorum, novi ego Philosophos, & omnes Sapientes, quos amo, nam & illi me amant, & omnia mihi faciunt ad placitum : & quo ego non possum, illi me juvant. Vos autem Alchemistæ ex quorum ordine tu quoque unus es, absque meo scitu, & consensu, imò

omnia

omnia contraria mihi facitis : propterea vobis etiam contrarium evenit. Putatis quod bene filios meos tractetis, sed nihil perficitis : & si rectè considerare velitis, non vos illos tractatis, sed illi vos tractant : nam vos nihil ex illis facere potestis neque scitis, illi vero ex vobis, quando volunt, faciunt stultos. *Alchem.* Non est verum, ego etiam sum Philosophus, & scio laborare bene. Fui ego apud Principem non unum, & fui apud illos Philosophus, quod & uxor mea scit, etiam nunc habeo librum manuscriptorum, qui erat aliquot centum annis in muro quodam occultus, jam certo sciam facere Lapidem Philosophorum, & etiam hisce diebus revelatum est mihi per somnium. O ego soleo vera somnia habere : Uxor tu scis. *Natura.* Facies sicut fecerunt alii tui collegæ, qui in principio omnia sciunt & scire se putant, in fine verò nihil. *Alchem.* Tamen alii ex te (si tu es vera Natura) solent facere. *Natura.* Verum est, sed solummodo hi me noverunt, qui pauci sunt. Qui me verò novit non cruciat filios meos, neque me impedit, sed mihi facit ad placitum, & augmentat bona mea, & filiorum meorum corpora sanat. *Alchem.* Tamen & ego sic facio. *Natura.* Tu mihi contraria omnia facis, & contra meam voluntatem cum filiis meis procedis : ubi deberes revivificare, tu occidis : ubi figere, tu sublimas : ubi calcinare, tu distillas ; præsertim hunc mihi obedientissimum filium Mercurium, quem tot corripis aquis, tot venenosis rebus crucias. *Alchem.* Tunc ego sic procedam cum illo suaviter per digestionem solummodo. *Natura.* Bene est si scis sin minus, non illi, sed tibi nocebis ipse, & sumptibus tuis : nam idem est illi ; ita cum stercore se miscet sicuti cum eodem gemma, semper bona est, & stercus illam non minuit, etiam si in illud projiciatur, quando lavatur eadem est gemma quæ fuit antea. *Alchem.* Sed ego libenter scirem facere Lapidem Philosophicum. *Natura.* Ergo non sic filium meum tractato : scito enim quod ego multos filios & filias habeo, & adsum præsto quærentibus me, si sunt digni. *Alchem.* Dic ergo mihi, quis est iste Mercurius ? *Natura.* Scito quod est mihi unus tantum talis filius, unus ex septem est,

est, & primus est; ipse quoque omnia est, qui unus tantum erat; nihil est, & numerus ejus integer est; In illo sunt quatuor Elementa, qui tamen non est Elementum; Spiritus est, qui tamen corpus habet; Vir est, & tamen vices fœminæ agit; puer est, & viri arma gerit; animal est, & tamen alas avis habet; Venenum est, & tamen lepram curat; vita est, & tamen omnia occidit; Rex est, alter tamen possidet ejus regnum; fugit cum igne, & tamen ex illo paratur ignis; aqua est, & non madet acit; terra est, & tamen feminatur; aer est, & vivit aqua. *Alchem.* Jam video ego quod nihil scio, sed non audeo dicere: nam perderem bonam existimationem, & vicinus meus non impenderet amplius in me, si sciret quod ego nihil sciam; ego tamen dicam quod scio certè, aliàs nemo vel panem mihi daret; multi enim illorum sperant à me multa bona. *Natura.* Et si in longum pertrahes, quid postea erit? interim & vicini quilibet reperent suos sumptus à te. *Alchem.* Alam spe omnes quousque potero. *Natura.* Et tandem quid ultimo? *Alchem.* Tentabo tacitè varios labores; si succedat solvam; sin minus ibo in aliam provinciam, & hoc idem agam. *Natura.* Et postea quid erit? *Alchem.* Ha ha ha, sunt multæ provinciæ, multi quoque avari, quibus magnam copiam promittam auri, idque brevissimo tempore, & sic dies diem sequetur, interim aut Rex, aut asinus morietur, aut Ego. *Natura.* Laqueus meritò tales Philosophos manet; apage te, & finem tibi, & tali tuæ philosophiæ, mala cruce quam ocysimè imponè: hoc enim unico consilio nec mihi, nec proximo, nec tibi ipsi fraudieris.

NOVI
LUMINIS CHEMICI
TRACTATUS ALTER
De
SULPHURE.

Authoris Anagramma
ANGELVS DOCE MIHI IVS.

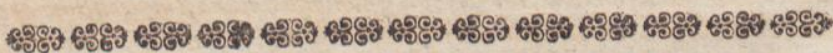
PRÆFATIO.

Cum mihi non liceat, Lector benevole, apertius quàm alii veteres Philosophi scripserunt scribere; fortasse scriptis meis non eris contentus: Præsertim cū tot Philosophorum libros alios præ manibus habeas: sed crede, nec mihi etiam libros conscribere opus est, quia ex illis nec commodum, nec vanam ostentationem quero; ideo nec quis sum evulgare cupio. Ea quæ tuæ utilitati jam in publicum tradidi magis quàm satis esse mihi videbantur; reliqua ad Harmoniam, ubi de rebus naturalibus copiosè proposui, releganda destinavi: attamen hortatu amicorum & hunc tractatum de Sulphure conscribere debui; in quo an ad priora addere aliquid opus est nescio. Imò neque hic etiam, si tibi tot Philosophorum scripta non satisfaciunt, satisfaciet: Et maxime si tibi quotidiana operatio natura non satis exemplo est: nulla exempla juvabunt. Nam si ista quomodo natura operatur maturo judicio considerares, non opus haberes tot Philosophorum voluminibus: quoniam meo judicio melius est ab ipso magistro Natura quàm à discipulis discere. Satis in præfatione libelli XII. Tractatum, tum & primo tractatu: ibidem habes quo in arte ista tot & tanti libri reperiuntur ut jam inquirentes magis impediunt quàm juvent: & ita esse videtur quoniam scripta Philosopho-

rum ex tam parva schedula Hermetis in tam magnum labyrinthum maximè erroneum excreverunt, & in dies ad Eclipsim declinant: Et hoc non nisi ab invidis scientibus factum esse credo, cum ignorans nesciat quid addi vel subtrahi debeat, nisi fortè authoris manus non bene legi possit. Si in aliqua scientia multum juvat aut nocet si unum verbum deest vel superat, id ad maximè in ista. Ad exemplum: scriptum est in loco uno: Postea has aquas simul misceas, alter addidit non; parum quidem addidit & nihilominus eorum caput contrarium fecit. Studiosus tamen diligens sciat apem etiam ex venenosis herbis mel colligere: si enim ad possibilitatem naturæ lectionem dirigis, facile Sophismata superabit: & tamen legere non desinat, quia liber librum aperit. Sed ego ita intellexi, quod libri Geberi Philosophi, & quis scit si non & aliorum authorum? venescitis maximis incantati sunt, ita ut nullo modo possint nec debeant intelligi nisi millelima lectione, & hoc ab ingenioso lectore; fatui planè ab illorum lectione excluduntur. Sunt quidem multi qui illum, sicuti & alios Auctores, interpretantur; sed video explicationem esse difficiliorem textu: Meum consilium est ut in textum maneat, & quicquid legis, omnia ad possibilitatem naturæ applices; & quid sit natura in primis perquiras. Omnes quidem scribunt quod res est vilis, facilis, communis; & verum quidem est, sed adjungendum fuit, Scientibus. Sciens & inter stercora illam cognoscit, & ignorans etiam in auro illam esse non credit. Et hi omnes qui ejusmodi libros obscuros composuerunt, si artem nescirent, sed ex ejusmodi libris (qui quidem verissimi sunt) artem quarere deberent, illam difficilius invenerint, quàm moderni inquisitores inveniunt. Ego mea scripta laudare nolo, ille judicabit qui illa ad possibilitatem & cursum naturæ applicabit: & si ex meis scriptis, consiliis, & exemplis, operationem naturæ, & ministros ejus spiritus vitales aërem constringentes, rum & subjectum primæ materiæ, cognoscere non poterit, vix ex Raimundo Lullio intelliget: difficile enim est credere Spiritus habere tantam potentiam in ventre venti. Hanc sylvam ego transire coactus sum, & illam quoque multiplicare juvi, tali tamen modo quod mea planta veris filiis artis, & hujus s. Scientiæ studiosis per sylvam hanc transire volentibus, in signa & quasi lumen ac duces esse debeant; sunt enim mea planta quasi spiritus corporales.

porales. Iam enim secula præterierunt ubi confidentia amicorum floruit, & hac scientia ore tenus dabatur; jam non nisi à solius Altissimi Dei inspiratione acquiritur: ideo non desperet diligens ac Deum timens inquisitor: Si illam quæret inveniet. Quoniam facilius à Deo quàm ab homine impetratur: ille enim est immense misericordie Deus, qui nescit fidentem deserere; apud illum non est respectus personarum; cor contritum & humiliatum non despiciet, qui & mei, ejus Creaturarum indignissimi, misertus est; cujus potentiam, bonitatem, inexplicabilem misericordiam, quam mihi ostendere dignatus est, explanare non sum sufficiens: At si non alias grates dare possum, calamo saltem non desinam temporibus porrigere ista. Sis ergo bono animo, Lector candide, & tibi quoque hanc gratiam non denegabit: si in illo spem integram posueris, illum adorabis & invocabis, ille tibi aperiet naturæ januam; ibi videbis quomodo natura simplicissimè operatur. Scias pro certo quod natura simplicissima est, nec delectatur nisi in simplicitate; & crede mihi, quicquid in natura nobilius est eò etiam & facilius, ac simplicius, quoniam omnis veritas simplex est: Deus altissimus conditor rerum nihil difficile posuit in natura. Si igitur vis esse imitator naturæ, tibi suadeo ut in simplici via maneas natura, & omnia bona invenies. Quod si verò tibi nec mea scripta, nec consilium placet, ad alios Authores ito: Propterea ego non magna volumina scribo ut in illis non multum expendas, citoque perlegere possis; ut tibi sit ad alios Authores recurrendi tempus: & querere non desinas, pulsanti enim aperietur. Iam etiam illa tempora adveniunt, in quibus arcana multa naturæ revelabuntur: Iam illa Monarchia quarta Borealis incipere habet: Iam tempora appropinquant; mater scientiarum veniet; majora elucidabuntur quam in his tribus præteritis Monarchiis factum est. Quoniam hanc Monarchiam (ut veteres divinarunt) plantabit Deus per unum ex Principibus omnibus virtutibus ditatum, quem fortasse nobis jam tempora produxerunt. Habemus enim in hac parte boreali Principem Sapientissimum ac bellicosissimum, quem nullus Monarcharum victoriis superat, humanitate ac pietate nullus excellit. In hac Monarchia Boreali Deus omnium conditor rerum majora arcana sine dubio in natura elucidabit quàm illis temporibus ubi aut Paganorum aut Tyrannorum Principum sedes fuit. Sed has Mo-

narchias Philosophi non secundum potentiores, sed secundum Cardines mundi numerant: In primis Orientalem; postea Meridionalem; jam vero Occidentalem habent; & ultimam Septentrionalem in hac parte Boreali expectant: de quibus in harmonia dabitur. In hac Septentrionali attrahiva polari Monarchia (ut Psalmista ait) Misericordia & veritas obviabunt sibi; pax & iustitia osculabuntur; Veritas de terra orietur, & Iustitia de cælo prospiciet. Unum ovile, & unus pastor; (Iob. 10. 16.) Scientia multa sine invidia: quod & ego cum desiderio expecto. Tu quoque, Candide Lector, Deum invoca, time, ama, mea q. scripta diligenter lege, & tibi certe divinare bona. Quod si Deo favente, natura operante, (cujus imitator sis) ad portum desideratum hujus Monarchiæ appuleris; tunc videbis & judicabis omnia me tibi bona & vera dixisse. Vale.

DE SULPHURE, SECUNDO PRIN- CIPIORUM.

SULPHUR non est postremum inter Principia, quoniam illud est pars Metallum; imò pars principalis Lapidis Philosophorum: & multi Sapientes varia & verissima de Sulphure reliquerunt. Imò ipse GEBER Summæ Perfectionis libr. 1. cap. 28. dicit: *Per Deum Altissimum ipsum illuminat omne corpus; quoniam est lumen à lumine, & tinctura.* Nos autem antequam de illo simus tractaturi, visum est nobis Primò originem Principiorum describere; præsertim cum Sulphur pro principali Principiorum antiquitatis habitum sit. Unde autem Principia oriuntur pauci hucusque ostenderunt; & difficile est judicare de aliquo Principiorum, sicut & de quavis alia re, cujus origo & generatio ignoratur: quid enim de colore cæcus? Quod igitur antecessores nostri omiserunt, id nos in hoc Tractatu adimplere proposuimus.

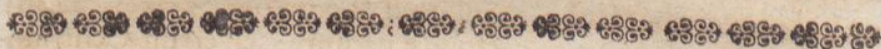
Sunt

Sunt autem principia rerum, præsertim Metallorum, secundum antiquos Philosophos Duo, Sulphur & Mercurius: Secundum Neotericos verò tria, Sal, Sulphur & Mercurius. Origo autem horum Principiorum sunt quatuor Elementa: de quorum etiam origine nobis imprimis incipiendum est. Sciant ergo Studiosi hujus S. Scientiæ quatuor Elementa esse, & quodlibet horum quatuor habere in suo centro aliud Elementum à quo elementatur: & hæc sunt quatuor Statu: Mundi, ex Chao in Creatione Mundi à Divina Sapientia separata, quæ hanc machinam Mundi per suum actum contrarium in æqualitate & proportionem tenent, ac virtutum cœlestium inclinatione omnes res infra & super terram producant; de quibus suo loco: hic ad propositum, primò de propinquiore Elemento Terræ.

DE ELEMENTO TERRÆ.

TERRA est Elementum satis dignum in sua qualitate & dignitate: In hoc Elemento alia tria, & præcipuè Ignis, requiescunt. Est Elementum præstantissimum ad celandum & manifestandum ea quæ sibi concedita sunt: grossum est & porosum, grave respectu suæ parvitas, sed leve respectu suæ naturæ: est etiam Centrum Mundi, tum & aliorum Elementorum: Per ejus Centrum transit Axis Mundi utriusque Poli. Est porosum, ut diximus, sicut sponsa quæ nihil ex se profert: Sed quicquid alia tria in illud stillant & projiciunt, omnia recepit, servanda servat, manifestanda manifestat. Nihil, ut diximus, ex se profert, sed est receptaculum aliorum, & est in quo omne productum manet, ac per calorem motivum in illo putrescit, ac per eundem, separato puro ab impuro, multiplicatur: quod grave est in illo occultatur, & leve pellit calor in ejus superficiem. Est omnis seminis & commistionis nutritrix & matrix: nihil quidem aliud præstare potest quàm tueri semen & compositum ad maturitatem usque. Est frigidum siccum, temperatur aqua;

extra visibile, fixum; intus verò invisibile & volatile. Virgo est ex Creatione distillationis Mundi relictum caput mortuum, quod aliquando voluntate divina calcinandum erit, post extractionem sui humidi, ut ex illo nova Crystallina creari possit terra. Divisum est etiam hoc Elementum in partem puram & impuram: Pura utitur aqua ad res producendas, impura verò in suo globo manet. Est hoc Elementum occultatio & domicilium omnis thesauri. In Centro ejus est Ignis Gehennalis, continens hanc machinam Mundi in suo esse; & hoc per expressionem aquæ in aera. Ignis ille per primum Mobile atque per influentias stellarum causatur & accenditur: huic obviat calor solaris aere temperatus, ad maturandum & ad trahendum ea quæ jam concepta sunt in suo Centro. Propterea Terra participat cum igne, & est ejus intrinsecum, nec purificatur nisi Igne: & sic quodlibet Elementum suo intrinseco purificatur. Intrinsecum autem Terræ, seu Centrum, est summa puritas mixta Igne ubi nihil quiescere potest: est enim quasi locus vacuus, in quem alia Elementa suos actus projiciunt, ut in Libello XII. Tractatum dictum est. Et hæc de Elemento Terræ, quam Spongiam esse diximus & aliorum receptaculum, quòd ad nostrum propositum sufficit.

DE ELEMENTO AQUÆ.

AQUA est Elementum gravissimum; plenum unctuosi phlegmatis; & est Elementum dignius in sua qualitate, extrà volatile, intus verò fixum, frigidum & humidum est; temperatur aere: est sperma Mundi in quo semen omnium rerum conservatur: est custos seminis cujuslibet rei. Sciendum tamen est quòd aliud est semen & aliud sperma: Spermatidis receptaculum Terra est, seminis verò receptaculum Aqua. Quicquid in aquam stillat aer, causante igne, hoc aqua porrigit terræ. Caret interdum Sperma sufficienti semine, ex defectu caloris digerentis illud; Sperma enim semper est
in co-

in copia expectans semen quod ex imaginatione ignis per aeris motum portat in matricem : & interdum deficiente semine intrat sperma ; sed exit iterum absque fructu : de quibus aliquando in tertio Principiorum, SALIS, Tractatu latius. Accidit sepius in Natura quod Sperma cum sufficiente semine matricem intrat ; sed matrix indisposita, repleta peccantibus sulphuribus aut phlegmatibus, non concipit, nec fit hoc quod debuit. In hoc Elemento etiam nihil propriè est, nisi ut in Spermate esse solet : delectatur maximè motu proprio qui fit per aerem, & est miscibile rebus propter superficiale corpus volatile. Est, ut diximus, receptaculum universalis seminis : facile in illo terra purificatur & resolvitur ; & aer in illo congelatur, ac conjungitur illi in profundo. Menstruum Mundi est, quod aerem penetrando, virtute caloris, trahit secum vaporem calidum, qui causat generationem naturalem earum rerum quibus terra imprægnata est sicut matrix ; & quando matrix debitam portionem seminis accepit, fit quid sit jam progreditur, naturaque operatur sine intermissione usque ad finem ; residuum verò humidum seu Sperma, cadit ad latus, agente calore in terram putrescit (illud ad latus reiectum) & ex illo postea generantur res aliæ, interdum variæ bestiolæ ac vermiculi. Posset quidem sagacis ingenii artifex in hoc Elemento, sicut ex spermate, varia videre Naturæ miracula ; sed opus esset illud Sperma accipere in quo est jam imaginatum semen astrale certi ponderis. Quia Natura facit & producit ex prima putrefactione res puras, sed ex secunda putrefactione multò puriores, ac multò digniores, & nobiliores, ut habes exemplum in ligno vegetabili, ubi in prima compositione Natura facit lignum, quando autem illud post maturitatem corrumpitur, putrescit & generantur ex illo vermes & aliæ bestiolæ vitam & visum habentes : Manifestum autem est quod sensibile semper dignius est vegetabili ; nam ad sensibilia organa multò subtilior ac purior materia requiritur : Sed ad propositum.

Hoc Elementum est menstruum Mundi, & trifariam divisum dicimus ; Nempe purum, purius, ac purissimum. Ex ejus purissima substantia cœli creati sunt, purius etiam in aera resolutum est, purum

purum autem simplex & grossum in sua sphaera remansit, & ordinatione Divina, Natura operante, custodit omnem rem subtilem. Unum globum cum Terra efficit: habet etiam suum centrum in corde maris: unam axim polarem cum Terra habet, per quam omnes cursus & fontes aquarum exeunt, quæ postea in magna flumina excresecunt. Per ejusmodi egressiones aquarum Terra conservatur à combustione, & cum hac humectatione deportatur semen universale per poros universæ terræ, quod motus & calor faciunt. Manifestum autem est quod omnes cursus aquarum in cor maris revertuntur; sed quò postea perveniunt non omnibus constat: sunt enim aliqui qui credunt omnia flumina, aquas & scaturigines, quæ cursum suum in mare habent, ex astris generari, qui cum aliam rationem cur illis mare non excresecit nesciunt, dicunt in corde maris has aquas consumi. Sed hoc in Natura locum non habet, sicut de pluviis ostendimus. Astra quidem causant sed non generant; cum nihil generetur nisi in suo simili ejusdem speciei: astra verò sunt ex igne & aere: quomodo igitur generabunt aquas? Et si hoc ita esset quòd quædam stellæ aquas generarent, tunc necessario & aliæ terram generarent, tum & aliæ alia Elementa: quoniam hæc Machina Mundi quatuor Elementis ita detinetur, ut unum aliud minima etiam particula non excedat, sed in æquilibrio virtutibus certent; aliàs si unum aliud excederet, ruina sequeretur. Attamen maneat qui vult in sua opinione, nobis ita in lumine Naturæ datum est quòd istis quatuor Elementis, eorum qualitate à summo Creatore proportionata, hæc machina Mundi conservatur, & unum aliud in sua operatione non excedit. Sed aquæ super fundamentis terræ, tanquam in dolio aliquo ab aeris motu continentur, & versus Polum Arcticum ab eo constringuntur, quia non datur vacuum in mundo: hæc de causa est in centro terræ ignis gehennalis caliditatis, quem Archæus naturæ gubernat.

Nam in principio Creationis mundi DEUS Opt. Max. ex illo confuso Chao imprimis quintam essentiam Elementorum exaltavit & facta est plus ultra: postea ignis purissimam substantiam ad locandam

locandam SS. Majestatem suam super omnia elevavit , ac in suis terminis posuit & firmavit. In centro Chai (voluntate immensæ sapientiæ divinæ) accensus est ignis ille, qui postea illas aquas purissimas distillavit : Sed quia jam ignis ille purissimus firmamentum cum throno Dei altissimi obtinuit , aquæ sub illo igne condensatæ sunt : & ut fortius firmarentur ignis jam grossior priore distillavit, (causante semper illo igne centrali) qui in Sphæram ignis sub aquis remansit : & sic aquæ inter duos ignes in cœlos congelatæ & compressæ sunt. Sed ignis ille Centralis non cessavit , sed distillando etiam alias minus puriores in aerem resolvit , qui etiam sub Sphæra ignis in Sphæram propriam remansit, & ab ignis Elemento tanquam à fortissimo fundamento circumdatur ; & sicut aquæ cœlorum non possunt transgredi ignem illum supercœlestem, ita ignis elementum non potest transgredi aquas cœlorum, nec etiam aer potest transgredi & exaltari super ignis elementum. Aqua verò cum terra in unum globum remansit, quoniam non habet locum in aere, excepta illa parte quam ignis in aerem resolvit propter fortificationem quotidianam hujus machinæ mundi. Si enim fuisset vacuum in aere, tunc aquæ omnes distillassent & in aerem resolutæ fuissent : sed jam aeris Sphæra plena est, quæ semper ex aquis per continuum calorem centralem distillando adimpletur , ita ut cætera aquæ ab aeris compressione circa terram volvantur, & cum terra mundi centrum teneant. Et hæc operatio fit de die in diem ; & sic etiam hic mundus de die in diem fortificatur, & incorruptus mansurus est naturaliter, excepta Altissimi conditoris absoluta voluntate. Quia ille ignis centralis non cessabit motu universali & influentia cœlestium virtutum accendi , ac aquas calefacere; nec aquæ cessabunt resolveri in aerem ; nec aer cessabit comprimere residuum aquarum cum terra, ac ita in centro continere ut non possint moveri ex suo centro : & sic naturaliter hic mundus à summa sapientia divina factus est & continetur ; & sic ad exemplum hujus omnia in mundo naturaliter fieri necesse est. Hanc creationem hujus machinæ mundi volumus tibi elucidare propterea ea ut scias quod quatuor elementa habent

Hhhh

sym.

symphtiam naturalem cum superioribus, quia ex uno chao eadem sunt: sed à superioribus gubernantur sicut à dignioribus; inde & in hunc locum sublunarem hæc obedientia devenit. Sed scias ista omnia à Philosopho naturaliter inventa esse, ut suo loco declarabitur.

Nunc ad propositum de aquarum cursibus, fluxuque & refluxu maris, quomodo per axem polarem ab uno polo ad alium feruntur. Duo sunt Poli, unus Arcticus in parte superiori Septentrionali, alter verò Antarcticus sub terra in parte meridionali. Polus Arcticus habet vim magneticam attrahendi; Polus verò Antarcticus habet vim magneticam expellendi, quod nobis natura in magnete exemplum ostendit. Trahit igitur polus Arcticus aquas, per axem, quæ cum intraverunt iterum per Poli Antartici axem erumpunt: & quia aer non permittit inæqualitatem, coguntur iterum ad Polum Arcticum, centrum suum, reverti & ita continuè cursum suum observare. In quo cursu à Polo Arctico ad Polum Antarcticam per medium seu axem mundi, per poros terræ diffunduntur, & sic secundum majus & minus scaturigines oriuntur; & postea in flumina excrescunt congregientes, ac iterum illuc unde egressæ sunt, revertuntur; & hoc motu universali incessabiliter fit. Has aquas aliqui, ut diximus, ignorantes motum universalem & polorum operationes, in corde maris consumi & ab astris generari dicunt, quæ nihil materiale producunt nec generant, nisi quod virtutes imprimunt & spirituales influentias, quæ tamen non dant pondus. Aquæ igitur non generantur, sed ex centro maris per poros terræ in universum mundum eas egredi scito. Ex istis fundamentis naturalibus Philosophi invenerunt varia instrumenta, ac ductus aquarum, & fontanas, cum sciatur naturaliter aquas non altius ascendi posse nisi ut egrediuntur; & nisi ita esset in natura ars nequaquam potuisset, quia ars imitatur naturam; & quod in natura non est per artem non succedit; aqua enim ut diximus non altius ascendit nisi ut assumitur: Exemplum habes illud instrumentum quo vinum ex dolio evocatur. Conclusivè igitur scias non ex astris scaturigines generari, & omnes exitus aquarum, sed

sed ex Centro maris quo iterum recurrunt, ac si motum continuum observant. Si enim hoc non esset, nihil omnino neque in terra super terram generaretur, imò ruina mundi sequeretur. Verum ne obijciatur quod in mari omnes aquæ salæ sunt & aquæ scaturiginum dulces: rationem esse scito, quod aqua illa per poros terræ distillatur, & multa milliaria per angusta loca ac per arenas transiens, amissa sal sedine, dulcoratur: ad cuius exemplum Cisternæ inventæ sunt. Sunt etiam in aliquibus locis pori & meatus majores & largiores per quos salæ aqua erumpit, unde postea is fodinæ & fontanæ habentur, ut Hallæ in Germania: in aliquibus etiam locis calido constringuntur & sal in arenis relinquitur, aqua verò in alios poros sudat, ut in Polonia Wieliciæ & Bochniæ. Sic etiam cum aquæ per loca calida sulphurea continuo ardentia transeunt incalefcunt, unde Thermæ oriuntur: sunt enim in visceribus terræ loca in quibus natura mineram sulphuream distillat separatque, ubi ab igne centrali illa accenditur: Per hæc loca ardentia aqua currens secundum propinguitatem & remotionem magis minusve incalefcit, & sic in superficiem terræ erumpit, ac sulphuris saporem retinet, sicut omne jusculum à sua decoctione carniū. Eodem modo fit cum aqua per loca mineralia, sive cuprea, sive aluminosa, transiens eorum saporem acquirit. Talis igitur est distillator conditor omnium rerum, in cuius manu hoc distillatorium est, ad cuius exemplum distillationes omnes à Philosophis inventæ sunt, quod ipsemet altissimus Deus ac misericors, absque dubio, hominibus inspiravit: qui poterit, quando erit sancta ejus voluntas, aut ignem centrale extinguere, aut vas fugere, & erit omnium finis. Sed cum ejus bonitas in melius tendat, exaltabit aliquando SS. Majestatem suam, & ignem illum omnium purissimum qui aquis cœlorum in firmamentum est, altius extollet, dabitque gradum fortiorem igni Centrali, ut omnes aquæ in aere eleventur, & calcinabitur terra: & ita ignis, consumpto omni impuro, reddet subtiles, circulatas in aere aquas purificatæ tetræ, atque sic multo nobiliorem mundum (si alias licet philosophari) efficiet.

H h h h z

Sciant

Sciunt ergo omnes hujus artis inquisitores quod terra & aqua unum globum habent, & omnia simul faciunt, quia sunt Elementa tangibilia, in quibus alia duo occulta operantur. Ignis conservat terram ne submergatur, vel dissolvatur: aer conservat ignem ne extingatur: aqua conservat terram ne comburatur. Hæc ad propositum nostrum visum est nobis utile describere, ut studiosi sciant in quibus fundamenta Elementorum consistant, & quomodo Philosophi eorum actus contrarios observaverunt, ignem cum terra aerem cum aqua copulantes: licet quando aliquid nobile voluerunt, ignem in aqua decoxerunt, animadvertentes quod sanguis unus altero purior, sicut & lacryma purior est urina. Sufficiat igitur tibi quod diximus. Elementum aquæ sperma ac menstruum mundi esse, tum & receptaculum seminis.

DE ELEMENTO AERIS.

AER est elementum integrum, dignissimum in sua qualitate, extra leve & invisibile, intus verò grave, visibile, & fixum. Est calidum & humidum, temperatur igne, est dignius terra & aqua. Volatile quidem est, sed fixatur, & quando fixum est penetrabile reddit omne corpus. Ex ejus purissima substantia creati sunt Spiritus vitales animalium, minus purum in aeris propriam Sphæram elevatum est, residuum verò, pars ejus grossior, remanet in aqua, quæ cum aqua circulatur, sicut ignis cum terra, quia amici sunt. Dignissimum est, ut diximus, & illud est verus locus seminis omnium rerum: In illo ita semen imaginatur sicut in viro, quod postea motu circulativo projicitur in sperma suum. Habet hoc Elementum formam integritatis ad distribuendum semen in matrices per sperma & menstruum mundi: in illo etiam est Spiritus vitalis omnis creaturæ, per omnia vivens, penetrans, & constringens semen aliis Elementis sicuti vir uxoribus: ille nutrit ea, ille imprægnat, ille conservat ea, & docet hoc in dies experientia quod hoc Elemento non
solum

solum Mineralia, animalia, vel vegetabilia, verum etiam alia Elementa vivunt. Videmus enim omnes aquas putrescere, ac fordescere si non habent recentem aerem; ignis quoque extinguitur si illi admittitur aer: (Inde sciunt Alchemistae ignem per aerem distribuere in gradus, & secundum mensuram aeris registra sua ordinant:) Terrae quoque pori conservantur aere: In summa tota structura mundi aere conservatur. Etiam in animalibus, Homo necatur cui admittitur aer, &c. in orbe nihil cresceret si non esset vis aeris penetrantis, & alterantis, attrahentisque secum nutrimentum multiplicativum. In hoc Elemento est imaginatum semen, virtute ignis, quod constringit menstruum mundi illa vi occulta, ut in arboribus & herbis, cum per poros terrae, actu spiritualis caloris, exit sperma cum semine & virtus aeris in proportionem constringit illud & congelat guttatim; & sic de die ad diem, de gutta in guttam crescendo, arbores magnae eriguntur, sicut in libro XII. Tractatum tractatum est, in hoc Elemento sunt omnes res integre per imaginationem ignis; & est plenum virtutis divinae: In illo namque inclusus est Spiritus altissimi qui ante creationem ferebatur supra aquas teste sacra Scriptura, & *volavit super pennas ventorum.* Si igitur ita est sicuti est, quod Spiritus Domini in illo ferebatur, quid dubitas quod de virtute sua divina in illo reliquit? Nam hic Monarcha solet ornare habitacula sua; ornavit autem hoc Elementum Spiritu vitali omnis creaturae. In illo namque est semen omnium rerum dispersarum, cui a creatione statim vis illa magnetica (ut supra diximus) a summo opifice inclusa est, quam si non haberet non posset attrahere quicquam de nutrimento, sed sic semen in sua parva quantitate relinqueretur, nec cresceret, nec multiplicaretur, sed sicut lapis magnetis trahit ad se ferrum durum (ad exemplum poli Arctici trahentis ad se aquas, ut in Elemento Aquae scripsimus) sic aer per magnetem vegetabilem, qui in semine est, trahit ad se nutrimentum menstrui mundi, id est aquae. Ista omnia fiunt aere, nam ille est dux aquarum, ejusque vis inclusa est occulta in omni semine ad attrahendum humidum radicale, & haec virtus est, ut supra diximus, in omni semine semper pars 280.

ut in tract. 3. XII. Tractatum tibi ostendimus. Si igitur aliquis vellet esse bonus plantator arborum, animadvertendum est illi ut cuspidem attractivam versus partem Septentrionalem vertat, sic nunquam frustrabitur labore: quoniam sicut Polus Arcticus aquas, ita punctum verticale semen trahit ad se, & quælibet cuspidis attractiva correspondet illis. Habes exemplum in omni ligno cujus cuspidis attractiva naturaliter ad punctum verticale tendit, & trahitur ab illo. Nam fiat lignum quodcunque elaboratum, si vis scire quæ cuspidis est superior, pone illud in aquam ac submergatur, (extra tamē suam longitudinem) videbis semper cuspidem illam prius ex aquis emergere quam ejus oppositam partem, nescit enim natura errare in suo officio, de quibus latius in Harmonia ubi de vi magnetica (quamvis de magnete facilè is poterit cui natura metallorum cognita est) tractabitur, Hic nos dixisse sufficiat Elementum hoc esse dignissimum, in quo est semen & spiritus vitalis seu domicilium animæ omnis creaturæ.

DE ELEMENTO IGNIS.

IGNIS est elementum purissimum & omnium dignissimum, plenum adhaerentis unctuosæ corrosivitatis, penetrans, digerens, corrodens maximè adhaerens, extra visibile, intus vero invisibile, fixissimum est calidum & siccum, & temperatur terra. Ejus omnium purissima substantia & essentia cum Throno Divinæ Majestatis in creatione primum elevata est, quando aquæ cælorum firmatæ sunt, ut in Elemento aquæ diximus: ex minus purissima ejus substantia Angeli creati sunt: ex minus puriori cum purissimo aere mixta luminaria & stellæ creatæ sunt: minus purum adhuc in Sphæram ad concludendum & sublevandum cælos erectum est: impura verò & unctuosæ in centro terræ, ad continuandum motus operationem, à summo Creatore sapientissimo relictæ & inclusa est; quam nos gehennam vocamus. Omnes hi ignes divisi quidem sunt, sed habent ad invicem sympathiam naturalem.

Hoc

Hoc elementum est omnium quietissimum ac simile curru, cum trahitur currit, cum non trahitur stit quietè. Inest etiam omnibus rebus imperceptibiliter. In illo sunt rationes vitales & intellectus, quæ distribuuntur in prima infusione vitæ humanæ, & hæ dicuntur anima rationalis, qua sola homo à cæteris animalibus differt, & Deo assimilatur. Hæc anima est illo purissimo igne elementali, in spiritum vitalem divinitus infusa, propter quam homo post creationem omnium rerum in particularem mundum seu microcosmum creatus est. In hoc subjecto omnium rerum Creator Deus sedem & Majestatem suam posuit, sicut in purissimo & quietissimo subjecto, quod à sola voluntate ac immensa sapientia gubernatur. Propterea abhorret Deus omnem impuritatem, nihil sordidum, compositum, maculatum, appropinquare potest Deo: ideo nullus mortalium Deum videre nec accedere naturaliter potest: nam ignis ille qui est in circumferentia divinitatis, in quo deportatur sedes & Majestas Altissimi, est ita intensus ut nullus oculus illum penetrare possit: quoniam ignis non patitur accedere compositum: ignis enim omnis compositi mors est, & separatio. Quietissimum subjectum illud esse diximus (quoniam est) alias sequeretur (quod & cogitare absurdum est) Deum quiescere non posse; est enim quietissimi silentii, plus quam mens humana imaginari potest. Habes exemplum in silice, in quo ignis est, & tamen non sentitur, nec apparet donec motu excitatur & accenditur in illo ut appareat: ita ignis ille, in quo locata est SS. Majestas Creatoris nostri, non movetur nisi propria voluntate Altissimi excitetur, & sic deportatur quo est S. Voluntas ejus. Fit enim voluntate supremi conditoris motus vehementissimus & terribilis. Habes exemplum, quando aliquis Monarcha hujus mundi in sua pompa sedet, qualis circa illum quies? quale silentium? etiam si ex suis aulicis aliquis movetur motus tantum unius & alterius particularis est, qui non consideratur. Sed quando Dominus ipse movetur fit rumor & motus universalis, tum omnis assistentia movetur cum illo, Quid igitur quando supremus ille Monarcha, Rex Regum,

ac Conditor omnium rerum (ad cuius exemplum principes mundi constituuntur in terris) mover authoritatem? qualis motus? qualis tremor quando circa illum movetur tota assistentia cœlestis exercitus? Sed quæret aliquis quomodo ista scimus, cum cœlestia ab humano intellectu abscondita sint. Quibus respondemus, omnibus philosophis ista manifesta esse, imò ipsa incōprehensibilis sapientia illis inspiravit omnia ad exemplum naturæ creata esse, & ex illis arcanis naturam retractum habere ac operari, nihilq; fieri in terris nisi ad exemplum cœlestis monarchiæ, quod ex angelorum variis officiis habetur. Sic etiam non nascitur nec generatur quicquam, nisi naturaliter. Omnes humanæ inventiones, imò & artificia, quæ aut sunt aut erunt non nisi ex fundamentis naturæ proveniunt. Voluit Altissimus Creator omnia naturalia homini manifestare, propterea & ipsa Cœlestia naturaliter facta nobis ostendit, ex quibus eo melius ejus absoluta ac incomprehensibilis potentia & sapientia cognosceretur; quæ omnia Philosophi in lumine naturæ sicut in speculo videre habent: propterea hanc scientiam, non auri vel argenti cupiditate sed cognitione non solum omnium rerum Naturalium sed & ipsius Creatoris potentiæ, magni æstimarunt, & de his quam parciſſimè & non nisi figurativè loqui voluerunt, ne mysteria divina, per quæ natura elucidatur, indignis pateſiant. Quod tu, si te ipsum scire noveris, & non es duræ cervicis, facilè comprehendere possis; quia ad similitudinem majoris mundi, imò ad ipsius Dei imaginem creatus es. Habes in tuo corpore Anatomiam totius mundi; habes in firmamentum quintam essentiam quatuor Elementorum, ex Chao spermatum in matricem extractam, & in cutem plus ultra constrictam, habes purissimum sanguinem loco ignis, in quo sedes animæ (vice Regis) spiritu vitali locata est, habes cor loco terræ, ubi ignis centralis continuò operatur, & hanc machinam Microcosmi in suo esse continet; Habes polum Arcticum os; habes alium Antarcticum, & omnia membra cœlestibus correspondent: de quibus in Harmonia nostra aliquando latius relinquemus in Capitulo de Astronomia, ubi scripsimus, quomodo Astronomia ars facilis, natura-

turalis, quomodo aspectus planetarum & stellarum causant, & quare ex aspectibus de pluviis & aliis eventibus prognosticatur, quod hic longum esset recensere, & omnia ista sunt sibi concatenata, & naturaliter fiunt: Deitatem tantum aliqua adimplere. Quod veteres omiserunt diligenti studioso hujus arcani indicare volumus, ut illi tanto clarius incomprehensibilis potentia Altissimi Dei ad Cor perveniat, & ille illum eo ardentius amet & adoret. Sciat ergo inquisitor hujus S. Scientiæ quod anima in homine mundo minori, Microcosmo, Dei Creatoris sui locum tenens, seu vice-Rex est, quæ in spiritu vitali in sanguine purissimo locata est. Illa gubernat mentem, mens verò corpus: quando anima aliquid concipit, mens omnia scit, & mentem omnia membra intelligunt, & parent menti, ac expectant cum desiderio adimplere voluntatem ejus. Corpus enim nihil scit, quicquid in corpore fortitudinis sive motus est, mens facit ista; corpus tantum est menti sicut instrumenta alicujus artificis. Anima autem, quæ homo à cæteris animalibus differt, illa operatur in corpore, sed majorem operationem habet extra corpus; quoniam absolutè extra corpus; dominatur, & his differt ab animalibus quæ tantum mentem & non animam deitatis habent. Sic quoque Deus & conditor rerum, dominus & Deus noster, operatur in hunc mundum ea quæ ad mundi necessaria pertinent, & in his includitur mundo; unde Deum ubique esse credendum. Excluditur autem illa sua immensa sapientia extra corpus mundi, qua operatur extra illum & alia multò altiora imaginatur quam corpus mundi concipere potest, & ista sunt extra naturam, solius Dei secreta. Sicut est exemplum in anima, quæ extra corpus multa profundissima imaginatur & hisce assimilatur Deo qui extra suum mundum operatur extra naturam; licet & ista sint adhuc sicut candela accensa erga meridianam lucem: quoniam animam imaginatur sed non exequitur nisi in mente, Deus verò omnia eodem momento quo imaginatur efficit; sicut anima imaginatur esse Romæ vel alibi quidquid sit, in ictu oculi, sed mente tantum; Deus vero talia essentialiter facit, qui omnipotens est. Non est ergo Deus inclusus mundo nisi ut anima cor-

pori, separatam habet suam absolutam potestatem, sic etiam anima cujuscunque corporis est, absolutam habet & separatam potentiam alia facere quam corpus concipere potest ; maximam ergo habet potestatem in corpus si vult , aliàs frustra esset nostra Philosophia. Ex his igitur discere cognoscere Deum, & scies quibus differt Creator à creatis. Tu ipse majora concipere poteris cum jam à nobis portam apertam habes. Sed ne nobis hic tractatus excrescat, ad propositum accedamus.

Diximus supra, Ignis Elementum quietissimum esse, & quod motu excitatur, quam excitationem noverunt viri sapientes. Omnem generationem & ejusdem corruptionem Philosopho necesse est scire ; cui non solum Creatio cœli manifesta est, sed etiam omnium rerum compositio & commixtio : sed licet omnia sciunt , non tamen omnia possunt. Scimus quidem compositionem hominis in omnibus qualitatibus, animam tamen infundere non possumus ; quoniam hoc mysterium est solius Dei ; & ejusmodi infinitis mysteriis superat omnia. Cum ista sunt extra naturam non sunt adhuc in dispositione naturæ : natura non prius operatur nisi quando illi materia porrigitur : Prima materia à Creatore, secunda à Philosopho. In operatione verò Philosophorum natura habet excitare ignem qui à Creatore occultè in centrum cujuslibet rei inclusus est : talis ignis excitatio fit per velle naturæ, aliquando per velle sagacis artificis naturam disponentis. Naturaliter enim omnes impuritates & pollutiones rerum purgantur igne : Omne compositum solvitur igne : sicut aqua lavat & purgat omnes res imperfectas quæ non sunt fixæ ; sic ignis purgat omnes res fixas, & per ignem perficiuntur : Sicut aqua omne solutum conjungit ; ita ignis omne conjunctum separat, & quod suæ naturæ & proprietatis est optimè purgat & augmentat, non quidem in quantitate sed in virtute. Agit hoc Elementum miris modis occultè in alia Elementa ac in omnes res : sicut enim anima ex est illo purissimo, ita vegetabilis est ex Elementalī quod à natura gubernatur. Agit hoc Elementum in Centrum cujuslibet rei hoc modo : natura dat motum, motus excitat aerem, aer ignem, ignis verò separat, purgat, digerit, & maturescere facit omne semen,

matu-

maturumq; expellit per sperma in loca & matrices, loca pura vel impura, calida, magis aut minus, sicca vel humida; & secundum dispositionem matricis, seu loci, variæ res producuntur in terra, sicut etiam in libello XII. Tractatum de matricibus mentio facta est quot loca tot matrices esse. Ita conditor omnium rerum, Altissimus Deus, omnes res constituit & ordinavit quod una contrariatur alteri, & tamen ut mors unius sit vita alterius: quod unum producit alterum consumit, & aliud ex hoc & quiddam nobilius naturaliter producit: ac hisce conservatur æqualitas Elementorum, & sic compositi. Omnium rerum præsertim viventium separatio mors naturalis est: propterea naturaliter hominem mori oportet; quia cum homo ex quatuor Elementis sit compositus subest separationi, cum omne compositum separetur naturaliter. Sed hæc separatio humanæ Compositionis in die Judicii tantum fieri debuit: nam in paradiso homo immortalis erat. Quod omnes Theologi, & ipsa Sacra Scriptura testantur; rationem tamen sufficientem immortalitatis nullus Philosophus hucusque ostendit; quam hujus scientiæ S. inquisitori scire convenit, ut videre possit quomodo ista omnia naturaliter fiunt, & facillimè intelligi possunt. Verum & verissimum est omne compositum hujus mundi corruptioni subesse ac separari posse; quæ separatio in regno animali mors appellatur: homo autem cum etiam ex quatuor Elementis compositus & creatus sit, quomodo immortalis esse poterat? hoc naturaliter fieri credere difficile est, imò supra naturale aliquid hucusque habetur, Deus tamen Philosophis viris bonis ante complura secula hoc naturaliter esse inspiravit, quod tu à nobis sic accipe. Paradisus erat & est locus talis à summo Conditor rerum ex veris Elementis, non Elementatis sed purissimis, temperatis, in summa perfectione anatisatis, creatus; & omnia quæcunque in Paradiso sunt ex iisdem Elementis creata & incorrupta; ibi etiam homo creatus est, ex iisdem incorruptis Elementis juxta æqualitatem anatisatis constitutus, ut nullo modo corrumpi potuerit, ideo immortalitati consecratus fuit: quoniam paradisum hunc pro hominibus dumtaxat Deus sine dubio creavit, de quo nos

& ubi sit in Harmonia copiosè. Sed cum postea peccato inobedientiae mandatum Altissimi Conditoris transgrederetur, in hunc mundum corruptibilem Elementatum, quem tantum pro bestiis creaverat Deus, homo ad bestias expulsus est: cui, cum sine nutrimento vivere non posset, ex Elementis Elementatis corruptis nutrimentum sumere necesse fuit. Quo nutrimento inficiebantur illa Elementa pura creationis suae, & ita lentè in corruptionem declinavit, donec una qualitas alteram superavit, & ruina totius compositi, infirmitas, ac ultimò separatio & mors advenit. Postea adhuc magis corruptioni & morti proximiores fuerunt illi qui jam in elementis corruptis ex semine corrupto & non in Paradiso procreati sunt, quoniam semen ex corruptis nutrimentis productum durabile esse non potest; & quo diutius ab expulsiōe paradisi eo corruptioni propinquius homines accedunt: inde & vita brevior, & deveniet hucusque quod & procreatio propter abbreviationem vitae cessabit. Sunt tamen aliqua loca ubi aerem benigniorem & sydera propitiora habent; ibi non ita cito naturae corrumpuntur, quia & homines naturalius vivunt. Nostrates verò temerè gula & inordinata vita, ad corruptionem festinant: Docet hoc experientia, quod ex infirmorum parentum semine nati non durant. Sed si homo in paradiso mansisset, in loco illius naturae convenienti, ubi Elementa incorrupta omnia virgo sunt, in aeternum immortalis esset: certum enim est, quando elementa pura in aequalitate virtutibus cōiuncta sunt, subiectum hoc incorruptum esse, & talis debet esse lapis Philosophorum: tali creationi humanae à veteribus Philosophis assimilatus est, sed moderni Philosophi omnia ad literam intelligentes, ad huius seculi generationem corruptam intendunt.

Hæc immortalitas principalis fuit causa quod Philosophi hunc lapidem quærere ingeniati sunt; sciverunt enim hominem ex talibus Elementis integris creatum esse. Meditati sunt igitur de Creatione ista, quam cum naturalem esse cognoverunt, cœperunt scrutari an talia elementa incorrupta possent haberi, aut si illa aliquo subiecto conjungi & infundi possent; quibus ipse Altissimus Conditor rerum
 inspi-

inspiravit compositionem talium elementorum in auro esse: quoniam in animalibus fieri est impossibile, cum ex elementis corruptis vitam sustentare debeant; in vegetabilibus etiam non est, quia inæqualitas Elementorum in illis inventa est. Et cum omnia creata ad multiplicationem inclinata sint, proposuerunt Philosophi in hoc regno minerali hanc naturæ possibilitatem experiri; qua inventa, alia innumerabilia arcana naturæ inesse viderunt, de quibus ut de secretis divinis parcissimè reliquerunt. Sic igitur habes quomodo elementa corrupta in subjecto cadunt, & separantur; quando unum aliud superat: & quia tunc fit per primam separationem putrefactio, & per putrefactionem puri ab impuro separatio, si tunc fit conjunctio nova virtute ignis acquirit formam multò nobiliorem prima. Nam in suo primo statu corruptio fuit ex grosso admixto quod non nisi per putrefactionem purgatur, & melioratur; & hoc fieri non potest nisi conjunctis viribus quatuor elementorum quæ sunt in omni composito: cum enim compositum cadere debet per elementum aquæ cadit; & dū ita confusè jacent ignis qui est potentialiter in quolibet aliorum utpote in terra, in aere, conveniunt simul, & conjuncta manu, vincunt postea aquam, quam digerunt & coquunt, & ultimo congelant; ac tali modo natura naturæ auxiliatur. Si enim ignis centralis occultus, qui vita captus erat, vincit, agit in id quod sibi propinquius ac purius est, sicut & ipsum purissimum est, & conjungitur cum illo: ita vincit contrarium, separatque purum ab impuro, & generatur nova forma, & si adhuc adjuvatur priore multo præstantior: interdum sagacis artificis ingenio fiunt res immortales, maximè in regno minerali. Sic omnia solo igne, & ignis regimine fiunt, & perducuntur inesse, si me intellexisti.

Hic igitur Elementorum originem, & naturas eorum ac operationes quàm brevissime descriptas, quod ad nostrum propositum hoc loco sufficit. Nam alias si quodlibet Elementū describeretur ut est, magnum volumen oriretur, nostro proposito non necessarium. Ista omnia, ut diximus, ad Harmoniam remittimus, ubi, Deo favente, si nobis vita superstes erit, de naturalibus copiosius relinquemus.

DE TRIBUS PRINCIPIIS OMNIUM RERUM.

DESCRIBITIS hisce quatuor Elementis ad tria principia rerum descendamus: quomodo autem illa producantur ex quatuor Elementis sic accipe. Postquam natura ab Altissimo Creatore omnium rerum privilegium feudi super hanc Monarchiam mundi accepit, cœpit loca & provincias unicuique secundum dignitatem distribuere; & in primis quatuor Elementa principes mundi esse constituit; & ut adimpleretur voluntas Altissimi (in cuius velle natura posita est) ut unum in aliud incessabiliter ageret ordinavit. Cœpit itaque agere ignis in aerem & produxit sulphur: Aer quoque cœpit agere in aquam & produxit mercurium. Aqua etiam cœpit agere in terram & produxit sal. Terra autem, cum non habuerit in quod ageret, non produxit quicquam, sed productum remansit in illa: propterea tria tantum principia evenerunt, & terra facta est nutritrix & matrix aliorum. Tria ut diximus Principia producta sunt; quod veteres Philosophi non ita strictè considerarunt, qui duos tantum actus Elementorum descripserunt (vel si etiam volentes obtinuerunt quis illos iudicabit, cum illi scripta sua filiis suis tantum dedicarint?) & sulphur cum Mercurio, quod & nobis sufficiat, materiam metallorum, imò & lapidis Philosophorum esse nominarunt.

Quicumque igitur vult esse verus indagator huius sacræ Scientiæ necesse est ut sciat accidentia, & ipsum accidens noscat, ut discat ad quod subjectum seu Elementum accedere proponit, ut per media sese ad id accommodet, si alias quaternarium numerum adimplere desiderat. Sicut enim hæc tria Principia ex quatuor producta sunt, sic oportet per diminutionem ut etiam hæc producant duo, masculinum & foeminam; duo verò producant unum incorruptibile, in quo erunt illa quatuor æqualiter syncera, ad summum depurata,
in

digesta ; & sic respondebit quadrangulus quadrangulo. Et hæc est illa quinta essentia omni artifice multum necessaria, à multis contrariis separata. Et sic habes in his tribus principiis in quacunque compositione naturali corpus, spiritum & animam occultam : quæ tria si separata & bene purgata , ut diximus, conjunxeris, sine dubio imitando naturam purissimum fructum dabunt. Quoniam etiam si anima ex nobilissimo loco assumpta est, illuc tamen quò tendit non potest pervenire nisi per spiritum , qui est locus & domicilium animæ ; quam si vis reducere in locum debitum, opus est ut sit lavata ab omni peccato , locus quoque sit purificatus , ut in illo anima possit glorificari , & non amplius separari. Jam ergo habes trium Principiorum originem ex quibus tuum est imitando naturam Mercurium Philosophorum & eorum primam materiam producere, & ista principia rerum, maximè metallorum , ad tuum propositum deducere: cum sine istis principiis impossibile sis tibi aliquid perficere per artem , cum & natura ipsa sine ipsis nihil faciat, nec producat. Hæc tria sunt in omnibus rebus, & sine illis in orbe nihil est, nec naturaliter erit. Sed quoniam supra scripsimus quod veteres Philosophi duo tantum principia nominarunt, ne inquisitor aberret , sciendum est quod licet illi sulphur & Mercurium descripserunt, sine sale tamē nequaquam ad hoc opus accedere potuerunt, cum illud sit clavis & principium hujus sacræ scientiæ : illud est quod aperit portas justitiæ, illud est quod claves habet ad carceres infernales, ubi sulphur ligatum jacet, sicut aliquando latius dabuntur ista in tractatu tertio principiorum, de Sale. Nunc ad propositum, quod hæc tria Principia omnino sunt necessaria, quia illa sunt materia propinqua. Duplex enim est materia metallorum : Proxima, Remota. Proxima est Sulphur & Mercurius, Remota sunt quatuor Elementa ex quibus solius Dei est res creare, relinque ergo Elementa quoniam ex illis nihil facies, nec poteris nisi hæc tria Principia producere, cum & natura ex illis nihil aliud producat. Si igitur ex Elementis nihil aliud quam ista tria principia producere potes , ad quid tibi iste vanus labor ad quærere vel facere velle quod jam à natura generatum est?

Nonne

Nonne est melius ire tria milliaria quam quatuor? Sufficiat ergo tibi tria principia habere, ex quibus natura in terra & super terram omnia producit; quæ tria in omni re integrè invenies. Ex horum debita separatione & conjunctione natura producit tam metalla quam lapides in regno minerali; in regno verò vegetabili arbores, herbas & omnia; in regno etiam animali corpus, spiritum & animam; quod maximè operi Philosophorum adæquatur. Corpus est terra, Spiritus est aqua, Anima est ignis seu sulphur auri; Quantitatem corporis auget Spiritus, virtutem verò auget ignis. Sed quia magis est de Spiritu in pondere quam de igne, exaltatur Spiritus & opprimit ignem trahitque ad se: & sic quilibet eorum crescunt in virtute, & terra quæ est inter medium illorum crescit in pondere. Omnis igitur indagator artis concludat in suo animo quod quærit ex his tribus, & huic in auxilium succurrat ut possit vincere suum contrarium; postea addat ad pondus naturæ suum pondus, ut adimpleatur defectus naturæ per artem, & ita vincet suum contrarium. Diximus in Elemento terræ terram nihil aliud esse quam receptaculum aliorum id est subjectum in quo ista duo ignis & aqua certant, mediante aere; si prædominatur aqua producit res temporales & corruptibiles; si autem ignis vincit producit res perpetuas & incorruptibiles: considera igitur quod tibi sit necessarium. Scias præterea quod ignis & aqua sunt in omni re: sed neque ignis neque aqua faciunt aliquid, quoniam illa inter se tantum certant & pugnant de velocitate & de virtute, & hoc non per se sed per excitationem caloris extrinseci qui motu cælestium virtutum in centro terræ accenditur; sine quo ista duo nihil facerent unquam, starent uterque illorum: quodlibet in suo termino & pondere: sed natura postquam conjunxit ista duo in proportionem, tunc calore extrinseco excitat illa, & sic incipiunt inter se pugnare, & quodlibet illorum vocat suum simile in adjutorium, sicque ascendunt & crescunt, quousque terra cum illis amplius ascendere non potest; interim illa duo in ejusmodi retentione terræ subtiliantur; (nam in illo subjecto terræ ignis & aqua ascendunt incessabiliter, & per poros reservatos quos aer præparat

præparat agunt) & ex illa eorum subtiliatione flores & fructus sequuntur, in quibus amici fiunt, ut in arboribus videre est; quo enim melius subtiliantur & purificantur ascendendo eo præstantiores producunt fructus, præsertim si æqualiter virtutibus conjunctis fiunt.

Purgatis ergo rebus, fac ut ignis & aqua amici fiant, quod in terra sua quæ cum illis ascenderat faciliè facient; & tunc id brevius perficies quam natura, si benè secundum pondus naturæ conjunxeris, non sicut prius fuit sed sicut natura requirit & tibi opus est. Quoniam natura in omni compositione magis apponit de aliis quam de igne: Minima pars ignis semper est, sed natura secundum placitum addit ignem extrinsecum, ad excitandum illum internum secundum majus vel minus per multum aut parum temporis, & secundum hoc si ignis superat aut superatur perfectæ aut imperfectæ res fiunt, sic in mineralibus ut in vegetabilibus. Non intrat quidem ignis extrinsecus in profundum compositionis essentialiter, sed tantum virtute; quoniam ignis intrinsecus materialis sufficit sibi si tantum nutrimentum habet, & ignis extrinsecus est illi nutrimentum, & quasi ligna respectu ignis Elementalís, & secundum tale nutrimentum crescit & multiplicatur. Cavendum tamen est ne ille nimius ignis extrinsecus adveniat, quoniam si quis multum & extra posse comedit suffocatur: parvum ignem magna flamma devorat: ignis extrinsecus debet esse multiplicativus, nutriendus, non devorans, ita enim res perficiuntur. Decoctio ergo in omnibus rebus est perfectio: ita natura addit virtutem ad pondus & perficit. Verùm quia difficile est ad compositum addere, cum hoc longissimum laborem requirat, consulimus ut de superfluo amoveas tantum quantum opus est, vel natura requirit: Remotis superfluitatibus misce, ostendet postea natura quod quæsisisti. Tu quoque cognosces si natura benè aut malè conjunxit Elementa cùm in conjunctione elementa omnia consistant. Sed multi laborantes stramen pro tritico seminant; alii utrumq; multi verò id projiciunt quod Philosophi amant: aliqui incipiunt & desinunt, quod ex illorum incōstantia evenit; artem

difficilem, laborem facilem querunt, optima reiicientes pessima seminant: sed sicut hæc scientia in præfatione occultatur, sic & materia in principio projicitur. Nos autem dicimus artem hanc nihil aliud esse quam virtutes Elementorum æqualiter commixtas: est calidi, sicci, frigidi, humidi, æqualitas naturalis; conjunctio masculi & feminae, quem eadem femina genuit, id est, conjunctio ignis & humidi radicalis metallorum. Considerando quod Mercurius Philosophorum habet in se sulphur suum proprium bonum secundum minus & majus, deputatum & decoctum à natura, ex Mercurio omnia perficere poteris: sed si scies addere ad pondus naturæ tuum pondus, duplicare Mercurium, & triplicare sulphur, citius terminabitur in bonum, postea in melius, usque in optimum: quamvis unum tantum apparens est sulphur, & duo Mercurii, sed unius radicis; non crudi nec nimis cocti, purgati tamen & soluti, si me intellexisti.

Materiam quidem Mercurii Philosophorum & materiam sulphuris eorundem describere non est opus: nemo mortalium potuit, nec in posterum poterit apertius & clarius illam describere quam ab antiquis Philosophis descripta & nominata est, nisi alias anathema artis esse velit. Est enim ita communiter nominata ut etiam non æstimeretur: ideo inquisitores ad alias subtilitates potius se convertunt, quam in naturæ simplicitate manerent. Non dicimus tamen Mercurium Philosophorum commune quid esse & apertè nominari, sed de materia ex qua Philosophi sulphur suum & Mercurium creant: quoniam Mercurius Philosophorum non habetur per se super terram, sed ex sulphure & Mercurio conjunctis educitur arte; non prodit in lucem, nudus enim est, sed à natura miris modis involutus est. Conclusivè dicimus repetendo sulphur & Mercurium esse mineram nostri argenti vivi, (conjuncta tamen) quod argentum vivum habet posse metalla solvere, occidere, & vivificare, quam potestatem accepit à sulphure acetofo suæ propriæ naturæ. Sed ut adhuc melius concipere possis, audi quæ differentia est inter nostrum argentum vivum & Mercurium vulgi. Mercurius vulgi non

non solvit aurum nec argentum ut ab illis non separetur: argentum verò vivum nostrum solvit aurum & argentum & non separatur ab illis in æternum, sicut aqua mixta aquæ. Mercurius vulgi habet sulphur combustibile malum quo denigrantur: nostrum argentum vivum habet in se sulphur incombustibile, fixum, bonum, albissimum & rubeum. Mercurius vulgi est frigidus, humidus: Mercurius noster est calidus, humidus. Mercurius vulgi corpora denigrat & inficit: Argentum vivum nostrum corpora dealbat usque ad crystallinam serenitatem. Mercurius vulgi vertitur per præcipitationem in pulverem citrinum, sulphur malum: Argentum vivum nostrum mediante calore vertitur in sulphur candidissimum, bonum, fixum & fluxibile. Mercurius vulgi quo magis decoquitur eo magis fluxibilis: argentum vivum nostrum quo magis decoquitur eo magis inspissatur. Ex his igitur circumstantiis considerare poteris quomodo differunt inter se Mercurius vulgi ab argento vivo Philosophorum. Si adhuc non intelligis noli expectare, nullus mortalium dabit clariora sicut hic diximus: sed de virtutibus. Talis virtutis est argentum vivum nostrum quod & per se sufficit & tibi & sibi, absque omni additione rei extraneæ, sola decoctione naturali solvitur: & congelatur sed Philosophi propter abbreviationem addunt illi sulphur suum benè digestum & maturum, & sic operantur.

Potuissemus quidem citare scripta Philosophorum sermonem nostrum confirmantia; sed quoniam clariora eorum scriptis scripsimus non indigent comprobatione; is intelliget qui in aliorum scriptis versatus est. Si igitur nostrum consilium vis sequi, consulimus ut antequam ad hanc artem accedas in primis discas compescere linguam & naturam minerarum & metallorum inquiras, tum & vegetabilium; quoniam in omni subiecto Mercurium nostrum invenes, & ab omnibus rebus Mercurius Philosophorum extrahi potest, licet in uno subiecto propinquius quam in alio. Scito etiam pro certo quod hæc scientia non in fortuna neque casuali inventionem, sed in reali scientia locata est,

& non est nisi hæc unica materia in mundo per quam & ex qua præparatur lapis Philosophorum. Est quidem in omnibus rebus, sed in extractione ejus vita defisteret: sine cognitione tamen rerum naturalium, præsertim in regno minerali, similis eris cæco qui usu ambulat. Talis quidem artem non nisi casualiter quærit: & etiam si, sicut multoties accidit, casu ab aliquo materia tractatur argenti vivi nostri, tunc ubi incipere debet opus suum finit; & sic sicut casu invenitur casu amittitur, quia nescit super quid suam intentionem fundare debet. Ideò hæc scientia est donum Dei Altissimi: & nisi Deus per ingenium bonum, vel per amicum, alicui revelaverit, difficile cognoscitur: nam non omnes Gebri, non omnes Lullii esse possumus. Et licet Lullius vir subtilis ingenii fuit, tamen si ab Arnoldo artem non accepisset certe similis fuisset aliis qui illam cum difficultate inquirunt; siquidem & Arnoldus ab Amico accepisse confiteretur. Facile enim scribere cui ipsa natura dicat: Est Proverbi-um; *facile est addere inventis*. Omnis ars & scientia magistro facilis, sed incipienti discipulo non sic: & ad hanc scientiam inquirendam tempus requiritur longum, copia vasorum, & expensa magna, & quotidianus labor, cum immensa meditatione, quamvis scienti omnia levius. Conclusivè dicimus hanc artem solius Altissimi Dei donum esse, qua cognita orandus est ut etiam ad artem hanc benedictionem suam dare dignetur; quoniam sine benedictione divina omninò inutilis est. Quod nos ipsi experti sumus, cum propter scientiam aliquot gravissima pericula passi, plus infortunii ac incommodi quam utilitatis inde habuerimus: sed credimus in mundum tempus advenisse cum serò sapiunt Phryges: Iudicia Domini abyssus multa. Attamen divinam providentiam in ejusmodi nostris infortuniis admiratus sum: Semper enim Altissimi conditoris nostri protectionem præsto habuimus, ut nullus inimicus potuerit nos opprimere; custos fuit semper Angelus Domini Arcæ hujus, in quam Altissimus conditor rerum tantum thesaurum inclusit, quem & usque tuetur. Audivimus namque inimicos nostros in laqueum quem nobis paraverunt incidisse: Qui in nostram vitam irruerunt
vita

vita privati sunt : qui verò bona nostra invaserunt bona sua, nonnulli & regna, amiserunt : Præterea illorum qui nostro honori detraxerunt multos infames periisse scimus : tantam custodiam ab omnium rerum Creatore semper habuimus , qui nos statim ex utero matris nostræ sub umbram alarum suarum suscepit, spiritumque intelligentiæ rerum naturalium infudit, cui sit laus & gloria per infinita sæcula sæculorum. Tanta beneficia ab Altissimo Deo Creatore nostro accepimus, ut non solum calamo verum & mente comprehendere sit impossibile : Vix unquam mortalium alicui majora, imò saltem talia, contulit Deus. Utinam tantum animi, tantum Spiritus, & eloquentiæ, intelligentiæque haberemus ut debitas gratias illi agere possemus ; scimus enim talia non meruisse : hoc unicum credimus esse, quod in illo solo semper speravimus, speramus, & sperabimus. Scimus enim non esse inter mortales qui nos adjuvare possit, nisi hic solus Deus & Creator noster ; quia vanum est confidere in Principibus, quoniam homines sunt, (ut ait Psal.) Omnes hi à Deo Spiritum vitæ habent, quo ablato, pulverem omnia esse ; sed sperare in Domino Deo, à quo sicut à fonte bonitatis omnia bona abundantissimè fluunt, tutum & securum est. Tu igitur quicumque cupis ad hanc S. Scientiam accedere, pone in primis spem integram in Deo Creatore tuo, illumque precibus fatiga, & crede firmiter te ab illo non derelinquendum : quoniam si Deus cor tuum candidum, & spem integram in se positam cognoverit, facile dabit medium, per hanc sive per aliam viam adjuvabit te ut voto potiaris. Initium sapientiæ timor Domini. Ora, sed nihilominus & labora : Deus quidem dat intellectum, sed tu illo scias uti : nam sicut sunt dona Dei intellectus bonus & occasio bona, ita est poena peccati quando omittitur occasio bona. Sed ut ad propositum redeamus, dicimus argentum vivum materiam primam istius operis esse, & vere nihil aliud ; quidquid additur illi oritur ex illo. Diximus aliquoties quod ex tribus Principiis fiunt & generantur omnes res mundi ; sed nos aliqua ab accidentibus purgamus, purgata iterum conjungimus ; additis addendis, deficientia ad-

implemus, & imitando naturam ad finem summæ perfectionis decoquimus, quod natura propter accidens perficere non potuit, & jam finivit ubi ars incipere debet. Propterea si cupis naturam imitari, in his illam imitare in quibus illa operatur. Nec te moveat quod scripta nostra contraria sibi videantur in aliquibus locis; ita enim opus est ne ars proderetur: Tu autem elige ea quæ cum natura conveniunt; accipe rosas, relinque spinas. Si intendis metallum facere metallū sit tuum fundamentū, quia non generatur ex cane nisi canis, ex metallo nisi metallū: nam scito pro certo, si non accipies ex metallo humidum radicale optimè separatum nihil facies unquam; Sine grano tritici frustra colis terram: unica res, unica ars, unica operatio. Si igitur metallum vis producere metallo fermentabis; si vero arborem arboris semen sit tibi fermentum. Unica ut diximus est operatio, extra quam non est alia quæ vera sit. Errant itaque omnes qui dicunt aliquod particulare extra hanc unicam viam & naturalem materiam verum esse; etenim non habetur ramus nisi ex trunco arboris: Impossibile est & fatuum ramum prius quam arborem producere velle; facilius est ipsum lapidem conficere quàm particulare aliquod etiam simplicissimum quod sit utile, & in examinatione cum naturali persisteret. Sunt tamen multi qui gloriantur se posse facere lunam fixam, sed melius facerent ut plumbum vel stannum fixarent, cum meo iudicio idem labor sit; quia ista non resistunt examini ignis donec in sua natura sunt; luna autem in sua natura satis fixa est, nec opus habet fixatione Sophistica. At cum quot capita tot sensus, nos relinquimus cuilibet suam opinionem: qui non vult sequi nostrum consilium, & naturam imitari, maneat in suo errore. Bene quidem particularia fieri possunt habita arbore, cujus surculi variis arboribus inferi possunt: sicut habitata una aqua variæ sortis carnes decoqui possunt in ea, & secundum carnium diversitatem jusculum saporem habebit, sed hoc ex eodem fundamento. Concludimus itaque non esse nisi unicam naturam, tam in metallis quàm in aliis rebus, sed diversam ejus operationem, unam etiam universalem materiam secundam

dum Hermetem. *Sic ab hac una re omnes res nata sunt.* Multi tamen sunt artifices, quorum quilibet sequitur suum cerebrum: quærunt novam naturam, novam materiam, propterea etiam inveniunt novum recensque nihil, quia non ad possibilitatem naturæ, sed ad syllabam scripta Philosophorum interpretantur. Sed hi omnes sunt ex illis comitiis de quibus in Dialogo Mercurii cum Alchemista scriptum est, qui sine conclusione domum redeunt, non solum absque medio, verum & sine principio finem quærunt, & hoc inde fit, quod non ex fundamentis vel lectione librorum Philosophorum; sed ex auditu & receptis circumforaneis artem assequi conantur: (licet jam libri Philosophorum ab invidis fortasse desolati sunt, in multis locis addunt vel supprimunt) postea cum illis non succedit ad Sophisticationes convertuntur, & tentant mira opera vana, dealbando, rubificando, lunam fixando, animam auri extrahendo, quod in Præfatione libelli XII. Tractatum fieri posse satis negatum est. Non quidem negamus, imò omnino esse necessarium dicimus, animam metallicam extrahi debere, sed non ad Sophisticam operationem; sed ad opus Philosophorum: quæ extracta & purgata iterum corpori suo reddi debet, ut fiat resurrectio vera corporis glorificati. Nunquam hoc nostrum propositum fuit, sine grano tritici triticum multiplicare posse: sed ut illa anima extracta aliquod aliud metallum Sophistico modo tingere possit falsissimum esse scias, omnesque qui de hoc gloriantur falsarios esse: sed ista in tertio principio de Sale copiosius, cum hic non sit locus extendere calamus.

DE SULPHURE.

INTER tria Principia Sulphur meritò Philosophi primo loco posuerunt, sicut dignissimum Principium, in cujus præparatione tota scientia latet. Triplex enim sulphur est, & inter alia eligendum:
Sul.

Sulphur tingens seu colorans : Sulphur congelans Mercurium : Tertium est essentialia maturans. De quo quidem seriò tractare debuimus, sed quia per Dialogum unum principiorum edidimus, ita & alia finire cogimur, ne alicui illorum injuriam inferre videamur. Sulphur maturius est cæteris Principiis, & Mercurius non coagulatur nisi sulphure : ergo totalis nostra operatio in hac arte non est nisi ut sciamus ex metallis sulphur elicere quo in visceribus terræ argentum vivum nostrum in aurum & argentum congelatur : quod quidem sulphur in hoc Opere loco masculi, ideò dignius habetur, Mercurius verò loco fœminæ. Ex horum duorum composito & actu generantur Mercurii Philosophorum.

Descripsimus in Dialogo Mercurii cum Alchemista congregationem illam Alchemistarum ubi cōsultabant ex qua materia & quomodo faciendus sit Lapis Philosophicus. Scriptum est etiam quomodo tempestatis infortunio sive Conclusionem ferè in universum Orbem dispersi sunt. Surrexit enim tempestas valida ventusque maximus qui illos huc illuc disperfit, & aliquorum capita ita perflavit, ut ad hoc usque tempus sese nondum recolligere possint, unde in illorum cerebris variæ sortis muscæ generantur. Erant autem inter illos variarum nationum ac conditionum homines, inter quos fuit etiam hic Alchemista, de quo in hoc Tractatu sermonem institui-
tuimus : erat aliàs vir bonus, sed sine Conclusionem, ex numero horum qui casualiter Lapidem Philosophorum invenire proponunt : & erat socius illius Philosophi qui cum Mercurio certabat. Hic verò dicebat, si mihi ita accidisset cum Mercurio loqui, paucis verbis illum expiscatus fuisset : stultus iste alter, inquit, nescivit cum illo procedere. Mihi quidem numquam Mercurius placuit, nec credo in illo aliquid boni esse ; at Sulphur mihi probatur, quia in illis Comitibus optimè de illo disputavimus : si non illa tempestas nos disturbasset, primam materiam id esse conclusissemus : quoniam in meo capite non solent esse res leves, caput meum plenum est profundarum imaginationum. Sicque confirmatus instituit in sulphure laborare. Incepit itaque illud distillare,

stillare, sublimare, calcinare, fixare, oleum per campanam ex illo facere tum per se, tum cum crystallis, corticibus ovorum, & alios multos labores in illo expertus est: cumque multum temporis & sumptuum consumpsit, & nihil ad propositum invenire potuit, tristis fuit; miser multas noctes duxit infomnes, exhibat etiam sæpenumero extra urbem ad speculandum, ut eò commodius aliquid certi in suo labore excogitare posset. Accidit autem quadam vice, cum ita ferè in extasi speculando deambaret, pervenit ad quoddam nemus vividissimum, omniumque rerum refertissimum, in quo erat omnium minerarum & metallorum fodinæ, omniumque animalium & avium genera, omnium arborum, herbarum & fructuum copia: ibi etiam erant varij aquæ ductus: quoniam illis in locis aqua non habebatur, nisi quæ per varia instrumenta & canales trahebatur; & hoc per varios artifices ex variis locis: præcipua fuit illa, clariorque cæteris, quæ à radiis Lunæ trahebatur; & hæc non nisi pro Nympha nemoris illius procurabatur. Ibi etiam pascebantur tauri & arietes, & pastores erant duo juvenes, quos Alchemista interrogans: Cujus, inquit, est hæc sylva? cui responderunt: Est nemus & hortus nostræ nymphæ Veneris. Alchemista huc illuc inambulabat: Placuit illi quidem locus, sed ille tamen semper de suo sulphure cogitabat; atque ita ambulando fessus, miser consedit ad latus canalis, sub quadam arbore, & cœpit miserrimè lamentari, deplorando tempus & sumptus in suo labore frustra impensos (non erat aliàs deceptorix facultatis, sed sibi ipsi nocivus) aitque. Quid est hoc? omnes dicunt rem esse communem, vilem, facilem, & ego sum vir doctus, & hunc miserum lapidem non possum excogitare. Sicque lamentando cœpit maledicere sulphuri, quod in illo tot sumptus, tot labores frustra consumpsit: & sulphur fuit etiam in illo nemore, sed inscio Alchemista. Interim dum ita lamentaretur, audivit vocem quasi alicujus senis: Amice cur maledicis sulphuri? Alchemista circumspexit ubique, neminemque videns perterrefactus est. Vox autem illa iterum ait: Amice cur ita contristaris? Alchemista resum-

pto animo, Domine, inquit, esuriens semper de pane, ita ego semper de Lapide Philosophorum cogito. *Vox*: Et quare maledicis sulphuri? *Alchem.* Domine credidi illud esse primam materiam Lapidis Philosophorum ideò in illo laborando aliquot annos multa consumpsi, & non potui istum Lapidem invenire. *Vox*: Amice ego quidem sulphur novi verum & principale subiectum Lapidis Philosophorum, sed re non noseo, neque de tuo labore & proposito quicquam scio: Injustè maledicis sulphuri; quia ille est in durissimis carceribus, non potest unicuique adesse, quandoquidem hic ligatis pedibus in tenebrosissimo carcere positus est, nec egreditur nisi quò illum deportant custodes ejus. *Alchem.* Et quare est in carceratus? *Vox.* Quia omnibus Alchemistis obediens esse voluit, & facere quicquid ipsi volebant, contra voluntatem matris suæ, quæ illi interdixerat ut solummodo iis qui illam noverunt obediret, propterea tradidit illum in carceres, & jussit ligare pedes ejus, custodesque constituit illi, ut sine illorum scitu & voluntate nusquam ire possit. *Alchem.* O miser! propterea & mihi non potuit succurrere: certè mater ejus facit illi magnam injuriam: & quando dimittetur ex istis carceribus? *Vox*: O Amice, Sulphur Philosophorum non potest hinc exire nisi longissimo tempore, & cum gravissimo labore. *Alchem.* Domine, & qui sunt custodes ejus, qui illum eustodiunt? *Vox*: Amice, custodes ejus sunt ejusdem generis, sed tyranni. *Alchem.* Domine, & tu quis es, & quomodo vocaris? *Vox*: Ego sum Iudex & Præfectus carcerum, & nomen mihi Saturnus. *Alchem.* Ergo in tuis carceribus Sulphur detinetur. *Vox*: In meis quidem carceribus Sulphur detinetur, sed habet alios custodes. *Alchem.* Et quid facit in carceribus? *Vox*: Laborat quicquid ejus custodes volunt. *Alchem.* Et quid scit laborare? *Vox.* Ille est mille rerum artifex, & est cor omnium rerum: scit emendare metalla, mineras corrigit, animalia intellectum docet; scit facere omnia genera florum in herbis & arboribus, atque illis omnibus præest, corrumpit aerem, quem iterum emendat: est omnium odorum in Mundo artifex, omniumque colorum pictor. *Alch.* Ex qua mate-

materia facit flores? *Vox*; Custodes dant materiam & vasa, Sulphur verò digerit, & secundum digestionis varietatem & pondus varios flores & odores facit. *Alchem.* Domine, est ne senex; *Vox*: Amice, scito quòd Sulphur est virtus omnium rerum, & est secundus natu, sed senior omnibus; fortior, & dignior; sed puer obediens. *Alchem.* Domine, quomodo cognoscitur; *Vox*: Miris modis, sed optimè per rationem vitalem in animalibus, per colorem in metallis, per odorem in vegetabilibus: sine illo mater ejus nihil operatur. *Alchem.* Est ne solus hæres, vel si habet fratres? *Vox*: Amice unicum tantum ejusmodi filium mater ejus habet, fratres ejus alii sunt mali associati, sororem habet quam amat, & ab illa amatur vicissim, nam illi est sicut mater. *Alchem.* Domine, uniformis ne est ubique? *Vox*: Quoad naturam ejus uniformis, sed in carceribus mutatur: cor ejus tamen semper purum est, sed vestimenta ejus maculata sunt. *Alchem.* Domine, fuit ne etiam aliquando liber? *Vox*: Maximè fuit præsertim illis temporibus quando fuerunt illi viri sapientes quibus cum matre ejus magna amicitia intercedebat. *Alch.* Et qui fuerunt isti? *Vox*: Innumerabiles fuerunt: Fuit Hermes qui cum matre ejus unum erat: post ipsum fuerunt multi Reges, ac Principes, nec non multi alii sapientes, utpote hisce seculis Aristoteles, Avicenna, &c. qui illum liberarunt: hi enim ejus ligaturas dissolvere resciverunt. *Alchem.* Domine, quid eis dedit pro liberatione? *Vox*: Dedit illis tria Regna: nam quando illum aliquis dissolvit, & liberat, tunc ille custodes suos, qui modo in suo Regno gubernant, vincit & ligatos huic qui illum liberat in subditos tradit, ac eorum Regna in possessionem dat: sed quod majus est, in Regno ejus est speculum in quo totus Mundus videtur. Quicumque in hoc speculum inspicit, tres partes sapientiæ totius Mundi in illo videre & addiscere potest, atque ita sapientissimus in hisce tribus Regnis evadet; quales Aristoteles & Avicenna fuerunt & alii multi qui, sicut & cæteri antecessores, in hoc speculo viderunt quomodo & Mundus creatus est: ex illo didicerunt cælestium virtutum influentias in inferiora, & quomodo Natura per pōdus

ignis res componit ; tum etiam motum Solis & Lunæ , præsertim verò motum illum universalem quo mater ejus gubernatur : ex illo gradus caliditatis , frigiditatis , humiditatis , & siccitatis , virtutesque herbarum ac omnium rerum cognoverunt ; unde optimi Medici facti sunt. Et certè nisi Medicus talis sit ut sciat cur hæc herba talis vel talis , cur in hoc gradu calida , cur sicca , cur humida sit , non ex libris Galeni , aut Avicennæ , sed ex fonte Naturæ , unde & illi ista habuerunt , fundamentalis Medicus esse non potest. Ista omnia diligenter isti considerârunt , & scripta sua successoribus reliquerunt , ut homines ad altiora studia allicerent , & discerent Sulphur liberare , atque ejus vincula dissolvere : sed homines hujus sæculi scripta illorum jam pro finali fundamento habent , & ulterius non quærunt ; sufficitque illis quod sciant dicere , sic Aristoteles sic Galenus scripserunt. *Alchem.* Et quid dicis , mi Domine , potestne herba absque Herbario cognosci ? *Vox :* Veteres illi Philosophi ex ipsomet Naturæ fonte sua recepta conscripserunt. *Alchem.* Quomodo , mi Domine ? *Vox :* Scito quod omnes res in terra , & super terram ex tribus Principiis generantur & producuntur ; aliquando duobus quibus tamen tertium adhæret : qui igitur novit tria Principia , & pondus illorum ut illa Natura conjungit , faciliè ex decoctione gradum ignis in subjecto , an bene , aut male , vel mediocriter coctum , idque secundum majus vel minus , intelligere poterit : nam cuncta vegetabilia ab his qui tria Principia noverunt cognoscuntur. *Alchem.* Et hoc quomodo ? *Vox :* Ex visu , ex gustu , & odore ; in his tribus sensibus concluduntur etiam tria Principia rerum , & gradus eorum decoctionis. *Alchem.* Domine , dicunt quod Sulphur est Medicina. *Vox :* Imò ipse Medicus est , & qui illum ex carceribus liberant , illis pro gratitudine & sanguinem suum in Medicinam dat. *Alchem.* Domine habita universali Medicina quamdiu homo potest se conservare à morte ? *Vox :* Usque ad terminum mortis ; cautè tamen hæc Medicina sumenda est ; multi enim viri sapientes hac Medicina ante terminum interierunt. *Alch.* Et quid dicis , mi Domine , estne venenum ?

Vox :

Vox: Nonne audivisti quod magna flamma ignis consumit parvam? multi erant Philosophi qui ex aliorum doctrina artem habuerunt qui non ita profundè virtutem Medicinæ scrutarunt; imò quò Medicina erat potentior, subtilior, transmeat, multo magis corpus humanum. *Alchem.* Domine, quomodo ergo uti debuerunt? *Vox:* Medicina uti debuerunt quæ calorem naturalem confortando nutrirer, non superaret *Alchem.* Domine, ego scio facere istam Medicinam *Vox:* Beatus es si scis, Sanguis enim Sulphuris est illa intrinseca virtus & siccitas convertens & congelans argentū vivum in aurum tum etiam omnia metalla & corpora humana ad sanitatem. *Alchem.* Domine, ego scio facere oleum Sulphuris quod cum calcinatis crySTALLIS præparatur, scio & aliud per campanam sublimare. *Vox:* Certè tu etiam es Philosophus ex illis Comitiis; nam optimè mea dicta interpretaris, sic ni fallor, & omnium Philosophorum. *Alchem.* Domine, nonne est hoc oleum sanguis Sulphuris? *Vox:* O Amice, sanguis Sulphuris non datur nisi his qui illud sciunt ex carceribus liberare. *Alchem.* Domine, scitne etiam Sulphur aliquid in Metallis? *Vox:* Dixi tibi, quod omnia scit, & in metallis multo melius quam alibi; sed custodes ejus sciunt quod ibi facile liberari possit, propterea ibi in durissimis carceribus detentum custodiunt, ita ut & respirare non possit, timent enim ne ad palatium Regis perveniat. *Alch.* Domine, in omnibusne metallis ita incarceratus est? *Vox:* In omnibus, sed non uniformiter, in aliquibus non ita stricte. *Alchem.* Domine, & quare in metallis ita tyrannico more? *Vox:* Quia tunc non amplius timeret illos quando ad palatium suum Regale pervenerit: jam enim potest videri, jam libere ex fenestris prospicit; quoniam illic est in proprio Regno, licet nondum ita ut desiderat. *Alchem.* Domine, & quid comedit? *Vox:* Cibus ejus ventus est, cùm liber est coctus; sed in carceribus cogitur comedere crudum. *Alchem.* Domine, possent ne istæ inimicitia inter illum & custodes ejus reconciliari? *Vox:* Imò, si quis esset tam prudens. *Alchem.* Quare cum illis de pace non tractat?

Vox: Illud non potest per se ipsum ; quia statim ita & furore excandescit. *Alch.* Faciat hoc per aliquem commissarium. *Vox:* Felicissimus hominum certè esset, & æterna memoria dignus, qui inter illos sciret pacē facere; sed hoc non nisi vir sapientissimus qui cū matre ejus conveniret, & cointelligentiam haberet: nam si amic essent unus alterum non impediret, sed conjunctis viribus facerent res immortales. Certè qui illos reconciliaret esset vir æternitati consecrandus: *Alch.* Domine, ego componam istas lites inter illos, & liberabo illum: sum aliàs vir adeò doctus, & sapiens; adhuc etiam sum bonus practicus præsertim ubi ad tractandum venit. *Vox:* Amice: video quidem quod satis magnus, & cum magno capite sis, sed ne scio num tu ista facere possis, *Alch.* Domine, fortassis tu ignoras quid sciunt Alchemistæ, quo ad tractatus semper illi sunt victores, & certè ego non sum postremus, modò inimici ejus mecum tractare velint: si tractabunt, esto securus quòd causa cadent. Domine, crede mihi Alchemistæ sciunt tractare. Si tantum mecum tractare velint, Sulphur confestim liberabitur. *Vox:* Placet mihi ingenium, audio quod probatus sis. *Alch.* Domine, dic adhuc mihi si hoc est verum sulphur Philosophorum? *Vox:* Hoc quidem est sulphur, sed si Philosophorum est tuum est scire. Satis ego tibi de Sulphure dixi. *Alch.* Domine si etiam ejus carceres inveniam, an eum liberare potero? *Vox:* Si scies optime poteris; facilius est enim illum liberare quàm invenire. *Alch.* Domine rogo dic adhuc mihi si illum invenero, faciam ne ex illo lapidē Philosophorum. *Vox:* O amice non est mecum divinare, tu ipse videto: attamen si matrem ejus noveris, illam secutus fueris, sulphure soluto lapis in promptu erit. *Alch.* Domine in quo subjecto est hoc sulphur? *Vox:* Scito pro certo quod hoc sulphur est magnæ virtutis; minera ejus sunt omnes res mundi, est enim in metallis, herbis, arboribus, animalibus, lapidibus, mineris, *Alch.* Et quis diabolus inter tot res & subjecta illum latentem invenire potest? Dic tu mihi materiam ex qua illum Philosophi accipiunt. *Vox:* Amice nimis propè accedis, attamen ut tibi satis faciam, scito sulphur ubique esse sed, habet quædam palatia

tia tibi solet Philosophis audientiam dare ; sed Philosophi illud in mari suo natans & cum Vulcano ludens adorant ; quando illud vifissimo vestitu incognitum Philosophi accedunt. *Alch.* Domine in mari illud quare non est meum, cum hic propinquius sit absconditum. *Vox* : Dixi tibi quod custodes ejus illud in carceribus tenebroto ; sed si illud dominon invenisti vix in sylvis invenies. Ne autem desperes in inquirendo illo, tibi sacrosanctè dico illud in auro & argento esse perfectissimum, sed in argento vivo facillimū. *Alchem.* Domine libenti animo facerem lapidem Philosophorum. *Vox* : Rem bonam desideras, sulphur quoque libenter dissolveretur. Et sic Saturnus discessit. Alchemistam verò fessum gravis sopor invasit, & apparuit illi visio talis. Vidit in illo nemore fontem aquæ plenum, circa quem deambulabant Sal cum Sulphure inter se altercando, donec ultimo ceperunt pugnare ; & intulit sal sulphuri vulnus incurabile, ex quo vulnere loco sanguinis aqua quasi lac candidissimū effluxit, ac in magnū flumen crevit. Tunc ex illo nemore regressa est Diana virgo pulcherrima, quæ cepit lavari in flumine illo : quā dum transiens Princeps quidam vir fortissimus (& major suis servitoribus) videret, cepit admirari ejus pulchritudinem, quodque esset naturæ sibi similis & ejus amore captus est : quod cum illa videret vicissim ejus amore exarsit ; quamobrem quasi in animi deliquium cadens cepit mergi : quod videns Princeps ille mandavit suis servitoribus ut illam adjuvarent : sed omnes timuerunt accedere ad flumen ; ad quos Princeps ille : Quare (inquit) non adjuvatis Dianam virginem ? Cui responderunt, Domine flumen est quidem parvum quasi exsiccatum sed periculosissimum : Quadam vice absque tuo scitu voluimus hoc tranare, & vix à periculo æternæ mortis evasimus ; scimus etiam quod & alii nostri antecessores hic perierunt. Tunc Princeps ille, deposito suo pallio grosso, ita ut erat armatus in flumen profiliit, ut opem ferret Dianæ pulcherrimæ, porrexitque illi manum ; quæ volens se salvare ipsum etiam Principem ad se traxit, atque ambo submersi sunt. Paulò post ani-

mæ illorum ex flumine illo exiverunt volitantes supra flumen , a-
 juntque, Optimè nobiscum actum est , aliter enim ab hisce corpori-
 bus liberari non potuissimus quæ polluta & maculata erant. *Alch.*
 interrogans ait: Revertimini aliquando in illa corpora? *Anima.*
 Non in tam polluta; sed quando purgabuntur, & hoc flumen exsic-
 cabitur per calorem solis, & provincia hæc sæpius per aerem exami-
 nata fuerit. *Alch.* Interim quid facietis? *Anima.* Hic supra flumen
 volitabimus donec istæ nebulæ & tempestates cessent. Interim Al-
 chemista in magis optatum somnium de suo sulphure incidit; &
 ecce apparent illi, & venerunt in illum locum multi Alchemistæ
 quæsitum etiam sulphur: & cum apud illum fontem à sale occisum
 cadaver invenerunt; illud inter se diviserunt: quod Alchemista vi-
 dens etiam partem accepit; & sic quilibet illorum domum reversi
 sunt, ceperuntque in illo sulphure laborare, & hucusque non ces-
 sant. Huic verò Alchemistæ Saturnus occurrit & ait: Amice quo-
 modo se res habent? *Alch.* O Domine multa mirabilia vidi, vix uxor
 mea credet ista; jam etiam inveni sulphur, rogo te mi Domine, ad-
 juva me faciamus istum lapidem. *Saturnus.* Libenter mi amice.
 Præpara ergo argentum vivum & sulphur, & vitrum huc da. Do-
 mine noli habere negotium, cum Mercurio, quia est nequam, delusit
 focium meum & alios multos. *Saturnus.* Absque argento vivo in
 cujus regno sulphur jam Rex est Philosophi nihil fecerunt, nec ego
 aliter scio. *Alch.* Domine faciamus ex solo sulphure. *Satur.* Benè
 mi amice, sed ita succedet sicut jubes. Acceperunt itaque sulphur
 illud quod Alchemista invenit, & fecerunt sicut voluit Alchemista,
 ceperuntque laborare miris modis, illud sulphur tractare in fornacu-
 lis mirabilibus, quas plures Alchemista habuit: sed semper in fine ex
 quolibet labore evenerunt illis candelulæ quas vetulæ ad accedenn-
 dum ignem vulgò vendunt. De novo inceperunt, & sulphur su-
 blimarunt, calcinarunt, sicut Alchemistæ placuit; sed utcunque fe-
 cerunt illis semper in fine ut prius evenit: nam quicquid ex illo sul-
 phure Alchemista voluit semper candelula fuit: & ait ad
 Saturnum, Verè Domine, video quod juxta meam phantasiā
 non

non vult succedere, rogo te fac tu solus sicut scis. Tunc Saturnus ait, Vide ergo & disc. Accepit itaque duo argenta viva diversæ substantiæ, sed unius radices, quæ Saturnus lavit urina sua, & vocavit illa sulphura de sulphuribus, & commiscuit fixum cum volatili, facta compositione in vas debitum posuit, & ne sulphur aufugeret custodem supposit, & sic postea in balneum ignis lentissimi, ut materia requirebat, posuit, & omnia optimè fecit. Fecerunt itaque lapidem Philosophicum, quia ex debita materia non nisi debitum opus evenit. Alchemista gavisus valdè accepit lapidem cum vitro, colorem ejus qui erat tanquam sanguis combustus considerans admirabatur, & præ nimia lætitia cœpit saltare, in quo saltu elapsus est illi è manibus vitrum in terram & fractum est; sicque Saturnus evanuit. Alchemista quoque è somnio expergefactus nihil præter illas candelulas quas fecerat ex sulphure in manibus invenit: lapis vero avolavit, & hucusque volat, unde volatilis dicitur: & sic miser ille Alchemista nihil aliud didicit ex illa visione quàm candelulas sulphureas facere: qui postea relicto lapide cœpit esse Medicus; inquirendo lapidem Philosophicum lapidem renum acquisivit. Ultimò duxit vitam ut solent ejusmodi Alchemistæ, plerumque fiunt Medici aut smegmatistæ, quod omnibus eveniet qui sine fundamento ex auditu aut receptis casualiter per dialecticam ad artem accedunt.

Aliqui postea cum illis non succedit dicunt: Viri sapientes sumus, gramen crescere audimus, si ars vera esset nos præ cæteris habuisslemus: & sic pudore vestiti ne habeantur pro indignis (sicuti sunt, imò & duræ ceruicis) contra artem cuculant. Tales hæc scientia odit ac illis semper in fine principium ostendit. Nos autem indignis hanc artem nihil esse concedimus, virtutis amatoribus verò, & veris indagatoribus, filiisque doctrinæ, summopere illam commendamus, veramque esse, & omnino verissimam affirmamus. Quam aliquoties coram viris eo spectaculo dignis, magnæ & infimæ conditionis hominibus, re ipsa comprobavimus: (Non tamen nostris manibus hæc Medicina fuit facta, sed ab amico talia accepimus,

Mmm

verissi.

verissima tamen) ad quam indagandam satis inquisitores informavimus; quibus si scripta nostra non placent, aliorum Authorum seiora legant, hac tamen cum cautela ut quicquid legerint semper ad possibilitatem naturæ conferant, nec tentēt aliquid contra naturam. Nec credant etiamsi esset scriptum in libris Philosophorum quod ignis non urit, quia hoc est contra naturam: sed si scribitur ignem exsiccandi & calefaciendi vim habere, hoc cum naturaliter fiat credendum est: natura enim semper cum sano intellectu convenit, & in natura nihil difficile, omnisque veritas simplex est. Tum etiam discant cognoscere quæ res in natura sunt sibi propinquiores, quod per scripta nostra facilius quam per alia fieri existimamus, cum satis scripsisse putemus donec aliquis alius veniat qui totam receptam sicut ex lacte conficere caseum conscribat, quod nobis non licet.

Sed ne omnia in insipientes vertamus, vobis quoque qui jam has transistis ærumnas aliquid dicemus. Vidistisne regionem illam ubi vā suam sibi perduxit uxorem, quorum nuptiæ in domo naturæ celebratæ sunt? Intellexistis quomodo hoc sulphur vobiscum vulgus vidit? Si igitur vultis ut vestram Philosophiam vetulæ exercent, monstrate horum sulphurum dealbationem; Vulgo dicite: venite & videte, jam enim divisa est aqua & sulphur exivit; redibit candidum, & congelabit aquas. Comburite ergo sulphur à sulphure incombustibili, & lavate, dealbate, rubificate, donec sulphur fiat Mercurius, ac Mercurius fiat sulphur, quod postea anima auri ornabit. Nam si non sublimabitis sulphur à sulphure, & mercurium à mercurio nondum aquam invenistis quæ ex sulphure & mercurio quinta essentia creatur & distillatur; non ascendet qui non descendit. Quidquid in hac arte est notabile in præparatione amittitur à multis, sulphure enim acuitur mercurius noster, aliàs non prodesset. Princeps sine populo miser: hic Alchemista sine sulphure & mercurio. Sime Intellexistis dixi.

Alchemista postea domum reversus lapidem amissum deplorabat, & maxime condolebat quod Saturnum non interrogaverit quale Sal hoc fuerit, cum tot varia genera salium reperiantur; cætera uxori dixit.

CON-

CONCLUSIO.

OMNIS inquisitor hujus artis debet inprimis maturo judicio quatuor elementorum creationem, operationem, & virtutes, cum suis actibus examinare: si enim horum originem & naturam ignorat, ad cognitionem principiorum non perveniet, nec materiam veram lapidis cognoscet, multò minus finem bonum assequetur; quoniam omnis finis supra suum principium terminatur: Qui bene scit quid incipit benè sciet quid finiet. Origo enim elementorum est chaos, ex quo Deus conditor rerum creavit & separavit elementa, quod solius Dei est: Ex elementis verò natura producit principia rerum, & hoc per velle Dei solius naturæ est: Ex principiis postea natura mineras producit & omnia: ex quibus etiam artifex imitando naturam, multa mirabilia potest. Quoniam natura ex his principiis quæ sunt Sal, Sulphur & Mercurius, mineras ac metalla & omnia genera rerum producit; & non producit simpliciter ex elementis metallum, sed per principia quæ sunt medium inter elementa & metalla: Ergo si natura ista non facit, multò minus ars poterit. Et non solum in hoc exemplo, verum in omni processu naturali dispositio media observanda est: propterea hic in hoc tractatu & elementa ipsa, & illorum actus & operationem, tum & principiorum originem satis copiosè descripsimus (quod hucusque nullus Philosophorum clariora dedit) ut inquisitor bonus facilius considerare possit in quo gradu lapis à metallis, & metalla ab elementis distant. Differentia enim est inter aurum & aquam, sed minor inter aquam & Mercurium, minima inter aurum & Mercurium: nam domus auri Mercurius est; & domus Mercurii est aqua: sulphur autem est coagulum Mercurii; quod quidem sulphur difficilimè præparatur, sed difficilius investigatur. Quoniam in sulphure Philosophorum totum hoc arcanum latet, quod etiam in penetralibus Mercurii continetur: de cujus præparatione, sine qua inutile est, dabimus aliquando in tertio principiorum

de sale , cum hic virtutem & originem , non praxin , sulphuris tractemus.

Non propterea tamen tractatum hunc conscripsimus , ut antiquos Philosophos redarguere velimus, sed potius eorum scripta confirmaremus, & aliqua quæ omiserunt adimpleremus : cum & Philosophi homines sint , non omnia ita ad amussim possunt, nec unus de omnibus sufficienter potest. Aliquos etiam miracula à via linearaturæ seduxerunt, ut in Alberto Magno, viro & Philosopho sagacissimo accidisse legimus ; qui scripsit temporibus suis grana aurea inter dentes demortui in sepulcro inventa esse. Hujus miraculi rationem certam non potuit invenire, sed hoc vi minerali in homine adjudicavit , & super hanc opinionem cecidit illi confirmatio dicti Morienis, & *hæc materia, Rex, à te extrahitur* : Sed hoc erroneum est, nam & Morienes Philosophicè ista intelligere voluit. Virtus enim mineralis in suo regno locata est, sicut & animalis in suo regno ut in libello XII. Tractatum ista regna distinximus & in tria regna divisimus ; quia quodlibet horum absque ingressu extraneo in semetipso stat & multiplicatur. Verum quidem est in regno animali esse & Mercurium sicut materiam , & sulphur sicut virtutem , sed animale non minerale. Vis sulphuris animalis si non fuisset in homine, non congelaret sanguinem Mercurium in carnem & ossa ; sic etiam si non esset vis sulphuris vegetabilis in regno vegetabili , non congelaret aquam seu Mercurium vegetabilem in herbas & arbores. Sic quoque in regno minerali intelligendum est. Non differunt quidem hi tres Mercurii in virtute, nec illa tria sulphura, quia quodlibet sulphur habet vim naturalem Mercurium suum coagulare ; & quilibet Mercurius habet vim à proprio sulphure coagulari : sed non ab extraneo. Cur autem aurum inter dentes demortui inventum vel generatum est hæc est ratio, quod in vita demortui per aliquem Medicum Mercurius in corpus illud infirmum introductus est, vel per unctionē , vel per turbith, vel per alium modum, ut moris & usus est, & natura Mercurii est ad os parietis ascendere, & per vulnera oris cum plegmate evacuari. Si igitur in ejusmodi cura infirmus obiit,

obiit, is Mercurius non habens egressum, in ore intra dentes remansit & factum est cadaver illud in vas naturale Mercurij sic per longum tempus occlusus sulphure proprio in aurum congelatus est calore naturali putrefactionis à phlegmate corrosivo Corporis humani purificatus. Sed si ibi Mercurius mineralis introductus non esset nunquam aurum productum fuisset. Et hoc est exemplum verissimum quod natura in visceribus terræ ex solo Mercurio producit aurum & argentum, ac alia metalla secundum dispositionem loci vel matricis. Quoniam Mercurius habet in se suum proprium sulphur quo coagulatur in aurum, nisi impediatur ab accidente, vel non habeat calorem requisitum, vel locum occlusum. Non ergo vis sulphuris animalis congelat Mercurium in aurum, sed in carnem: si enim talis virtus in homine esset, in omnibus hoc eveniret corporibus, quod non est. Talia multa miracula & accidentia eveniunt quæ non benè considerata à Scriptoribus errores lectoribus inferunt: Inquisitor tamen bonus omnia ad possibilitatem naturæ applicare debet; Si cum natura non conveniunt omittenda sunt.

Sufficit diligenti Studioso originem Principiorum hic accepisse, cum incognito principio finis semper dubius, de quibus nos in hoc tractatu non ænigmaticè, sed clariori sermone quo potuimus & nobis licet, inquisitorem allocuti sumus: per quem si alicui Deus mentem illuminabit, sciet quid successor suis antecessoribus debeat, cum hæc scientia semper per ejusmodi ingenia acquiratur: quam nos post ejusmodi claram ostensionem in sinum Dei Altissimi creatoris ac Domini nostri reponimus, & nos ipsos una cum bonis Lectoribus in gratiam & immensam ejus misericordiam commendamus. Cui sit laus & gloria per infinita sæcula sæculorum.

F I N I S.

THE
OFFICE OF THE
REGISTRAR
GENERAL
OF THE
LANDS
AND
TITLES
OFFICE
OF THE
REVENUE
DEPARTMENT
OF THE
GOVERNMENT
OF THE
INDIA